Z A K O N

O PARNICNOM POSTUPKU

Dio prvi

OSNOVNE ODREDBE

I - OSNOVNA NACELA

Clanak 1.

Ovim zakonom se odreduju pravila postupka na temelju kojih opcinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud Federacije) raspravljaju i odlucuju u gradanskopravnim sporovima ako posebnim zakonom nije drukcije odredeno.

Clanak 2.

(1) U parnicnom postupku sud odlucuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

(2) Sud u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni i nije vezan za navode stranaka glede materijalnog prava.

Clanak 3.

(1) Stranke mogu slobodno raspolagati zahtjevima koje su stavile tijekom postupka.

(2) Sud nece uvažiti raspolaganja stranaka koja su protivna prinudnim propisima.

Clanak 4.

Sud odlucuje o tužbenom zahtjevu, u pravilu, na temelju usmene, neposredne i javne rasprave.

Clanak 5.

Svaka stranka ima pravo ocitovati se o prijedlozima i zahtjevima protivne stranke. Samo kad je to ovim zakonom odredeno, sud je ovlašten odluciti o zahtjevu o kojem protivnoj stranci nije bila dana mogucnost ocitovanja.

Clanak 6.

U parnicnom postupku u ravnopravnoj su upotrebi bosanski jezik, hrvatski jezik i srpski jezik, a službena pisma su latinica i cirilica.

Clanak 7.

(1) Stranke su dužne iznijeti sve cinjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrduju te cinjenice.

(2) Sud je ovlašten ustanoviti i cinjenice koje stranke nisu iznijele, ako iz rezultata rasprave i dokazivanja proizilazi da stranke idu za tim da raspolažu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati (clanak 3. stavak 2.).

Clanak 8.

Koje ce cinjenice uzeti kao dokazane odlucuje sud na temelju slobodne ocjene dokaza. Sud ce savjesno i pozorno ocijeniti svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno.

Clanak 9.

Stranke su dužne pred sudom govoriti istinu i savjesno se koristiti pravima koja su im priznata ovim zakonom.

Clanak 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlacenja i sa što manje troškova, te onemoguciti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Clanak 11.

Prvostupanjski postupak sastojat ce se, u pravilu, od dva rocišta – jednog pripremnog rocišta i jednog rocišta za glavnu raspravu.

Clanak 12.

(1) Kad odluka suda ovisi o rješavanju nekog prethodnog pitanja koje se odnosi na to da li postoji neko pravo ili pravni odnos, a o tom pitanju još nije donio odluku sud ili drugo nadležno tijelo (prethodno pitanje), sud može sam riješiti to pitanje, ako posebnim propisima nije drukcije odredeno.

(2) Odluka suda o prethodnom pitanju ima pravni ucinak samo u parnici u kojoj je to pitanje riješeno.

(3) U parnicnom postupku sud je glede postojanja kaznenog djela i kaznene odgovornosti ucinitelja vezan za pravomocnu presudu kaznenog suda kojom se optuženik oglašava krivim.

Clanak 13.

(1) U prvostupanjskom postupku i postupku po prijedlogu za ponavljanje postupka, sudi sudac pojedinac.

(2) U drugostupanjskom postupku i postupku odlucivanja po reviziji sudi, vijece od trojice sudaca.

Clanak 14.

Ako za pojedine radnje nije zakonom odreden oblik u kome se mogu poduzeti, stranke poduzimaju parnicne radnje pismeno izvan rocišta ili usmeno na rocištu.

II - NADLEŽNOST SUDA

1. Zajednicke odredbe

Clanak 15.

(1) Nakon primitka tužbe sud ocjenjuje je li nadležan.

(2) Prigodom ocjenjivanja nadležnosti, sud ce uzeti u obzir navode u tužbi i cinjenice koje su sudu poznate.

(3) Ako se tijekom postupka promijene okolnosti na kojima je utemeljena nadležnost suda, sud koji je bio nadležan u vrijeme podnošenja tužbe ostaje i dalje nadležan i ako bi zbog tih promjena bio nadležan drugi sud.

Clanak 16.

(1) Sud tijekom cijelog postupka, po službenoj dužnosti pazi spada li rješavanje spora u sudsku nadležnost.

(2) Kad sud tijekom postupka ustanovi da za rješavanje spora nije nadležan sud nego koje drugo tijelo vlasti, oglasit ce se nenadležnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

(3) Kad sud tijekom postupka ustanovi da za rješavanje spora nije nadležan sud u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), po službenoj ce se dužnosti proglasiti nenadležnim, ukinut ce provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

Clanak 17.

(1) Svaki sud tijekom cijelog postupka, po službenoj dužnosti pazi na svoju stvarnu nadležnost.

(2) Ako je tuženik vec dao odgovor na tužbu, viši sud prvog stupnja se ne može ni glede prigovora, ni po službenoj dužnosti proglasiti stvarno nenadležnim za predmete iz nadležnosti nižega suda prvog stupnja.

Clanak 18.

(1) Do donošenja odluke o glavnoj stvari sud ce rješenjem obustaviti parnicni postupak ako ustvrdi da bi postupak trebalo provesti po pravilima izvanparnicnog postupka. Nakon pravomocnosti rješenja postupak ce se nastaviti po pravilima izvanparnicnog postupka pred nadležnim sudom.

(2) Radnje koje je proveo parnicni sud, kao što su ocevid, vještacenje, saslušanje svjedoka i drugo, i odluke koje je donio taj sud, nisu bez važnosti zato što su poduzete u parnicnom postupku.

Clanak 19.

(1) Sud se može u povodu prigovora tuženika proglasiti mjesno nenadležnim ako je prigovor podnesen najkasnije u odgovoru na tužbu.

(2) Sud se može proglasiti po službenoj dužnosti mjesno nenadležnim samo kad postoji iskljuciva mjesna nadležnost kojeg drugog suda, ali najkasnije do podnošenja odgovora na tužbu.

Clanak 20.

(1) Nakon pravomocnosti rješenja kojim se oglasio nenadležnim, sud ce bez odlaganja, a najkasnije u roku od tri dana, ustupiti predmet nadležnom sudu.

(2) Sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom nastavit ce postupak kao da je kod njega bio pokrenut.

(3) Parnicne radnje nenadležnog suda, kao što su ocevid, vještacenje, saslušavanje svjedoka i drugo nisu bez važnosti zato što ih je poduzeo nenadležan sud.

Clanak 21.

(1) Ako sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom smatra da je nadležan sud koji mu je predmet ustupio ili koji drugi sud, dostavit ce, u roku od tri dana, predmet sudu koji treba riješiti taj sukob nadležnosti, osim ako nade da mu je predmet ustupljen zbog ocite pogreške, a trebalo je da bude ustupljen kojem drugom sudu, u kom ce slucaju predmet ustupiti drugom sudu i o tome obavijestiti sud koji mu je predmet ustupio.

(2) Kad je u povodu žalbe protiv odluke prvostupanjskog suda kojom se taj sud proglasio mjesno nenadležnim odluku donio drugostupanjski sud, za tu je odluku vezan u svezi s nadležnošcu i sud kom je predmet ustupljen, ako je drugostupanjski sud koji je odluku donio nadležan za rješavanje sukoba nadležnosti izmedu tih sudova.

(3) Odluka drugostupanjskog suda o stvarnoj nenadležnosti prvostupanjskog suda vezuje svaki sud kome se kasnije isti predmet ustupi, ako je drugostupanjski sud nadležan za rješavanje sukoba nadležnosti izmedu tih sudova.

Clanak 22.

(1) Sukob nadležnosti izmedu opcinskih sudova istog kantona rješava kantonalni sud.

(2) Sukob nadležnosti izmedu opcinskog suda i kantonalnog suda s podrucja istog kantona rješava Vrhovni sud Federacije.

(3) Sukob nadležnosti izmedu opcinskih sudova s podrucja dva ili više kantona rješava Vrhovni sud Federacije.

(4) Sukob nadležnosti izmedu opcinskog suda jednog kantona s kantonalnim sudom drugog kantona, kao i sukob nadležnosti kantonalnih sudova rješava Vrhovni sud Federacije.

(5) Sukob nadležnosti Vrhovnog suda Federacije i opcinskog, odnosno kantonalnog suda, rješava Vrhovni sud Federacije, u opcoj sjednici.

Clanak 23.

(1) Dok se ne riješi sukob nadležnosti, sud kom je predmet ustupljen dužan je poduzimati one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odgode.

(2) Protiv rješenja kojim se odlucuje o sukobu nadležnosti nije dopuštena žalba.

Clanak 24.

Svaki sud obavlja radnje u postupku na svom podrucju, ali ako postoji opasnost od odgode, sud ce poduzeti obavljanje pojedinacnih radnji i na podrucju drugog suda. O tome ce se obavijestiti sud na cijem ce se podrucju poduzeti radnja.

2. Nadležnost sudova u sporovima s medunarodnim elementom

Clanak 25.

Glede nadležnosti sudova u Federaciji u postupcima u kojima je stranka stranac koji uživa pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, strana država ili medunarodna organizacija, važe pravila medunarodnog prava.

Clanak 26.

(1) Sud u Federaciji nadležan je za sudenje kad je njegova nadležnost u sporu s medunarodnim elementom izrijekom odredena zakonom Bosne i Hercegovine ili Federacije ili medunarodnim ugovorom.

(2) Ako u zakonu ili medunarodnom ugovoru nema izricite odredbe o nadležnosti suda u Federaciji za odredenu vrstu sporova, sud u Federaciji nadležan je za sudenje u toj vrsti sporova i kad njegova nadležnost proizilazi iz odredaba ovoga zakona o mjesnoj nadležnosti.

3. Stvarna nadležnost

Clanak 27.

U parnicnom postupku sudovi sude u granicama svoje stvarne nadležnosti odredene ovim ili drugim zakonom Federacije, odnosno zakonom kantona.

4. Mjesna nadležnost

a) Opca mjesna nadležnost

Clanak 28.

(1) Ako zakonom nije odredena iskljuciva mjesna nadležnost kojeg drugog suda, za sudenje je nadležan sud koji je opce mjesno nadležan za tuženika.

(2) U slucajevima predvidenim u ovom zakonu za sudenje je osim suda opce mjesne nadležnosti nadležan i drugi odredeni sud.

Clanak 29.

(1) Za sudenje je opce mjesno nadležan sud na cijem podrucju tuženik ima prebivalište, ako posebnim zakonom nije drukcije odredeno.

(2) Ako tuženik nema prebivalište, opce mjesno je nadležan sud na cijem podrucju tuženik ima boravište.

(3) Ako tuženik pored prebivališta ima i boravište u kojem drugom mjestu, a prema okolnostima može se pretpostaviti da ce tu boraviti najmanje godinu dana od dana podnošenja tužbe, opce mjesno je nadležan i sud boravišta tuženika.

Clanak 30.

(1) Za sudenje u sporovima protiv Federacije, kantona, grada i opcine, opce mjesno je nadležan sud na cijem se podrucju nalazi sjedište njihova zakonodavnoga tijela, odnosno vijeca.

(2) Za sudenje u sporovima protiv ostalih pravnih osoba, opce mjesno je nadležan sud na cijem se podrucju nalazi njihovo sjedište.

Clanak 31.

Za sudenje u sporovima protiv državljanina Federacije i Bosne i Hercegovine koji stalno živi u inozemstvu, opce mjesno je nadležan sud njegova posljednjeg prebivališta u Federaciji.

b) Izberiva mjesna nadležnost

Nadležnost u sporovima za naknadu štete

Clanak 32.

(1) Za sudenje u sporovima o izvanugovornoj odgovornosti za štetu, osim suda opce mjesne nadležnosti, nadležan je i sud na cijem je podrucju štetna radnja pocinjena ili sud na cijem je podrucju štetna posljedica nastupila.

(2) Ako je šteta nastala zbog smrti ili teške tjelesne ozljede, nadležan je, pored suda iz stavka 1. ovoga clanka, i sud na cijem podrucju tužitelj ima prebivalište, odnosno boravište.

(3) Odredbe st. 1. i 2. ovoga clanka primjenjivat ce se i u sporovima protiv društva za osiguranje radi naknade štete trecim osobama na temelju propisa o neposrednoj odgovornosti društava za osiguranje, a odredba stavka 1. ovoga clanka i u sporovima o regresnim zahtjevima po osnovi naknade štete protiv regresnih dužnika.

Nadležnost u sporovima radi zaštite prava na osnovi jamstva proizvodaca

Clanak 33.

Za sudenje u sporovima za zaštitu prava na osnovi pismenog jamstva protiv proizvodaca koji je jamstvo dao, nadležan je, osim suda opce mjesne nadležnosti za tuženika, i sud opce mjesne nadležnosti za prodavaca koji je prigodom prodaje stvari urucio kupcu pismeno jamstvo proizvodaca.

Nadležnost u sporovima za zakonsko uzdržavanje

Clanak 34.

Za sudenje u sporovima za zakonsko uzdržavanje, ako je tužitelj osoba koja traži uzdržavanje, nadležan je pored suda opce mjesne nadležnosti i sud na cijem podrucju tužitelj ima prebivalište, odnosno boravište.

Nadležnost u bracnim sporovima

Clanak 35.

Za sudenje u sporovima radi utvrdivanja postojanja ili nepostojanja braka, poništaja braka ili razvoda braka (bracni sporovi), nadležan je, pored suda opce mjesne nadležnosti i sud na cijem su podrucju bracni drugovi imali posljednje zajednicko prebivalište.

Nadležnost u sporovima o utvrdivanju ili osporavanju ocinstva ili materinstva

Clanak 36.

U sporovima radi utvrdivanja ili osporavanja ocinstva ili materinstva, ako je tužitelj dijete, nadležan je pored suda opce mjesne nadležnosti i sud na cijem podrucju tužitelj ima prebivalište, odnosno boravište.

Nadležnost po mjestu u kome se nalazi poslovna jedinica pravne osobe

Clanak 37.

Za sudenje u sporovima protiv pravne osobe koja ima poslovnu jedinicu izvan sjedišta, ako spor proizilazi iz pravnog odnosa te jedinice, pored suda opce mjesne nadležnosti nadležan je i sud na cijem se podrucju ta poslovna jedinica nalazi.

Nadležnost u sporovima iz nasljednopravnih odnosa

Clanak 38.

Dok ostavinski postupak nije pravomocno završen, za sudenje u sporovima iz nasljednopravnih odnosa, te sporovima o tražbinama vjerovnika prema ostavitelju, pored suda opce mjesne nadležnosti mjesno je nadležan i sud na cijem se podrucju nalazi sud koji provodi ostavinski postupak.

Nadležnost po mjestu placanja

Clanak 39.

Za sudenje u sporovima imatelja mjenice ili ceka protiv potpisnika nadležan je, pored suda opce mjesne nadležnosti, i sud mjesta placanja.

Nadležnost u sporovima iz radnih odnosa

Clanak 40.

Ako je u sporu iz radnog odnosa tužitelj uposlenik, za sudenje je nadležan, pored suda koji je opce mjesno nadležan za tuženika, i sud na cijem se podrucju rad obavlja ili se obavljao, odnosno sud na cijem bi se podrucju rad morao obavljati, te sud na cijem je podrucju zasnovan radni odnos.

Nadležnost u sporovima zbog smetanja posjeda na pokretninama

Clanak 41.

Za sporove zbog smetanja posjeda na pokretninama nadležan je, pored suda opce mjesne nadležnosti, i sud na cijem se podrucju dogodilo smetanje.

c) Isključiva mjesna nadležnost

Nadležnost u sporovima o nekretninama

Clanak 42.

(1) Za sudenje u sporovima o pravu vlasništva i o drugim stvarnim pravima na nekretninama, u sporovima zbog smetanja posjeda na nekretnini, te u sporovima iz zakupnih ili najamnih odnosa na nekretnini, ili iz ugovora o korištenju stana ili poslovnih prostorija, isključivo je nadležan sud na cijem se podrucju nalazi nekretnina.

(2) Ako nekretnina leži na podrucju više sudova, nadležan je svaki od tih sudova.

Nadležnost u sporovima o zrakoplovu i brodu

Clanak 43.

Kad je za sudenje u sporovima o pravu vlasništva i o drugim stvarnim pravima na zrakoplovima, odnosno brodovima, kao i sporovima iz zakupnih odnosa na zrakoplovu i brodu, nadležan sud u Federaciji, isključivo je mjesno nadležan sud na cijem se podrucju vodi registar u koji je zrakoplov, odnosno brod upisan.

Clanak 44.

Kad je za sudenje u sporovima zbog smetanja posjeda na brodovima, odnosno zrakoplovima iz clanka 43. ovoga zakona nadležan sud u Federaciji, mjesno je nadležan, pored suda na cijem se podrucju vodi registar u koji je brod, odnosno zrakoplov upisan, i sud na cijem se podrucju dogodilo smetanje.

Nadležnost za sporove u ovršnom i stecajnom postupku

Clanak 45.

Za sudenje u sporovima koji nastaju u tijeku i u povodu sudskog ili administrativnog ovršnog postupka, odnosno u tijeku i u povodu stecajnoga postupka, mjesno je isključivo nadležan sud na cijem se podrucju nalazi sud koji provodi ovršni ili stecajni postupak, odnosno sud na cijem se podrucju provodi administrativna ovrha.

d) Supsidijarna nadležnost

Nadležnost za suparnicare

Clanak 46.

Ako je jednom tužbom tuženo više osoba u svojstvu materijalnih suparnicara (clanak 362. stavak 1. tocka 1.), a za njih ne postoji mjesna nadležnost istoga suda, nadležan je sud koji je mjesno nadležan za jednog od tuženika.

Nadležnost za osobe za koje ne postoji opca mjesna nadležnost u Federaciji

Clanak 47.

(1) Tužba o imovinsko-pravnim zahtjevima protiv osobe za koju ne postoji opca mjesna nadležnost u Federaciji, može se podnijeti svakom sudu u Federaciji na cijem se podrucju nalazi kakva imovina te osobe ili predmet koji se tužbom traži.

(2) Ako nadležnost suda u Federaciji postoji zato što je obveza nastala tijekom boravka tuženika u Federaciji, mjesno je nadležan sud na cijem je podrucju obveza nastala.

(3) U sporovima protiv osoba za koje u Federaciji ne postoji opca mjesna nadležnost, za obveze koje treba ispuniti u Federaciji, tužba se može podnijeti sudu na cijem podrucju tu obvezu treba ispuniti.

Nadležnost po mjestu gdje se nalazi zastupstvo strane osobe u Federaciji

Clanak 48.

U sporovima protiv pravne osobe koja ima sjedište u inozemstvu, glede obveza koje su zasnovane u Federaciji ili im se u njoj ima udovoljiti, tužba se može podnijeti sudu u Federaciji na cijem se podrucju nalazi njezino stalno zastupstvo za Bosnu i Hercegovinu, odnosno Federaciju ili sjedište tijela kome je povjereno obavljanje njezinih poslova.

e) Odredivanje mjesne nadležnosti od višega suda

Clanak 49.

Ako nadležni sud zbog izuzeca sudaca ne može postupati, izvijestit ce o tome neposredno viši sud, koji ce odrediti da u tom predmetu postupa drugi stvarno nadležan sud s njegova podrucja.

Clanak 50.

(1) Kantonalni sud može, na prijedlog stranke ili nadležnog opcinskog suda, odrediti da u pojedinom predmetu postupa drugi stvarno nadležan opcinski sud s njegova podrucja, ako je ocito da ce se tako lakše provesti postupak ili ako za to postoje drugi opravdani razlozi.

(2) Vrhovni sud Federacije može, na prijedlog stranke ili nadležnog suda, odrediti da u pojedinom predmetu postupa stvarno nadležan sud u drugom kantonu ako je ocito da ce se tako lakše provesti postupak ili ako za to postoje drugi opravdani razlozi.

Clanak 51.

Ako je za sudenje nadležan sud u Federaciji, ali se prema odredbama ovoga zakona ne može ustanoviti koji je sud mjesno nadležan, Vrhovni sud Federacije ce, na prijedlog stranke, odrediti koji ce stvarno nadležan sud biti mjesno nadležan.

f) Sporazum o mjesnoj nadležnosti

Clanak 52.

(1) Ako zakonom nije odredena iskljuciva nadležnost kojeg suda, stranke se mogu sporazumjeti da im u prvom stupnju sudi sud koji nije mjesno nadležan, uz uvjet da je taj sud stvarno nadležan.

(2) Ako je zakonom odredeno da su za sudenje u odredenom sporu mjesno nadležna dva ili više sudova u Federaciji, stranke se mogu sporazumjeti da im u prvom stupnju sudi jedan od tih sudova ili koji drugi stvarno nadležni sud.

(3) Sporazum iz stavka 2. ovoga clanka, važi samo ako je pismeno sastavljen, ako su ga potpisale sve stranke i ako se tice odredenog spora ili više sporova koji svi proistjecu iz odredenog pravnog odnosa.

(4) Ispravu o sporazumu tužitelj mora priložiti uz tužbu.

(5) Ako tužba nije podnesena sudu na koji upucuje sporazum o mjesnoj nadležnosti tuženik može zahtijevati da se predmet ustupi tom sudu.

(6) Zahtjev iz stavka 5. ovoga clanka, tuženik može podnijeti najkasnije u odgovoru na tužbu, uz prilaganje isprave o sporazumu.

Dio drugi

TIJEK POSTUPKA

A. POSTUPAK PRED PRVOSTUPANJSKIM SUDOM

III – T U Ž B A

1. Tužba i njezin sadržaj

Clanak 53.

(1) Parnicni se postupak pokrece tužbom.

(2) Tužba mora sadržati:

1) osnovu za nadležnost suda,
2) odreden zahtjev glede glavne stvari i sporednih traženja (tužbeni zahtjev),
3) cinjenice na kojima tužitelj temelji tužbeni zahtjev,
4) dokaze kojima se utvrduju te cinjenice,
5) naznaku vrijednosti spora,
6) pravnu osnovu tužbenog zahtjeva i
7) druge podatke koje sukladno odredbama clanka 334. ovoga zakona mora imati svaki podnesak.

(3) Sud nije vezan za pravnu osnovu tužbenog zahtjeva.

(4) Sud ce postupiti po tužbi i kad tužitelj nije naveo pravnu osnovu tužbenog zahtjeva.

2. Tužba za utvrdenje

Clanak 54.

(1) Tužitelj može u tužbi tražiti da sud samo ustanovi postojanje, odnosno nepostojanje kojeg prava ili pravnog odnosa, ili istinitost, odnosno neistinitost koje isprave.

(2) Takva se tužba može podici kad je to posebnim propisima predvideno ili, kad tužitelj ima pravni interes da sud ustanovi postojanje, odnosno nepostojanje kojeg prava ili pravnog odnosa ili istinitost, odnosno neistinitost koje isprave prije dospjeca zahtjeva za cinidbu iz istog odnosa.

(3) Ako odluka o sporu ovisi o tome postoji li ili ne postoji koji pravni odnos koji je tijekom parnice postao sporan, tužitelj može pored postojeceg zahtjeva istaci i tužbeni zahtjev da sud ustanovi da takav odnos postoji, odnosno da ne postoji, ako je sud pred kojim parnica tece nadležan za takav zahtjev.

(4) Isticanje zahtjeva prema odredbi stavka 3. ovoga clanka nece se smatrati preinakom tužbe.

3. Isticanje više tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi

Clanak 55.

(1) U jednoj tužbi tužitelj može istaci više zahtjeva protiv istoga tuženika kad su svi zahtjevi povezani istom cinjenicnom i pravnom osnovom.

(2) Ako zahtjevi nisu povezani istom cinjenicnom i pravnom osnovom, oni se mogu istaci u jednoj tužbi protiv istoga tuženika samo kad je isti sud stvarno nadležan za svaki od tih zahtjeva i kad je za sve zahtjeve odredena ista vrsta postupka, a sud ocijeni da isticanje takvih tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi doprinosi ekonomicnosti postupka.

(3) Ako sud, u slucaju iz stavka 2. ovoga clanka, ocijeni da isticanje više tužbenih zahtjeva u jednoj tužbi ne doprinosi ekonomicnosti postupka, najkasnije na pripremnom ročištu donijet ce rješenje o razdvajanju postupaka.

(4) Tužitelj može u jednoj tužbi istaci dva ili više tužbenih zahtjeva koji su u medusobnoj svezi i tražiti da sud prihvati slijedeci od tih zahtjeva ako nade da onaj koji je u tužbi istaknut ispred njega nije utemeljen.

(5) Zahtjevi se mogu, prema stavku 4. ovoga clanka, istaci u jednoj tužbi samo ako je sud stvarno nadležan za svaki od istaknutih zahtjeva i ako je za sve zahtjeve odredena ista vrsta postupka.

4. Preinaka tužbe

Clanak 56.

(1) Preinaka tužbe jest promjena istovjetnosti zahtjeva, povecanje postojeceg ili isticanje drugoga zahtjeva uz postojeci.

(2) Tužba nije preinacena ako je tužitelj promijenio pravnu osnovu tužbenog zahtjeva, ako je smanjio tužbeni zahtjev ili ako je promijenio, dopunio ili ispravio pojedine navode.

Clanak 57.

(1) Tužitelj može preinaciti tužbu najkasnije do zakljucenja pripremnoga rocišta ili do pocetka glavne rasprave, ako pripremno rocište nije održano.

(2) Nakon održavanja pripremnoga rocišta, a najkasnije do zakljucenja glavne rasprave, sud može dopustiti preinaku tužbe samo ako ocijeni da preinaka nije usmjerena na odugovlacenje postupka i ako tuženik pristaje na preinaku.

(3) Smatrat ce se da postoji pristanak tuženika na preinaku tužbe ako se on upusti u raspravljanje o glavnoj stvari po preinacenoj tužbi, a nije se prije toga protivio preinaci.

(4) Sud ce, u slucaju iz stavka 2. ovoga clanka, dopustiti preinaku tužbe i kad se tuženik protivi preinaci, ako su ispunjeni svi sljedeci uvjeti:

1) tužitelj bez svoje krivnje nije mogao tužbu preinaciti ranije;
2) tuženik je u mogucnosti raspravljati po preinacenoj tužbi bez odgode glavne rasprave.

(5) Protiv rješenja kojim se prihvaca ili odbija preinaka tužbe nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 58.

(1) Tužitelj može, u roku iz clanka 57. ovoga zakona, svoju tužbu preinaciti i tako što ce umjesto prvobitnog tuženika tužiti drugu osobu.

(2) Za preinaku tužbe prema stavku 1. ovoga clanka potreban je pristanak osobe koja treba stupiti u parnicu umjesto prvobitnog tuženika. Ako se prvobitni tuženik vec upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, potreban je i njegov pristanak.

(3) Osoba koja stupa u parnicu umjesto prvobitnog tuženika mora primiti parnicu u onom stanju u kojem se ona nalazi u trenutku kad u nju stupa.

5. Povlacenje tužbe

Clanak 59.

(1) Tužitelj može povuci tužbu bez pristanka tuženika prije nego što je tužba dostavljena tuženiku. Tužba se može povuci i nakon dostave tuženiku, sve do zakljucenja glavne rasprave, ako tuženik na to pristane. Ako se tuženik u roku od osam dana od dana obavijesti o povlacenju tužbe ne ocituje o tome, smatrat ce se da je pristao na povlacenje.

(2) Povucena tužba smatra se kao da nije ni bila podnesena i može se ponovo podnijeti.

6. Postojanje parnice

Clanak 60.

(1) Parnica pocinje teci dostavom tužbe tuženiku.

(2) Glede zahtjeva koji je stranka postavila tijekom postupka, parnica pocinje teci od trenutka kad je o tom zahtjevu obaviještena protivna stranka.

(3) Dok parnica tece, ne može se glede istog zahtjeva pokrenuti nova parnica medu istim strankama, a ako takova parnica bude pokrenuta, sud ce tužbu odbaciti.

(4) Ako medu istim strankama vec tece druga parnica o istom zahtjevu pred sudom u Bosni i Hercegovini, stranke su o tome dužne obavijestiti sud.

(5) Sud ce tijekom cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti tece li vec druga parnica o istom zahtjevu medu istim strankama pred sudom u Bosni i Hercegovini.

Clanak 61.

(1) Ako koja od stranaka otudi stvar ili pravo o kojem tece parnica, to ne sprjecava da se parnica medu istim strankama dovrši.

(2) Osoba koja je pribavila stvar ili pravo o kojem tece parnica može stupiti u parnicu umjesto tužitelja, odnosno tuženika, samo ako na to pristanu obje stranke.

IV – PRIPREMA GLAVNE RASPRAVE

1. Opce odredbe

Clanak 62.

(1) Sud odmah nakon primitka tužbe pocinje pripreme za glavnu raspravu.

(2) Te pripreme obuhvacaju prethodno ispitivanje tužbe, dostavu tužbe na obvezni odgovor, održavanje pripremnoga rocišta i zakazivanje glavne rasprave.

Clanak 63.

Tijekom pripreme glavne rasprave stranke mogu upucivati podneske u kojima ce navesti cinjenice na kojima temelje svoje zahtjeve, te predložiti dokaze kojima se utvrduju te cinjenice.

Clanak 64.

(1) Sud tijekom pripreme glavne rasprave donosi odluke o upravljanju postupkom sukladno odredbama ovoga zakona.

(2) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga clanka nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 65.

Sud može u tijeku pripreme glavne rasprave donijeti presudu na temelju priznanja, presudu na temelju odricanja i presudu zbog propuštanja, te primiti na zapisnik nagodbu stranaka.

2. Prethodno ispitivanje i dostava tužbe

Clanak 66.

Kad ustanovi da je tužba nerazumljiva ili da ne sadrži elemente propisane odredbom clanka 53. ovoga zakona (nepotpuna tužba), ili da postoje nedostaci glede sposobnosti tužitelja ili tuženika da budu stranke u parnici, ili nedostaci glede zakonskog zastupanja stranke, ili nedostaci koji se odnose na ovlasti zastupnika da pokrene parnicu kad je takva ovlast potrebita, sud ce radi otklanjanja tih nedostataka poduzeti potrebite radnje predvidene odredbama cl. 295. i 336. ovoga zakona.

Clanak 67.

(1) Nakon prethodnog ispitivanja tužbe sud donosi rješenje kojim se tužba odbacuje ako ustanovi:

1) da rješavanje o tužbenom zahtjevu ne spada u sudsku nadležnost;
2) da je tužba podnesena nepravodobno, ako je posebnim propisima odreden rok za podnošenje tužbe;
3) da o istom zahtjevu vec tece parnica;
4) da je stvar pravomocno presudena;
5) da je o predmetu spora sklopljena sudska nagodba;
6) da se tužitelj pred sudom odrekao tužbenog zahtjeva;
7) da ne postoji pravni interes tužitelja za podnošenje tužbe za utvrdenje; ili
8) da tužitelj u roku koji je sud odredio nije otklonio nedostatke iz clanka 66. ovoga zakona.

(2) Sud donosi rješenje kojim se sud oglašava nenadležnim i predmet ustupa drugom sudu, ako ustanovi:

1) da nije mjesno nadležan rješavati o tužbenom zahtjevu; ili
2) da nije stvarno nadležan rješavati o tužbenom zahtjevu.

Clanak 68.

Ako drži da nema dovoljno cinjenica za donošenje odluke o pitanju koje se postavilo u tijeku prethodnog ispitivanja tužbe, sud ce o tom pitanju odluku donijeti naknadno, cim bude raspolagao s dovoljno cinjenica.

Clanak 69.

Tužba s prilozima se dostavlja tuženiku na odgovor u roku od 30 dana od dana primitka ispravne i potpune tužbe u sudu.

3. Odgovor na tužbu

a) Odgovor na tužbu i njegov sadržaj

Clanak 70.

(1) Nakon primitka tužbe s prilozima, tuženik je dužan najkasnije u roku od 30 dana dostaviti sudu pismeni odgovor na tužbu.

(2) Prigodom dostave tužbe tuženiku, sud ce pouciti tuženika o obvezi iz stavka 1. ovoga clanka, o tome što treba sadržati odgovor na tužbu i obavijestiti ga o posljedicama nedostave odgovora na tužbu u odredenom roku.

Clanak 71.

(1) U odgovoru na tužbu, tuženik ce istaci moguce procesne prigovore i ocitovati se priznaje li ili osporava postavljeni tužbeni zahtjev, te navesti i druge podatke koje sukladno odredbama clanka 334. ovoga zakona mora imati svaki podnesak.

(2) Ako tuženik osporava tužbeni zahtjev, odgovor na tužbu mora sadržati i razloge iz kojih se tužbeni zahtjev osporava, cinjenice na kojima tuženik temelji svoje navode, dokaze kojima se utvrduju te cinjenice, te pravnu osnovu za navode tuženika.

Clanak 72.

Kad je u ovom zakonu predvideno da stranka može staviti odreden prigovor ili prijedlog ili poduzeti kakvu drugu parnicnu radnju dok se tuženik ne upusti u raspravu o glavnoj stvari, takav prigovor odnosno prijedlog može se staviti dok sud ne primi odgovor na tužbu.

Clanak 73.

Kad ustvrdi da je odgovor na tužbu nerazumljiv ili nepotpun, sud ce radi otklanjanja tih nedostataka postupiti sukladno odredbi clanka 336. ovoga zakona.

b) Protutužba i odgovor na protutužbu

Clanak 74.

(1) Tuženik može u odgovoru na tužbu, a najkasnije na pripremnom ročištu, podnijeti protutužbu, ako je zahtjev protutužbe u svezi s tužbenim zahtjevom, ili ako se ti zahtjevi mogu prebiti, ili ako se protutužbom traži utvrdenje kojeg prava ili pravnog odnosa o cijem postojanju ili nepostojanju ovisi u cijelosti ili djelomice odluka o tužbenom zahtjevu.

(2) Nakon održavanja pripremnoga ročišta, protutužba se može podnijeti samo ako tuženik na to pristane i ako sud ocijeni da podnošenje protutužbe nije usmjereno na odugovlacenje postupka.

(3) Protutužba se ne može podnijeti ako je za zahtjev iz protutužbe stvarno nadležan viši sud.

(4) Odredbe ovoga zakona o tužbi i odgovoru na tužbu na odgovarajuci se nacin primjenjuju i na protutužbu i odgovor na protutužbu, ako ovim zakonom nije drukcije odredeno.

4. Pripremno ročište

a) Opce odredbe

Clanak 75.

(1) Nakon primitka odgovora na tužbu, odnosno odgovora na protutužbu, sud ce zakazati pripremno ročište.

(2) Ako tuženik nije dostavio odgovor na tužbu, a tužitelj u tužbi nije tražio donošenje presude zbog propuštanja, sud ce zakazati pripremno ročište nakon proteka roka za podnošenje odgovora na tužbu.

(3) Nadnevak održavanja pripremnog ročišta sud ce, u pravilu, odrediti uz prethodnu konzultaciju sa strankama.

(4) Pripremno ročište održat ce se, u pravilu, najkasnije u roku od 30 dana od dana primitka u sudu pismenog odgovora na tužbu, odnosno, od dana proteka roka za podnošenje

odgovora na tužbu, ili, ako je tuženik podnio protutužbu, u roku od 30 dana od dana primitka odgovora na protutužbu.

Clanak 76.

Održavanje pripremnog rocišta je obvezno, osim u slucajevima u kojima sud, nakon ispitivanja tužbe i odgovora na tužbu, ustanovi da medu strankama nema spornih cinjenica ili da zbog jednostavnosti spora održavanje pripremnoga rocišta nije potrebito.

Clanak 77.

U pozivu za pripremno rocište sud ce izvijestiti stranke o posljedicama izostanka s pripremnoga rocišta, kao i o tome da su dužne najkasnije na pripremnom rocištu iznijeti sve cinjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i predložiti sve dokaze koje žele izvesti u tijeku postupka, te na pripremno rocište donijeti sve isprave i predmete koje žele uporabiti kao dokaz.

Clanak 78.

(1) Pripremno rocište pocinje tako što tužitelj ukratko izlaže tužbu, a zatim tuženik ukratko izlaže odgovor na tužbu.

(2) Kad je potrebito, sud ce zatražiti od stranaka razjašnjenje u svezi s njihovim navodima ili prijedlozima.

Clanak 79.

(1) Nakon izlaganja tužbe i odgovora na tužbu, raspravljat ce se o pitanjima koja se odnose na smetnje za daljnji tijek postupka. O tim se pitanjima mogu na pripremnom rocištu izvoditi dokazi kad je to potrebito.

(2) Sud ce, po prigovoru stranke ili po službenoj dužnosti, postupiti sukladno odredbama clanka 67. ovoga zakona, ako odredbama ovoga zakona nije drukcije odredeno.

(3) Ako sud ne prihvati prigovor da postoji koja od smetnji za vodenje postupka, odluku o prigovoru donijet ce zajedno s odlukom o glavnoj stvari.

(4) Protiv odluke iz stavka 3. ovoga clanka nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 80.

U daljnjem tijeku pripremnoga rocišta, raspravljat ce se o prijedlozima stranaka i cinjenicnim navodima kojima stranke obrazlažu svoje prijedloge.

Clanak 81.

(1) Sud ce prema rezultatima rasprave na pripremnom rocištu odluciti o cemu ce se raspravljati i koji ce se dokazi izvesti na glavnoj raspravi.

(2) Prijedloge koje ne smatra bitnim za donošenje odluke sud ce odbiti i u rješenju naznaciti razlog odbijanja.

(3) Protiv rješenja iz stavka 2. ovoga clanka nije dopuštena posebna žalba.

(4) Sud nije u daljnjem tijeku parnice vezan za svoja prijašnja rješenja iz ovoga clanka.

Clanak 82.

(1) Ako sud, na prijedlog stranke, odredi izvodenje dokaza vještacenjem, uvijek ce odrediti rok u kojem vještak treba pripremiti i dostaviti svoj nalaz i mišljenje.

(2) Pri odredivanju ovog roka sud ce voditi racuna o tome da pismeni nalaz i mišljenje mora dostaviti strankama najkasnije osam dana prije održavanja rocišta za glavnu raspravu.

Clanak 83.

(1) Ako pred istim sudom tece više parnica izmedu istih osoba ili u kojim je ista osoba protivnik raznih tužitelja ili raznih tuženika, sud može, uz suglasnost stranaka, rješenjem spojiti sve te parnice radi zajednickog raspravljanja, ako bi se time ubrzalo raspravljanje ili smanjili troškovi. Za sve spojene parnice sud ce donijeti zajednicku presudu.

(2) Sud može, uz suglasnost stranaka, odrediti da se odvojeno raspravlja o pojedinim zahtjevima iz iste tužbe, te ce nakon svršetka odvojenog raspravljanja donijeti posebne odluke o tim zahtjevima.

(3) Rješenja iz st. 1. i 2. ovoga clanka mogu se, u pravilu, donijeti najkasnije na pripremnom rocištu ili do pocetka glavne rasprave, ako pripremno rocište nije održano.

(4) Protiv rješenja iz st. 1. i 2. ovoga clanka nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 84.

(1) Ako na pripremno rocište ne dode tužitelj, a bio je uredno obaviješten, smatrat ce se da je tužba povucena, osim ako tuženik ne zahtijeva da se rocište održi.

(2) Ako na pripremno rocište ne dode uredno obaviješten tuženik, rocište ce se održati bez njegove nazocnosti.

Clanak 85.

Na pripremnom rocištu sud ima glede upravljanja postupkom sve ovlasti koje ima i na glavnoj raspravi.

b) Medijacija i sudska nagodba

Clanak 86.

(1) Najkasnije na pripremnom rocištu, sud može, ukoliko ocijeni da je to svrhovito s obzirom na prirodu spora i druge okolnosti, predložiti strankama da spor riješe u postupku medijacije, kako je predvideno posebnim zakonom.

(2) Takav prijedlog mogu staviti i stranke sporazumno do zakljucenja glavne rasprave.

Clanak 87.

Stranke mogu zakljuciti nagodbu o predmetu spora u tijeku cijelog postupka (sudska nagodba).

Clanak 88.

(1) Sud ce, na nacin koji ne ugrožava njegovu nepristranost, na pripremnom ročištu, kao i u toku cijelog postupka, nastojati da stranke zakljuce sudsku nagodbu.

(2) U cilju doprinosa nagodbi sud može, kada ocijeni da je to utemeljeno, strankama predložiti kako da se nagode, vodeci racuna o željama stranaka, prirodi spora, odnosima medu strankama i drugim okolnostima.

Clanak 89.

(1) Sudska se nagodba može odnositi na cijeli tužbeni zahtjev ili na jedan njegov dio.

(2) Pred sudom se ne može zakljuciti nagodba glede zahtjeva kojima stranke ne mogu raspolagati (clanak 3. stavak 2.).

(3) Kada sud donese rješenje kojim ne dopušta nagodbu stranaka, zastat ce s postupkom dok to rješenje ne postane pravomocno.

Clanak 90.

(1) Sporazum stranaka o nagodbi unosi se u zapisnik.

(2) Nagodba je zakljucena kad stranke potpišu zapisnik.

(3) Nagodba sadrži i sporazum o troškovima. Ako stranke ne postignu sporazum o troškovima, mogu se dogovoriti da odluku o troškovima donese sud.

(4) Sud ce strankama izdati ovjerovljen prijepis zapisnika u koji je unesena nagodba.

Clanak 91.

Sudska nagodba ima snagu ovršnog naslova.

Clanak 92.

(1) Sudska se nagodba može pobijati samo tužbom.

(2) Sudska se nagodba može pobijati ako je zakljucena u zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare.

(3) Tužba iz stavka 1. ovoga clanka može se podnijeti u roku od tri mjeseca od dana saznanja za razloge pobijanja, a najkasnije u roku od pet godina od dana zakljucenja sudske nagodbe.

Clanak 93.

Sud ce u tijeku cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti vodi li se parnica o predmetu o kojem je ranije bila zakljucena sudska nagodba i ako ustanovi da se parnica vodi o predmetu o kojem je zakljucena sudska nagodba, odbacit ce tužbu.

c) Zakazivanje rocišta za glavnu raspravu

Clanak 94.

(1) Na pripremnom rocištu sud ce rješenjem odrediti:

1) dan i sat održavanja glavne rasprave;
2) pitanja o kojima ce se raspravljati na glavnoj raspravi;
3) dokaze koji ce se izvesti na glavnoj raspravi;
4) osobe koje ce biti pozvane na glavnu raspravu.

(2) Glavna ce se rasprava, u pravilu, održati najkasnije u roku od 30 dana od dana održavanja pripremnoga rocišta.

(3) Sud može odrediti da se glavna rasprava održi odmah nakon pripremnoga rocišta.

(4) Ako se procjenjuje da ce glavna rasprava trajati duže od jednog dana, rocište ce biti zakazano za onoliko dana uzastopce koliko je nužno da se rasprava održi u kontinuitetu.

Clanak 95.

Sa sadržajem rješenja iz stavka 1. clanka 94. ovoga zakona upoznat ce se nazocna stranka, te joj se nece dostavljati rješenje, niti poziv za glavnu raspravu. Sud ce obavijestiti nazocnu stranku i o posljedicama izostanka s rocišta za glavnu raspravu.

Clanak 96.

(1) Sud ce na rocište za glavnu raspravu pozvati stranke koje nisu bile nazocne na pripremnom rocištu, kao i svjedoke i vještake koje je na pripremnom rocištu odlucio pozvati.

(2) U pozivu za glavnu raspravu, sud ce obavijestiti pozvane o posljedicama izostanka s rocišta.

(3) Stranci koja nije bila nazocna na pripremnom rocištu uz poziv za glavnu raspravu dostavlja se ovjerovljen prijepis rješenja iz stavka 1. clanka 94. ovoga zakona.

V – GLAVNA RASPRAVA

1. Tijek glavne rasprave

Clanak 97.

(1) Sudac otvara glavnu raspravu i objavljuje predmet raspravljanja.

(2) Nakon toga, sudac ustanovljuje jesu li došle sve pozvane osobe, pa ako nisu, provjerava jesu li odsutne osobe uredno pozvane i imaju li opravdan razlog za izostanak.

(3) Ako tužitelj bez opravdanog razloga ne dode na rocište za glavnu raspravu, a bio je uredno pozvan, smatrat ce se da je povukao tužbu, osim ako se tuženik na tom rocištu upusti u raspravljanje.

(4) Ako na rocište za glavnu raspravu bez opravdanog razloga ne dode tuženik, a bio je uredno pozvan, rasprava ce se održati bez njegove nazocnosti.

Clanak 98.

(1) Sud ce prvo, po prigovoru stranke ili po službenoj dužnosti, ustanoviti postoje li procesne smetnje za daljnje postupanje i postupiti sukladno odredbama clanka 67. ovoga zakona, ako odredbama ovoga zakona nije drukcije predvideno.

(2) Ako sud ne prihvati prigovor iz stavka 1. ovoga clanka, bez obzira je li o njemu raspravljano odvojeno od glavne stvari ili zajedno s njom, odluku o prigovoru donijet ce zajedno s odlukom o glavnoj stvari.

(3) Protiv rješenja kojim se odbijaju prigovori stranaka iz stavka 1. ovoga clanka nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 99.

(1) Glavna se rasprava odvija sljedecim redom:

1) Tužitelj ukratko izlaže sva bitna pitanja iz tužbe, ukljucujuci izvodenje dokaza citanjem isprava;
2) Tuženik ukratko izlaže odgovor na tužbu i daje odgovor na bitne navode tužitelja iz tocke 1. ovoga stavka;
3) Ako je stavljen prijedlog za izvodenje dokaza saslušanjem stranaka, saslušavaju se stranke, i to prvo tužitelj, a zatim tuženik;
4) Saslušavaju se svjedoci, i to prvo svjedoci tužitelja, a zatim svjedoci tuženika;
5) Izvode se ostali dokazi, ukljucujuci i vještacenje;
6) Nakon izvodenja svih dokaza, obje stranke, pocevši od tužitelja, imaju pravo obratiti se sudu završnim izlaganjem, kojim se rezimiraju pravni i cinjenicni aspekti predmeta;
7) Sud može dopustiti tužitelju kratko ocitovanje na tuženikovo završno izlaganje;
8) Ako je tužitelju dopušteno ocitovanje na tuženikovo završno izlaganje, i tuženik ce imati pravo ocitovati se ukratko na konacne navode tužitelja.

(2) Iznimno, sud može odrediti redoslijed odvijanja glavne rasprave drukciji od redoslijeda predvidenog u stavku 1. ovoga clanka.

Clanak 100.

(1) Sud ce voditi racuna da se glavna rasprava odvija na pravilan nacin, bez nepotrebnih odgoda, te da se raspravlja samo o pitanjima bitnim za donošenje odluke.

(2) Sudac se u tijeku glavne rasprave brine o održavanju reda u sudnici i o dostojanstvu suda.

(3) Sud ce kaznit i osobe koje narušavaju red u sudnici ili vrijedaju dostojanstvo suda i drugih sudionika u postupku sukladno odredbama ovoga zakona o nepoštivanju suda.

Clanak 101.

Postupak na glavnoj raspravi odvija se usmeno, a dokazi se izvode neposredno pred sudom, ukoliko nije drukcije predvideno ovim zakonom.

Clanak 102.

(1) Svaka stranka treba u svojim izlaganjima iznijeti sve cinjenice potrebite za obrazloženje svojih prijedloga, ponuditi dokaze potrebite za utvrdivanje svojih navoda, te se ocitovati o navodima i ponudenim dokazima protivne stranke.

(2) Stranke mogu tijekom glavne rasprave iznositi nove cinjenice i predlagati nove dokaze samo ako ucine vjerojatnim da ih bez svoje krivnje nisu bili u mogucnosti iznijeti odnosno predložiti na pripremnom rocištu.

Clanak 103.

Stranke iznose i svoja pravna shvacanja koja se odnose na predmet spora.

Clanak 104.

(1) Prigodom izvodenja dokaza saslušanjem stranaka, stranku prvo ispituje njen punomocnik, a nakon toga suprotna stranka.

(2) Ako stranka koja se saslušava nema punomocnika, najprije je ispituje sud.

Clanak 105.

Stranke ispituju svjedoke i vještake. Sudac prvo daje rijec stranci koja je predložila svjedoka ili vještaka, zatim suprotnoj strani, a zatim, ukoliko je potrebito, ponovo stranci koja ih je predložila.

Clanak 106.

Sudac može postavljati pitanja strankama, svjedocima ili vještacima u svakoj fazi saslušanja.

Clanak 107.

(1) Sud ce odbiti provedbu procesnih radnji koje nisu bitne za postupak.

(2) Sud nece dopustiti postavljanje pitanja u kojima je sadržano kako na njih treba odgovoriti.

(3) Sud nece dopustiti pitanja koja su nebitna za predmet i pitanja na koja je vec dovoljno odgovoreno.

(4) Na zahtjev stranke, u zapisnik ce se unijeti pitanja koja sud nije dopustio.

(5) Sud nece dopustiti vrijedanje i uznemiravanje stranaka, svjedoka i vještaka tijekom ispitivanja.

Clanak 108.

(1) Saslušani svjedoci i vještaci ostaju u sudnici, ako im sud to naloži.

(2) Ako stranka to zahtijeva, a svjedok je još uvijek nazocan, sud može odluciti da svjedoka koji je vec saslušan na istom ročištu za glavnu raspravu još jednom pozove na ponovno saslušanje.

Clanak 109.

(1) Sud nije vezan za svoje rješenje koje se odnosi na rukovodenje raspravom.

(2) Protiv rješenja koja se odnose na rukovodenje raspravom nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 110.

Nakon što budu okoncane sve faze glavne rasprave i predmet bude spreman za presudu, sud ce proglasiti da je glavna rasprava zakljucena.

2. Odgoda, odlaganje i nastavak ročišta

Clanak 111.

(1) Sud može odgoditi zakazano ročište za glavnu raspravu prije njegova održavanja, ako ustanovi da nisu ispunjene zakonske predmnijeve za njegovo održavanje ili da dokazi cije je izvodenje odredeno nece biti pribavljeni do ročišta. (odgoda ročišta).

(2) Sud je dužan, najkasnije osam dana prije održavanja ročišta, provjeriti jesu li ispunjeni uvjeti iz stavka 1. ovoga clanka.

(3) Kad odgodi ročište, sud ce o vremenu održavanja novog ročišta odmah izvijestiti sve pozvane.

Clanak 112.

(1) Sud može, na prijedlog stranke, odložiti zapoceto ročište (odlaganje ročišta) samo iz sljedecih razloga:

1) ako bez krivnje stranke koja predlaže odlaganje ročišta na ročištu nije moguce izvesti koji od dokaza cije je izvodenje odredeno, a koji je važan za pravilno donošenje odluke;
2) ako obje stranke predlažu odlaganje radi pokušaja mirnog rješenja spora ili zakljucenja sudske nagodbe.

(2) Stranka može samo jednom tražiti odlaganje ročišta iz istog razloga.

(3) Kad se ročište odloži, sud ce nazocnima odmah priopciti mjesto i vrijeme novoga ročišta. Sud nije dužan o mjestu i vremenu novoga ročišta obavijestiti stranku koja nije bila nazocna na odloženom ročištu, a bila je uredno obaviještena.

Clanak 113.

Ako na rocištu nije moguce izvesti koji od dokaza cije je izvodenje odredeno, sud može odluciti da se rasprava nastavi, s tim da se naknadno, na novom rocištu, izvede samo taj dokaz, i iznesu navodi u svezi s njim.

Clanak 114.

Na novom rocištu zakazanom nakon odlaganja rasprave, radnje koje su vec provedene ponovo se provode samo ako se rocište drži pred novim sucem ili ako sud cijeni da je to nužno za pravilno donošenje presude.

Clanak 115.

(1) Rocište za glavnu raspravu ne može se odgoditi niti odložiti na neodredeno vrijeme.

(2) Rocište za glavnu raspravu ne može se odgoditi ili odložiti duže od 30 dana, osim u slucaju iz clanka 129. ovoga zakona.

(3) Sudac je o svakoj odgodi, odnosno odlaganju rocišta dužan obavijestiti predsjednika suda. Predsjednik suda vodi evidenciju o odgodama i odlaganjima rocišta za svakog suca pojedinacno.

(4) Prigodom odgode, odnosno odlaganja rocišta sud ce nadnevak održavanja novoga rocišta, u pravilu odrediti uz prethodnu konzultaciju sa strankama.

(5) Kada odgodi ili odloži rocište, sud je dužan poduzeti sve radnje koje mu stoje na raspoložbi kako bi se do sljedeceg rocišta otklonili uzroci koji su doveli do odgode odnosno odlaganja, te kako bi se na tom rocištu rasprava mogla zakljuciti.

(6) Protiv rješenja suda kojim se odgada ili odlaže rocište ili rješenja kojim se odbijaju prijedlozi stranaka za odgodu, odnosno odlaganje rocišta, nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 116.

Ako se zapoceto rocište ne može okoncati tijekom istoga dana, sud ce odrediti nastavak rocišta za sljedeci radni dan (nastavak rocišta).

Clanak 117.

Odredbe cl. 111., 112., 115. i 116. ovoga zakona, na odgovarajuci se nacin primjenjuju na pripremno rocište.

3. Javnost glavne rasprave

Clanak 118.

(1) Glavna je rasprava javna.

(2) Raspravi mogu nazociti samo punoljetne osobe.

(3) Osobe koje su nazocne raspravi ne smiju nositi oružje ili opasno orude.

(4) Odredba stavka 3. ovoga clanka ne odnosi se na pripadnike policije, ako je nošenje oružja nužno za obavljanje njihove dužnosti.

Clanak 119.

(1) Sud može iskljuciti javnost za cijelu glavnu raspravu ili jedan njezin dio ako to zahtijevaju interesi cuvanja službene, poslovne ili osobne tajne, zaštita interesa malodobnika, interesi javnog reda ili razlozi morala.

(2) Sud može iskljuciti javnost i kada se mjerama za održavanje reda predvidenim u ovom zakonu ne bi moglo osigurati nesmetano održavanje rasprave.

Clanak 120.

(1) Iskljucenje javnosti ne odnosi se na stranke, njihove zakonske zastupnike, punomocnike i umješace i Ombudsmene Federacije.

(2) Sud može dopustiti da glavnoj raspravi na kojoj je javnost iskljucena budu nazocne pojedine službene osobe, kao i znanstveni i javni djelatnici, ako je to od interesa za njihovu službu, odnosno znanstvenu ili javnu djelatnost.

(3) Sud ce upozoriti osobe koje budu nazocne raspravi na kojoj je javnost iskljucena da su dužne kao tajnu cuvati ono što su na raspravi saznale, a što nije vec poznato javnosti, i upozorit ce ih na posljedice odavanja tajne.

Clanak 121.

(1) O iskljucenju javnosti odlucuje sud rješenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno.

(2) Protiv rješenja o iskljucenju javnosti nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 122.

Odredbe o javnosti na glavnoj raspravi na odgovarajuci ce se nacin primjenjivati i na pripremnom rocištu, na rocištu izvan glavne rasprave pred sudom, te na rocištu pred zamoljenim sudom.

VI – DOKAZI I IZVOĐENJE DOKAZA

1. Opce odredbe

Clanak 123.

(1) Svaka stranka dužna je dokazati cinjenice na kojima temelji svoj zahtjev.

(2) Sud ce slobodnom ocjenom dokaza ustanoviti cinjenice na temelju kojih ce donijeti odluku.

Clanak 124.

Sud ce naložiti strankama da izvedu i one dokaze koji su bitni za donošenje odluke, a koje stranke nisu predložile, ako ustanovi da stranke idu za tim da raspolažu zahtjevima kojima ne mogu raspolagati prema clanku 3. stavak 2. ovoga zakona.

Clanak 125.

(1) Ne treba dokazivati cinjenice koje je stranka priznala pred sudom tijekom parnice.

(2) Ako stranka porekne cinjenice koje je priznala, sud ce ocijeniti hoce li te cinjenice cijeniti priznatim ili osporenim.

(3) Cinjenice cije postojanje zakon pretpostavlja ne treba dokazivati, ali se može dokazivati da te cinjenice ne postoje, ako zakonom nije što drugo odredeno.

(4) Ne treba dokazivati cinjenice koje su opcepoznate.

Clanak 126.

Ako sud na temelju ocjene izvedenih dokaza ne može sa sigurnošcu ustanoviti koju cinjenicu, o postojanju te cinjenice zakljucit ce primjenom pravila o teretu dokazivanja.

Clanak 127.

Ako se ustvrdi da stranci pripada pravo na naknadu štete, na novcanu svotu ili na zamjenjive stvari, ali se tocna visina svote odnosno kolicina stvari ne može ustvrditi ili bi se mogla ustvrditi samo s nerazmjernim teškocama, sud ce o tome odluciti prema svojoj ocjeni.

Clanak 128.

(1) Dokazi se izvode na glavnoj raspravi.

(2) Na prijedlog stranke, podnesen najkasnije na pripremnom rocištu, sud može odluciti da se odredeni dokazi izvedu pred drugim sudom (zamoljeni sud). U tom slucaju zapisnici o izvedenim dokazima procitat ce se na glavnoj raspravi.

(3) Kad sud donese odluku iz stavka 2. ovoga clanka, u zamolbi za izvodenje dokaza opisat ce ukratko predmet spora, izložiti stanje parnice i odrediti koji ce se dokazi izvesti, uz naznaku o kojim okolnostima treba osobito voditi racuna.

(4) O rocištu za izvodenje dokaza pred zamoljenim sudom obavijestit ce se stranke.

(5) Sudija zamoljenog suda ima pri izvodenju dokaza sve ovlasti koje ima sudac kad se dokazi izvode na glavnoj raspravi.

(6) Protiv rješenja suda kojim se odreduje izvodenje dokaza pred zamoljenIm sudom nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 129.

(1) Ako se zbog iznimnih okolnosti koji dokaz ne može izvesti u rokovima predvidenim ovim zakonom, sud rješenjem može odrediti rok za izvodenje dokaza.

(2) Kad odredeni rok protekne, rasprava ce se provesti bez obzira na to što odredeni dokaz nije izveden.

2. Ocevid

Clanak 130.

(1) Ocevid se poduzima kad je za utvrdivanje koje cinjenice ili za razjašnjenje koje okolnosti potrebito neposredno opažanje suda.

(2) Ocevid se može obavljati i uz sudjelovanje vještaka.

Clanak 131.

Ako u postupku treba razgledati stvar koja se nalazi kod jedne od stranaka, kod trece osobe, kod tijela vlasti ili kod pravne osobe kojoj je povjereno obavljanje javne ovlasti, na odgovarajuci ce se nacin primjeniti odredbe cl. 134. do 136. ovoga zakona o pribavljanju isprava od ovih tijela ili pravnih osoba.

3. Isprave

Clanak 132.

(1) Isprava koju je u propisanom obliku izdalo tijelo vlasti u granicama svoje nadležnosti, te isprava koju je u takvom obliku izdala pravna osoba u obavljanju javne ovlasti koja joj je povjerena zakonom ili propisom utemeljenim na zakonu (javna isprava), dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrduje ili odreduje.

(2) Istu dokaznu snagu imaju i druge isprave koje su posebnim propisima glede dokazne snage izjednacene s javnim ispravama.

(3) Dopušteno je dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito ustanovljene cinjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena.

(4) Ako se posumnja u autenticnost isprave, stranka može tražiti da sud zatraži da se o tome ocituje tijelo, odnosno pravna osoba od kojega bi ona trebala potjecati.

Clanak 133.

Ako medunarodnim ugovorom nije što drugo odredeno, inozemne javne isprave koje su propisno ovjerovljene imaju, uz uvjet uzajamnosti, istu dokaznu snagu kao i domace javne isprave.

Clanak 134.

(1) Stranka je dužna sama podnijeti ispravu na koju se poziva za dokaz svojih navoda.

(2) Uz ispravu sastavljenu na stranom jeziku podnosi se i ovjerovljeni prijevod.

(3) Ako se isprava nalazi kod tijela vlasti ili pravne osobe kojoj je povjereno obavljanje javne ovlasti, a sama stranka ne može isposlovati predaju ili pokaz isprave, sud ce po prijedlogu stranke narediti tom tijelu, odnosno osobi, da ispravu dostave sudu.

Clanak 135.

(1) Kad se jedna stranka poziva na ispravu i tvrdi da se ona nalazi kod druge stranke, sud može tu stranku pozvati da podnese ispravu, ostavljajuci joj za to odredeni rok.

(2) Stranka ne može uskratiti podnošenje isprave ako se ona sama u parnici pozvala na tu ispravu za dokaz svojih navoda, ili ako je rijec o ispravi koju je po zakonu dužna predati ili pokazati, ili ako se isprava s obzirom na njezin sadržaj cijeni zajednickom za obje strane.

(3) Glede prava stranke da uskrati podnošenje drugih isprava na odgovarajuci ce se nacin primjenjivati odredbe cl. 139. i 140. ovoga zakona.

(4) Kad stranka koja je pozvana da podnese ispravu nijece da se isprava kod nje nalazi, mogu se radi utvrdivanja te cinjenice izvoditi dokazi.

(5) Sud ce, s obzirom na sve okolnosti, cijeniti od kakva je znacenja što stranka koja drži ispravu nece postupiti po rješenju suda kojim joj se nalaže da podnese ispravu ili nijece da se isprava kod nje nalazi.

(6) Protiv odluke suda iz stavka 1. ovoga clanka nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 136.

(1) Sud može, na prijedlog stranke, narediti trecoj osobi da podnese ispravu samo kad je ona po zakonu dužna pokazati ju ili ju podnijeti ili kad je rijec o ispravi koja je po svojm sadržaju zajednicka za tu osobu i stranku koja se poziva na ispravu.

(2) Prije nego što donese odluku kojom trecoj osobi nareduje da podnese ispravu, sud ce pozvati trecu osobu da se o tome ocituje.

(3) Kad treca osoba nijece svoju dužnost da podnese ispravu koja se kod nje nalazi, sud ce riješiti je li treca osoba dužna podnijeti ispravu.

(4) Kad treca osoba nijece da se isprava nalazi kod nje, mogu se radi ustanovljenja te cinjenice izvoditi dokazi.

(5) Pravomocno rješenje o dužnosti trece osobe da podnese ispravu može se ovršiti prema pravilima ovršnoga postupka. Sud ce ovo rješenje po službenoj dužnosti dostaviti nadležnom ovršnom sudu radi prisilne ovrhe.

(6) Treca osoba ima pravo na naknadu opravdanih troškova koje je imala u svezi s podnošenjem isprava. Odredbe clanka 146. ovoga zakona na odgovarajuci ce se nacin primjenjivati i u tom slucaju.

4. Svjedoci

Clanak 137.

(1) Svaka osoba koja se poziva kao svjedok dužna je odazvati se pozivu, a ako ovim zakonom nije drukcije odredeno, dužna je i svjedociti.

(2) Kao svjedoci mogu se saslušati samo osobe koje su sposobne dati obavijesti o cinjenicama koje se dokazuju.

(3) Stranka koja predlaže da se odredena osoba sasluša kao svjedok mora prije toga naznaciti o cemu ona treba svjedociti i navesti njezino ime i prezime i boravište.

Clanak 138.

Ne može se saslušati kao svjedok osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost cuvanja službene ili vojne tajne, dok je nadležno tijelo ne oslobodi te dužnosti.

Clanak 139.

(1) Svjedok može uskratiti svjedocenje:

1) o onome što mu je stranka kao svom punomocniku povjerila;
2) o onome o cemu se stranka ili druga osoba svjedoku kao vjerskom ispovjedniku ispovijedala;
3) o cinjenicama što ih je svjedok saznao kao odvjetnik, lijecnik ili u obavljanju kojeg drugog poziva ili koje druge djelatnosti, ako postoji obveza da se kao tajna cuva ono što se saznalo u obavljanju tog poziva ili djelatnosti.

(2) Sud ce upozoriti te osobe da u slucajevima navedenim u stavku 1. ovoga clanka mogu uskratiti davanje iskaza.

Clanak 140.

(1) Svjedok može uskratiti odgovor na pojedina pitanja ako bi svojim odgovorom na ta pitanja izložio opasnosti od kaznenog gonjenja sebe ili svoje srodnike po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stupnja, a u pobocnoj liniji do treceg stupnja zakljucno, svoga bracnog druga ili srodnike po tazbini do drugog stupnja zakljucno i onda kad je brak prestao, osobu s kojom živi u izvanbracnoj zajednici ili njezine srodnike do drugog stupnja zakljucno, te svog skrbnika ili staranika, posvojitelja ili posvojenika.

(2) Sud ce upozoriti svjedoka da može uskratiti davanje odgovora na postavljeno pitanje.

Clanak 141.

(1) Opravdanost razloga za uskracivanje svjedocenja ili odgovora na pojedina pitanja ocjenjuje sud pred kojim svjedok treba svjedociti, nakon što se o tome ocituju stranke.

(2) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga clanka stranke nemaju pravo na posebnu žalbu.

(3) Svjedok može rješenje iz stavka 1. ovoga clanka pobijati u žalbi protiv rješenja o novcanoj kazni ili o zatvoru zbog toga što je uskratio svjedocenje ili odgovor na pojedino pitanje.

Clanak 142.

(1) Svjedoci se pozivaju dostavom pismenog poziva u kojem se navodi ime i prezime i ime jednog roditelja pozvanog, vrijeme i mjesto dolaska, predmet u svezi s kojim se poziva i naznaka da se poziva kao svjedok. U pozivu ce se svjedok upozoriti na posljedice neopravdanog izostanka predvidene odredbama clanka 410. ovoga zakona i na pravo na naknadu troškova iz clanka 146. ovoga zakona.

(2) Svjedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teških tjelesnih mana ne mogu odazvati pozivu mogu se saslušati i u svom stanu, odnosno u prostorijama u kojima borave.

Clanak 143.

(1) Svjedoci se saslušavaju pojedinacno i bez nazocnosti svjedoka koji ce se kasnije saslušavati. Svjedok je dužan odgovore davati usmeno.

(2) Svjedok ce se najprije opomenuti da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prešutjeti, a nakon toga ce se upozoriti na posljedice davanja lažnog iskaza.

(3) Zatim ce se svjedok pitati za ime i prezime, ime jednog roditelja, boravište, mjesto i nadnevak rodenja, godine života i njegov odnos sa strankama.

Clanak 144.

(1) Nakon opcih pitanja, svjedoka ispituje stranka koja ga je predložila, a nakon toga suprotna stranka.

(2) Sud uvijek može postavljati pitanja svjedoku.

(3) Svjedok ce se uvijek pitati od kuda mu je poznato ono o cemu svjedoci.

Clanak 145.

(1) Svjedok koji ne zna jezik na kome se vodi postupak saslušat ce se preko tumaca.

(2) Ako je svjedok gluh, postavljat ce mu se pitanja pismeno, a ako je nijem pozvat ce se da pismeno odgovara. Ako se saslušanje ne može obaviti na taj nacin, pozvat ce se kao tumac osoba koja se sa svjedokom može sporazumjeti.

(3) Sud ce tumaca upozoriti na dužnost vjernog prenošenja pitanja koja se svjedoku postavljaju i izjava koje svjedok bude davao.

Clanak 146.

(1) Svjedok ima pravo na naknadu putnih troškova i troškova za prehranu i prenocište, te na naknadu izmakle zarade, nastalih zbog njegove obveze da svjedoci.

(2) Svjedok mora zahtijevati naknadu odmah nakon saslušanja, inace gubi pravo na nju. Sud je dužan na to upozoriti svjedoka.

(3) U rješenju kojim se odmjeravaju troškovi svjedoka, sud ce odrediti da se odredena svota isplati iz položenog predujma, a ako predujam nije položen, naredit ce stranci da odredeni iznos plati svjedoku u roku od osam dana. Žalba protiv tog rješenja ne zadržava ovrhu rješenja.

5. Vještaci

Clanak 147.

Sud može, na prijedlog stranke, odrediti izvodenje dokaza vještacenjem kada je radi utvrdenja ili razjašnjenja odredene cinjenice potrebito strucno znanje kojim sud ne raspolaže.

Clanak 148.

(1) Stranka koja predlaže vještacenje dužna je u prijedlogu naznaciti predmet i obujam vještacenja, te predložiti osobu koja ce obaviti vještacenje.

(2) Protivna stranka ce se ocitovati o predloženom vještaku, kao i o predmetu i obujmu vještacenja.

(3) Ako stranke ne postignu sporazum o osobi koja treba biti odredena za vještaka i predmetu i obujmu vještacenja, odluku o tome donijet ce sud.

Clanak 149.

(1) Vještacenje obavlja jedan vještak.

(2) Sud može na prijedlog stranke odrediti više vještaka za razlicite vrste vještacenja.

(3) Vještaci se odreduju prvenstveno iz reda imenovanih sudskih vještaka za odredenu vrstu vještacenja.

(4) Složenija vještacenja povjerit ce se prvenstveno strucnim ustanovama kao što su bolnice, kemijski laboratoriji, fakulteti i slicno.

(5) Ako postoje ustanove za odredene vrste vještacenja, kao što su vještacenje lažnog novca, rukopisa, daktiloskopsko vještacenje i slicno, takva vještacenja povjerit ce se u prvom redu tim ustanovama.

Clanak 150.

Izvodenje dokaza vještacenjem odreduje sud rješenjem koje sadrži :

1) ime i prezime i zanimanje vještaka,
2) predmet spora,
3) obujam i predmet vještacenja,
4) rok za podnošenje pismenog nalaza i mišljenja.

Clanak 151.

(1) Vještak se uvijek poziva na rocište za glavnu raspravu.

(2) Prijepis rješenja iz clanka 150. ovoga zakona dostavlja se vještaku zajedno s pozivom na rocište za glavnu raspravu.

(3) U pozivu ce sud upozoriti vještaka da svoje mišljenje mora iznijeti savjesno i sukladno pravilima nauke i vještine i obavijestiti ga o posljedicama nedostave nalaza i mišljenja u ostavljenom roku, odnosno neopravdanog izostanka sa rocišta i pravu na nagradu i naknadu troškova.

Clanak 152.

(1) Vještaci su dužni odazvati se pozivu suda i iznijeti svoj nalaz i mišljenje.

(2) Sud ce vještaka na njegov zahtjev osloboditi dužnosti vještacenja iz razloga iz kojih svjedok može uskratiti svjedocenje ili odgovor na pojedino pitanje.

(3) Sud može vještaka na njegov zahtjev osloboditi dužnosti vještacenja i iz drugih opravdanih razloga. Oslobodenje od dužnosti vještacenja može tražiti i ovlašteni uposlenik tijela ili pravne osobe u kojoj vještak radi.

Clanak 153.

(1) Vještak ce biti izuzet iz istih razloga iz kojih može biti izuzet sudac, ali se iznimno za vještaka može uzeti i osoba koja je ranije bila saslušana kao svjedok.

(2) Stranka je dužna podnijeti zahtjev za izuzece vještaka cim sazna da postoji razlog za izuzece, a najkasnije prije pocetka izvodenja dokaza vještacenjem.

(3) U zahtjevu za izuzece vještaka stranka je dužna navesti okolnosti na kojima temelji svoj zahtjev za izuzece.

(4) O zahtjevu za izuzece odlucuje sud.

(5) Protiv rješenja kojim se prihvaca ili odbija zahtjev za izuzece nije dopuštena posebna žalba.

(6) Ako je stranka saznala za razlog za izuzece nakon obavljenog vještacenja i prigovara vještacenju iz tog razloga, sud ce postupiti kao da je zahtjev za izuzece stavljen prije obavljenog vještacenja.

Clanak 154.

(1) Vještak svoj pismeni nalaz i mišljenje uvijek dostavlja sudu prije rasprave, ukoliko sud ne odredi drukcije.

(2) Vještak mora uvijek obrazložiti svoje mišljenje.

Clanak 155.

(1) Ako vještak ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku, sud ce, nakon proteka roka koji strankama ostavi da se o tome pismeno izjasne, odrediti drugog vještaka.

(2) Ako vještak dostavi nalaz ili mišljenje koji su nejasni, nepotpuni ili proturjecni sami sebi ili izvedenim okolnostima, sud ce pozvati vještaka da ih dopuni, odnosno ispravi, i odrediti rok za ponovnu dostavu nalaza i mišljenja.

(3) Ukoliko vještak ni po pozivu suda ne dostavi potpun i razumljiv nalaz i mišljenje, sud ce, uz prethodno ocitovanje stranaka, odrediti drugoga vještaka.

Clanak 156.

Sud dostavlja strankama pismeni nalaz i mišljenje vještaka najkasnije osam dana prije rocišta za glavnu raspravu.

Clanak 157.

(1) Rocište za glavnu raspravu održat ce se i ako vještak ne pristupi na glavnu raspravu.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga clanka, sud može na prijedlog stranke odložiti raspravu i zakazati novo rocište na koje ce ponovo pozvati vještaka, ako ustanovi da je njegova nazocnost na raspravi nužna radi razjašnjenja ili dopune nalaza i mišljenja.

Clanak 158.

Sud ce vještaku dopustiti razmatranje spisa, te postavljanje pitanja strankama i drugim vještacima glede predmeta vještacenja.

Clanak 159.

Protiv rješenja suda iz cl.148., 150., 152. i 155. ovoga zakona, nije dopuštena žalba.

Clanak 160.

Vještak ima pravo na naknadu putnih troškova, troškova za prehranu i prenocište i troškova vještacenja, te pravo na razumnu nagradu za obavljeno vještacenje.

Clanak 161.

Ako odredbama ovog zakona nije drukcije odredeno, na izvodenje dokaza vještacenjem na odgovarajuci se nacin primjenjuju odredbe o saslušanju svjedoka.

Clanak 162.

Odredbe clanka 148. stavak 1., clanka 149. stavak 3., clanka 151. st. 1. i 3., i cl. 152., 153. i 159. ovoga zakona na odgovarajuci se nacin primjenjuju i na tumace.

6. Saslušanje stranaka

Clanak 163.

Na prijedlog stranke, sud ce odrediti izvodenje dokaza saslušanjem stranaka.

Clanak 164.

Sud ce odluciti da se sasluša samo jedna stranka, ako druga stranka uskrati davanje iskaza ili se ne odazove pozivu suda.

Clanak 165.

(1) Za stranku koja nema parnicnu sposobnost saslušat ce se njen zakonski zastupnik. Sud može odluciti da se umjesto ili pored zakonskog zastupnika, sasluša sama stranka, ako je njezino saslušanje moguce.

(2) Za pravnu osobu saslušat ce se osoba koja je zakonom ili pravilima pravne osobe odredena da je zastupa.

Clanak 166.

(1) Poziv na rocište dostavit ce se punomocniku stranke, koji je dužan o tome stranku obavijestiti, odnosno, ako stranka nema punomocnika, stranci ili osobi koja ce se za stranku saslušati.

(2) U pozivu ce se naznaciti da ce se na rocištu izvoditi dokaz saslušanjem stranaka i da ce stranka koja dode na rocište biti saslušana u odsutnosti druge stranke.

Clanak 167.

Ne mogu se primijeniti nikakve prisilne mjere prema stranci koja se nije odazvala pozivu suda radi saslušanja niti se stranka može prisiliti na davanje iskaza.

Clanak 168.

Odredbe o izvodenju dokaza saslušanjem svjedoka primjenjivat ce se i pri izvodenju dokaza saslušanjem stranaka, ako za saslušanje stranaka nije što drugo propisano.

7. Osiguranje dokaza

Clanak 169.

(1) Ako postoji opravdana bojazan da se dokaz nece moci izvesti ili da ce njegovo kasnije izvodenje biti otežano, može se tijekom, a i prije pokretanja parnice predložiti da se taj dokaz izvede.

(2) Osiguranje dokaza može se tražiti i tijekom postupka po prijedlogu za ponavljanje postupka.

Clanak 170.

(1) Ako je prijedlog za osiguranje dokaza stavljen tijekom parnicnoga postupka, za postupanje je nadležan sud pred kojim je postupak u tijeku.

(2) Kad se traži osiguranje dokaza prije pokretanja postupka, te u iznimnim slucajevima, ako je postupak vec u tijeku, nadležan je niži sud prvog stupnja na cijem se podrucju nalaze stvari koje treba razgledati odnosno sud na cijem podrucju boravi osoba koju treba saslušati.

Clanak 171.

U podnesku kojim se traži osiguranje dokaza predlagatelj je dužan navesti cinjenice koje se imaju dokazati, dokaze koje treba izvesti i razloge iz kojih cijeni da se kasnije dokaz nece moci izvesti ili da ce njegovo izvodenje biti otežano. U podnesku treba navesti ime i prezime protivnika, osim ako iz okolnosti proistje ce da on nije poznat.

Clanak 172.

(1) Podnesak u kojem je stavljen prijedlog za osiguranje dokaza sud ce dostaviti protivniku, ako je poznat, ostavljajuci mu odgovarajuci rok za odgovor.

(2) Iznimno, ako postoji opasnost za osiguranje dokaza, sud ce o prijedlogu odluciti i bez prethodnoga ocitovanja protivnika.

(3) U rješenju kojim se prihvaca prijedlog sud ce odrediti rocište za izvodenje dokaza, navest ce cinjenice o kojima ce se izvoditi dokazi, te dokaze koji ce se izvesti.

(4) Ako protivniku nije prije bio dostavljen podnesak u kojem je stavljen prijedlog za osiguranje dokaza, on ce mu se dostaviti zajedno s rješenjem suda kojim se prihvaca prijedlog za osiguranje dokaza.

(5) Protivniku koji je nepoznat ili je nepoznato njegovo boravište sud može radi sudjelovanja na rocištu za izvodenje dokaza, postaviti privremenog zastupnika (clanak 296.). O tom postavljanju nije potrebito izdati oglas.

(6) Sud može u iznimnim slucajevima odrediti da izvodenje dokaza zapocne i prije nego što se rješenje kojim se prihvaca prijedlog za osiguranje dokaza dostavi protivniku.

(7) Protiv rješenja suda kojim se prihvaca prijedlog za osiguranje dokaza, te protiv rješenja kojim se odlucuje da izvodenje dokaza zapocne prije nego što se rješenje dostavi protivniku, nije dopuštena žalba.

Clanak 173.

(1) Ako su dokazi izvedeni prije nego što je postupak pokrenut, zapisnik o izvodenju dokaza cuvat ce se kod suda pred kojim su dokazi izvedeni.

(2) Ako je postupak u tijeku, a osiguranje dokaza nije izveo sud koji vodi postupak, zapisnik ce se dostaviti tome sudu.

VII – SUDSKE ODLUKE

1. Zajednicke odredbe

Clanak 174.

Sud donosi odluke na roštu ili izvan rocišta.

Clanak 175.

(1) Sud donosi odluke u obliku presude ili rješenja.

(2) O tužbenom zahtjevu sud odlucuje presudom, a u postupku zbog smetanja posjeda rješenjem.

(3) O svim drugim pitanjima sud odlucuje rješenjem.

(4) Odluka o troškovima u presudi smatra se rješenjem.

2. Presuda

a) Opce odredbe

Clanak 176.

(1) Presudom sud odlucuje o zahtjevu koji se tice glavne stvari i sporednih tražbina.

(2) Ako postoji više zahtjeva, sud ce o svim tim zahtjevima odluciti jednom presudom.

Clanak 177.

(1) Sud može naložiti tuženiku da obavi odredenu cinidbu samo ako je ona dospjela do zakljucenja glavne rasprave.

(2) Ako sud prihvati zahtjev za uzdržavanje, može obvezati tuženika i na cinidbe koje nisu dospjele.

(3) Presuda kojom se tuženik obvezuje predati ili preuzeti stvari dane u najam ili zakup može se donijeti i prije prestanka tih odnosa.

Clanak 178.

Ako je tužitelj u tužbi tražio da mu se dosudi odredena stvar, a istodobno je u tužbi ili do zakljucenja glavne rasprave izjavio da je voljan umjesto stvari primiti odredenu novcanu svotu, sud ce, ako prihvati tužbeni zahtjev, izreci u presudi da se tuženik može osloboditi davanja stvari, ako plati tu novcanu svotu.

Clanak 179.

(1) Kad se stranci u presudi nalaže izvršiti kakvu cinidbu, odredit ce se i rok u kojem je tu cinidbu dužna izvršiti.

(2) Ako posebnim propisima nije drukcije odredeno, rok za izvršenje cinidbe je 30 dana, ali za cinidbe koje se ne sastoje u novcanom davanju sud može odrediti duži rok. U mjenicnim i cekovnim sporovima taj je rok 15 dana.

(3) Rok za izvršenje cinidbe pocinje teci prvoga dana nakon donošenja presude, odnosno, ako se presuda dostavlja sukladno odredbama ovoga zakona o dostavi, prvoga dana nakon dostave prijepisa presude stranci kojoj je naloženo izvršenje.

b) Presuda na temelju priznanja

Clanak 180.

(1) Ako tuženik do zakljucenja glavne rasprave prizna tužbeni zahtjev, sud ce bez daljnjeg raspravljanja donijeti presudu kojom prihvaca tužbeni zahtjev (presuda na temelju priznanja).

(2) Sud nece donijeti presudu na temelju priznanja i kad je udovoljeno potrebitim uvjetima, ako nade da je rijec o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (clanak 3. stavak 2.).

(3) Donošenje presude na temelju priznanja odgodit ce se ako je potrebito da se o okolnostima iz stavka 2. ovoga clanka, prije toga pribave obavijesti.

(4) Priznanje tužbenog zahtjeva, na ročištu ili u pismenom podnesku, tuženik može i bez pristanka tužitelja opozvati do donošenja presude.

c) Presuda na temelju odricanja

Clanak 181.

(1) Ako se tužitelj do zakljucenja glavne rasprave odrekne tužbenog zahtjeva, sud ce bez daljnjeg raspravljanja donijeti presudu kojom odbija tužbeni zahtjev (presuda na temelju odricanja).

(2) Za odricanje od tužbenog zahtjeva nije potreban pristanak tuženika.

(3) Tužitelj može do donošenja presude, na ročištu ili u pisanom podnesku, opozvati odricanje od tužbenoga zahtjeva bez pristanka tuženika.

d) Presuda zbog propuštanja

Clanak 182.

(1) Kad tuženik, kome je uredno dostavljena tužba u kojoj je tužitelj predložio donošenje presude zbog propuštanja, ne dostavi pismeni odgovor na tužbu u zakonskom roku, sud ce donijeti presudu kojom se prihvaca tužbeni zahtjev (presuda zbog propuštanja), osim ako je tužbeni zahtjev ocigledno neutemeljen.

(2) Tužbeni zahtjev je ocigledno neutemeljen:

1) ako je tužbeni zahtjev ocigledno protivan cinjenicama navedenim u tužbi;
2) ako su cinjenice na kojima se temelji tužbeni zahtjev u ociglednoj protivnosti s dokazima koje je sam tužitelj predložio ili s cinjenicama koje su opcepoznate.

(3) Ako je zahtjev ocigledno neutemeljen, sud ce donijeti presudu kojom se odbija tužbeni zahtjev.

(4) Presuda zbog propuštanja nece se donijeti o zahtjevu ili dijelu zahtjeva kojim stranke ne mogu raspolagati.

Clanak 183.

(1) Protiv presude zbog propuštanja nije dopuštena žalba, ali tuženik može podnijeti prijedlog za povrat u prijašnje stanje sukladno odredbama ovoga zakona.

(2) Pravodobno podnesen prijedlog iz stavka 1. ovoga clanka, sprjecava da presuda zbog propuštanja postane pravomocna.

(3) Ako prijedlogu tuženika iz stavka 1. ovoga clanka, bude udovoljeno, tuženik ce podmirivati sve opravdane troškove postupka koji su nastali do donošenja presude zbog propuštanja.

e) Donošenje, pismena izrada i dostava presude

Clanak 184.

(1) Sud ce donijeti presudu i izraditi pismeni otpravak najkasnije u roku od 30 dana od dana zakljucenja glavne rasprave.

(2) Ukoliko sudac prekoraci rok iz stavka 1. ovoga clanka, dužan je u pisanom obliku izvijestiti predsjednika suda o razlozima prekoracenja.

Clanak 185.

(1) Nakon zakljucenja glavne rasprave, sud ce nazocne stranke obavijestiti o nadnevku donošenja presude. Ako jedna od stranaka nije bila nazocna glavnoj raspravi, sud ce je pismeno obavijestiti o nadnevku donošenja presude.

(2) Stranke, odnosno njihovi zastupnici ili punomocnici, dužni su sami preuzeti presudu u zgradi suda, te im sud nece dostavljati presudu sukladno odredbama ovoga zakona o dostavi.

(3) Ako su stranke bile uredno obaviještene o nadnevku donošenja presude, rok za žalbu protiv presude pocinje teci prvoga narednoga dana nakon donošenja presude.

Clanak 186.

(1) U iznimnim okolnostima, sud može na zahtjev stranke odluciti da se dostava presude obavi na nacin predviden odredbama ovoga zakona o dostavi.

(2) Stranci koja nije bila uredno obaviještena o nadnevku donošenja presude, sud ce u svakom slucaju dostaviti presudu sukladno odredbama ovoga zakona o dostavi.

Clanak 187.

Presuda zbog propuštanja i presuda drugostupanjskoga suda donesena bez rasprave, dostavlja se strankama sukladno odredbama ovoga zakona o dostavi.

Clanak 188.

U slucaju iz clanka 184. stavak 2. ovoga zakona, sud ce cim bude saznao da ce doci do odgode nadnevka donošenja presude o tome obavijestiti stranke, nakon cega ce strankama presudu dostaviti prema odredbama ovoga zakona o dostavi.

Clanak 189.

U slucajevima iz cl. 186., 187. i 188. ovoga zakona, rok za podnošenje pravnoga lijeka pocinje teci prvoga narednoga dana nakon dostave prijepisa presude.

Clanak 190.

Izvornik presude potpisuje sudac.

Clanak 191.

(1) Pismeno izradena presuda mora imati uvod, izreku, obrazloženje i uputstvo o pravu na izjavljivanje pravnoga lijeka protiv presude.

(2) Uvod presude sadrži: naziv suda, ime i prezime suca, ime i prezime i prebivalište, odnosno boravište stranaka, njihovih zastupnika i punomocnika, kratku oznaku predmeta spora i njegovu vrijednost, dan zakljucenja glavne rasprave, naznaku stranaka, njihovih zastupnika i punomocnika koji su toj raspravi bili nazocni, te dan kad je presuda donesena.

(3) Izreka presude sadrži odluku o prihvatu ili odbijanju pojedinih zahtjeva koji se ticu glavne stvari i sporednih traženja, te odluku o postojanju ili nepostojanju tražbine istaknute radi prebijanja.

(4) U obrazloženju sud ce izložiti: zahtjeve stranaka i njihove navode o cinjenicama na kojima se ti zahtjevi temelje, dokaze i ocjenu dokaza, kao i propise na kojima je sud utemeljio presudu.

(5) U obrazloženju presude zbog propuštanja, presude na temelju priznanja ili presude na temelju odricanja, iznijet ce se samo razlozi koji opravdavaju donošenje takvih presuda.

g) Dopunska presuda

Clanak 192.

(1) Ako je sud propustio odluciti o dijelu zahtjeva ili o svim zahtjevima o kojima se mora odluciti presudom, a koji su vec raspravljeni, stranka može u roku od 30 dana od primitka presude predložiti parnicnom sudu da se presuda dopuni.

(2) Nepravodobni ili neutemeljeni prijedlog za dopunu presude odbacit ce, odnosno odbiti sud bez održavanja rocišta.

Clanak 193.

Kad sud nade da je prijedlog za dopunu presude utemeljen, bez ponovnog otvaranja glavne rasprave donijet ce, u roku od osam dana, presudu o zahtjevu koji nije riješen (dopunska presuda).

Clanak 194.

(1) Ako je uz prijedlog za dopunu presude podnesena i žalba protiv presude, prvostupanjski ce sud zastati s dostavom te žalbe drugostupanjskom sudu dok se ne donese odluka o prijedlogu za dopunu presude i dok ne protekne rok za žalbu protiv te odluke.

(2) Ako protiv odluke o dopuni presude bude podnesena žalba, ta žalba zajedno sa žalbom protiv prvobitne presude dostavit ce se drugostupanjskomu sudu.

(3) Ako se prvostupanjska presuda pobija žalbom samo zato što prvostupanjski sud nije presudom odlucio o svim zahtjevima stranaka koji su predmet parnice, žalba ce se smatrati prijedlogom stranke da se donese dopunska presuda.

h) Ispravak presude

Clanak 195.

(1) Pogreške u imenima i brojevima, i druge ocite pogreške u pisanju i racunanju, nedostatke u obliku i nesuglasnost prijepisa presude s izvornikom ispravit ce sud u svako doba.

(2) Ispravak ce se obaviti posebnim rješenjem i unijeti na kraju izvornika, a strankama ce se dostaviti prijepis rješenja.

(3) Ako izmedu izvornika i prijepisa presude postoji nesuglasnost glede koje odluke sadržane u izreci presude, strankama ce se dostaviti ispravljeni prijepis presude s naznakom da se tim prijepisom presude zamjenjuje prijašnji prijepis presude. U takvom slucaju rok za izjavu pravnoga lijeka glede ispravljenog dijela presude tece od dana dostave ispravljenog prijepisa presude.

(4) O ispravku presude sud može odluciti bez saslušanja stranaka.

i) Pravomocnost presude

Clanak 196.

(1) Presuda koja se više ne može pobijati žalbom postaje pravomocna.

(2) Sud tijekom cijeloga postupka po službenoj dužnosti pazi je li stvar pravomocno presudena, i ako ustanovi da je parnica pokrenuta o zahtjevu o kojemu je vec pravomocno odluceno, odbacit ce tužbu.

(3) Ako je u presudi odluceno o tražbini koju je tuženik istakao prigovorom radi prebijanja, odluka o postojanju ili nepostojanju te tražbine postaje pravomocna.

Clanak 197.

(1) Sud je vezan za svoju presudu cim je donesena.

(2) Presuda prema strankama ima ucinak od dana donošenja, a u slucajevima u kojima strankama prema odredbama ovoga zakona presudu dostavlja sud – od dana kada im je dostavljena.

3. Rješenje

Clanak 198.

(1) Sva rješenja koja se donose na ročištu objavljuje sudac.

(2) Rješenje koje je na ročištu objavljeno dostavit ce se strankama u ovjerovljenom prijepisu samo ako je protiv toga rješenja dopuštena posebna žalba, ili ako se na temelju rješenja može odmah tražiti ovrha, ili ako to zahtijeva upravljanje parnicom.

(3) Sud je vezan za svoja rješenja ako se ona ne odnose na upravljanje parnicom ili ako ovim zakonom nije što drugo odredeno.

(4) Kad se rješenje ne dostavlja pismeno, ono prema strankama ima ucinak cim je objavljeno.

Clanak 199.

Rješenja koja sud donosi izvan ročišta priopcuju se strankama dostavom ovjerovljenog prijepisa rješenja.

Clanak 200.

(1) Rješenje mora biti obrazloženo ako se njime odbija prijedlog stranke ili ako se njime rješava o prijedlozima stranaka koji su medu sobom u opreci, a može biti obrazloženo i u drugim slucajevima kad je to potrebito.

(2) Pismeni sastav rješenja treba sadržati uvijek uvod i izreku, a obrazloženje samo ako prema stavku 1. ovoga clanka rješenje mora biti obrazloženo.

Clanak 201.

Rješenja o kaznama izrecenim prema odredbama ovoga zakona izvršavaju se po službenoj dužnosti.

Clanak 202.

(1) Odredbe clanka 179., cl. 190. do 195. i clanka 197. stavak 2. ovoga zakona na odgovarajuci ce se nacin primjenjivati i na rješenja.

(2) Odredbe cl. 184. do 186. i cl. 188. i 189. ovoga zakona, na odgovarajuci ce se nacin primjenjivati i na rješenja iz clanka 198. stavak 2. ovoga zakona.

B. POSTUPAK PO PRAVNIM LIJEKOVIMA

VIII - REDOVITI PRAVNI LIJEKOVI

1. Žalba protiv presude

a) Pravo na žalbu

Clanak 203.

(1) Protiv presude donesene u prvom stupnju stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 30 dana od dana donošenja presude, odnosno, ako se presuda dostavlja sukladno s odredbama ovoga zakona o dostavi, 30 dana nakon dostave prijepisa presude, ako u ovom zakonu nije odreden drugi rok. U mjenicnim i cekovnim sporovima taj je rok 15 dana.

(2) Pravodobno podnesena žalba sprjecava da presuda postane pravomocna u dijelu koji se pobija žalbom.

(3) O žalbi protiv presude odlucuje drugostupanjski sud.

Clanak 204.

(1) Stranka se može odreci prava na žalbu od trenutka primitka presude.

(2) Do donošenja odluke drugostupanjskoga suda stranka može odustati od vec podnesene žalbe.

(3) Odricanje ili odustanak od žalbe ne može se opozvati.

b) Sadržaj žalbe

Clanak 205.

Žalba mora sadržati:

1) oznaku presude protiv koje se izjavljuje žalba;
2) izjavu da se presuda pobija u cijelosti ili u odredenom dijelu;
3) razlog žalbe;
4) potpis podnositelja žalbe.

Clanak 206.

(1) Ako žalba ne sadrži podatke iz clanka 205. ovoga zakona (nepotpuna žalba), prvostupanjski sud ce rješenjem protiv kojeg nije dopuštena žalba, pozvati žalitelja da u roku od osam dana dopuni ili ispravi žalbu.

(2) Ako žalitelj u roku iz stavka 1. ovoga clanka ne postupi po traženju suda, sud ce rješenjem odbaciti žalbu kao nepotpunu.

Clanak 207.

(1) U žalbi se ne mogu iznositi nove cinjenice i predlagati novi dokazi, osim ako žalitelj pruži dokaze da ih bez svoje krivnje nije mogao iznijeti odnosno predložiti do zakljucenja glavne rasprave.

(2) Pozivajuci se na nove cinjenice, žalitelj je dužan navesti dokaze kojima bi se te cinjenice ustanovile, a predlažuci nove dokaze, dužan je navesti cinjenice koje tim dokazima treba ustanoviti.

(3) Prigovor zastare i prigovor radi prebijanja koji nisu izneseni pred prvostupanjskim sudom ne mogu se iznositi u žalbi.

(4) Ako su zbog iznošenja novih cinjenica i predlaganja novih dokaza prouzroceni troškovi u postupku u povodu žalbe, te ce troškove neovisno o ishodu spora podmirivati ona stranka koja je iznijela nove cinjenice, odnosno predložila nove dokaze.

c) Razlozi zbog kojih se presuda može pobijati

Clanak 208.

(1) Presuda se može pobijati:

1) zbog povrede odredaba parnicnoga postupka;
2) zbog pogrešno ili nepotpuno ustanovljenog cinjenicnog stanja;
3) zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

(2) Presuda na temelju priznanja i presuda na temelju odricanja mogu se pobijati zbog povrede odredaba parnicnoga postupka ili zbog toga što je izjava o priznanju, odnosno o odricanju dana u zabludi ili pod utjecajem prisile ili prijevare.

Clanak 209.

Povreda odredaba parnicnoga postupka postoji ako sud u tijeku postupka nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovoga zakona, a to je bilo od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude.

Clanak 210.

(1) Pogrešno ili nepotpuno utvrdeno cinjenicno stanje postoji kad je sud koju odlucnu cinjenicu pogrešno ustanovio, odnosno kad je nije ustanovio.

(2) Nepotpuno utvrdeno cinjenicno stanje postoji i kad na to upucuju nove cinjenice ili novi dokazi.

Clanak 211.

Pogrešna primjena materijalnoga prava postoji kad sud nije primijenio odredbu materijalnoga prava koju je trebao primijeniti ili kad takvu odredbu nije pravilno primijenio.

d) Postupak po žalbi

Clanak 212.

Žalba se podnosi sudu koji je izrekao prvostupanjsku presudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.

Clanak 213.

(1) Nepravodobnu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu, odbacit ce rješenjem prvostupanjski sud bez održavanja rocišta.

(2) Žalba je nepravodobna ako je podnesena nakon proteka zakonskoga roka za njezino podnošenje.

(3) Žalba je nedopuštena ako je žalbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za podnošenje žalbe, ili osoba koje se odrekla ili je odustala od žalbe, ili ako osoba koja je podnijela žalbu nema pravnoga interesa za podnošenje žalbe.

Clanak 214.

(1) Primjerak pravodobne, potpune i dopuštene žalbe dostavit ce prvostupanjski sud protivnoj stranci odmah, a najkasnije u roku od osam dana od dana primitka žalbe. Protivna stranka može u roku od osam dana od primitka žalbe podnijeti tome sudu odgovor na žalbu.

(2) Primjerak odgovora na žalbu dostavit ce prvostupanjski sud žalitelju odmah, a najkasnije u roku od osam dana od primitka odgovora na žalbu.

(3) Nepravodobno podnesen odgovor na žalbu nece se uzeti u razmatranje.

(4) Podnesci primljeni nakon primitka odgovora na žalbu ili nakon proteka roka za odgovor na žalbu nece se uzimati u razmatranje, osim ukoliko sud od stranke izrijekom zatraži dodatno ocitovanje.

Clanak 215.

(1) Nakon primitka odgovora na žalbu ili nakon proteka roka za odgovor na žalbu, prvostupanjski sud ce žalbu i odgovor na žalbu, ako je podnesen, sa svim spisima dostaviti drugostupanjskom sudu najkasnije u roku od osam dana.

(2) Ako žalitelj tvrdi da su u prvostupanjskom postupku povrijedene odredbe parnicnoga postupka, sudac prvostupanjskog suda dat ce objašnjenje u povodu navoda žalbe koji se ticu tih povreda, a prema potrebi ce provjeriti istinitost tih navoda u žalbi.

Clanak 216.

(1) Kad spisi po žalbi stignu drugostupanjskom sudu, odreduje se sudac izvjestitelj.

(2) Sudac izvjestitelj može, prema potrebi, od prvostupanjskog suda pribaviti izvješce o povredama odredaba parnicnoga postupka i zatražiti da se radi ustanovljenja tih povreda provedu provjere.

Clanak 217.

(1) Drugostupanjski sud odlucuje o žalbi u sjednici vijeca ili na temelju održane rasprave.

(2) Drugostupanjski ce sud zakazati raspravu kada ocijeni da je radi pravilnog ustanovljenja cinjenicnog stanja potrebito pred drugostupanjskim sudom ustanoviti nove cinjenice ili izvesti nove dokaze ili ponovo izvesti vec izvedene dokaze, kao i kada ocijeni da je zbog povrede odredaba parnicnoga postupka u prvostupanjskom postupku potrebito održati raspravu pred drugostupanjskim sudom.

(3) Drugostupanjski ce sud održati sjednicu vijeca, odnosno raspravu, u roku od 45 dana nakon što od prvostupanjskoga suda primi spise po žalbi.

(4) Drugostupanjski ce sud donijeti odluku u roku od 30 dana od dana održavanja sjednice vijeca na kojoj je odluceno o žalbi, odnosno, ako je održana rasprava, u roku od 30 dana od dana zakljucenja rasprave.

Clanak 218.

(1) Na raspravu se pozivaju stranke odnosno njihovi zakonski zastupnici ili punomocnici, a i oni svjedoci i vještaci za koje sud odluci da se saslušaju.

(2) Ako s rasprave izostane žalitelj, rasprava se nece održati, a odluka ce se donijeti na temelju navoda žalbe i odgovora na žalbu.

(3) Ako s rasprave izostane stranka koja nije žalitelj, sud ce raspravljati o žalbi i donijeti odluku.

(4) U pozivu za raspravu stranka ce biti upozorena na posljedice nedolaska na raspravu.

Clanak 219.

(1) Rasprava pred drugostupanjskim sudom pocinje kratkim izlaganjem izvjestitelja o stanju predmeta, bez iznošenja njegova mišljenja o utemeljenosti žalbe.

(2) Nakon toga procitat ce se presuda ili dio presude na koji se odnosi žalba, a prema potrebi i zapisnik o glavnoj raspravi pred prvostupanjskim sudom. Zatim ce žalitelj obrazložiti svoju žalbu, a protivna stranka odgovor na žalbu.

Clanak 220.

Ako u cl. 217. do 219. ovoga zakona nije što drugo odredeno, odredbe ovoga zakona o glavnoj raspravi pred prvostupanjskim sudom na odgovarajuci se nacin primjenjuju i na raspravu pred drugostupanjskim sudom.

e) Granice ispitivanja prvostupanjske presude

Clanak 221.

Drugostupanjski sud ispituje prvostupanjsku presudu u onom dijelu u kojem se pobija žalbom, u granicama razloga navedenih u žalbi, pazeci po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parnicnoga postupka koje se odnose na stranacku sposobnost i zastupanje.

f) Odluke drugostupanjskog suda o žalbi

Clanak 222.

(1) Odluke drugostupanjskog suda donose se nakon vijecanja glasovanjem.

(2) U prostoriji u kojoj se vijeca i glasuje mogu biti nazocni samo clanovi vijeca i zapisnicar. Kad treba donijeti odluku o jednostavnijim pitanjima, vijece može odluku donijeti i u samom zasjedanju.

Clanak 223.

(1) Predsjednik vijeca rukovodi vijecanjem i glasovanjem i glasuje posljednji. On se brine da se sva pitanja svestrano i cjelovito razmotre.

(2) Za svaku odluku vijeca potrebita je vecina glasova.

(3) Clanovi vijeca ne mogu odbiti glasovati o pitanjima koja postavi predsjednik vijeca.

(4) Clan vijeca koji je pri glasovanju o kojem ranijem pitanju ostao u manjini ne može se suzdržati od glasovanja o pitanju o kojem se ima kasnije odluciti.

(5) Ako se glede pojedinih pitanja o kojima se odlucuje glasovi podijele na više razlicitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema vecinu, razdvojit ce se pitanja i glasovanje ce se ponavljati sve dok se ne postigne vecina. Ako se glede visine novcane svote ili kolicine glasovi podijele na više od dva mišljenja, ponovo ce se raspravljati o razlozima za svako mišljenje. Ako se i nakon toga ne može postici vecina, glasovi dani za najvecu novcanu svotu ili kolicinu dodat ce se glasovima danim za najbližu manju novcanu svotu ili kolicinu dok se ne postigne vecina.

Clanak 224.

Drugostupanjski sud može u sjednici vijeca ili na temelju održane rasprave:

1) odbaciti žalbu kao nepravodobnu, nepotpunu ili nedopuštenu;
2) odbiti žalbu kao neutemeljenu i potvrditi prvostupanjsku presudu;
3) ukinuti prvostupanjsku presudu i uputiti predmet prvostupanjskom sudu na ponovno sudenje;
4) ukinuti prvostupanjsku presudu i odbaciti tužbu, ili
5) preinaciti prvostupanjsku presudu.

Clanak 225.

Nepravodobnu, nepotpunu ili nedopuštenu žalbu odbacit ce drugostupanjski sud rješenjem, ako to nije ucinio prvostupanjski sud.

Clanak 226.

Drugostupanjski ce sud presudom odbiti žalbu kao neutemeljenu i potvrditi prvostupanjsku presudu kad ustanovi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija, a ni razlozi na koje pazi po službenoj dužnosti.

Clanak 227.

(1) Drugostupanjski ce sud u sjednici vijeca ili na temelju održane rasprave rješenjem ukinuti prvostupanjsku presudu i predmet vratiti istom prvostupanjskom sudu radi održavanja nove glavne rasprave, ako ustanovi da postoji jedan od sljedecih razloga iznesenih u žalbi:

1) ako je protivno odredbama ovoga zakona sud donio presudu na temelju priznanja ili presudu na temelju odricanja;
2) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem, a osobito propuštanjem dostave nije dana mogucnost da raspravlja pred sudom, a to je postupanje bilo od utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude;
3) ako je sud donio presudu bez glavne rasprave;
4) ako je presudu donio sudac koji se po zakonu mora izuzeti.

(2) Ako drugostupanjski sud ustanovi da je u postupku pred prvostupanjskim sudom odluceno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o zahtjevu o kome vec tece parnica ili o kojem je vec prije pravomocno presudeno ili koga se tužitelj odrekao ili o kojem je vec zakljucena sudska nagodba, ukinut ce prvostupanjsku presudu i odbaciti tužbu.

(3) Ako drugostupanjski sud ustanovi da je u prvostupanjskom postupku kao tužitelj ili tuženik sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnicno nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomocnik stranke nije imao potrebite ovlasti za vodenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku, ako vodenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, s obzirom na prirodu povrede ukinut ce prvostupanjsku presudu i vratiti predmet nadležnom prvostupanjskom sudu ili ce ukinuti prvostupanjsku presudu i odbaciti tužbu.

(4) Kad drugostupanjski sud ukine presudu prvostupanjskog suda i predmet vrati istom sudu na ponovno sudenje, može narediti da se nova glavna rasprava održi pred drugim sucem.

(5) U obrazloženju rješenja kojim se prvostupanjska presuda ukida treba navesti koje su odredbe parnicnoga postupka povrijedene i u cemu se povrede sastoje.

Clanak 228.

Prvostupanjski sud je dužan, odmah po primitku rješenja drugostupanjskoga suda, odrediti pripremno rocište ili rocište za glavnu raspravu, koje ce se održati najkasnije u roku od 30 dana od dana primitka rješenja drugostupanjskoga suda, te izvesti sve parnicne radnje i raspraviti sva sporna pitanja na koja je upozorio drugostupanjski sud u svom rješenju.

Clanak 229.

Drugostupanjski ce sud, u sjednici vijeca ili na temelju održane rasprave, presudom preinaciti prvostupanjsku presudu, ako ustanovi da postoji jedan od sljedecih razloga iznesenih u žalbi:

1) ako je ustanovio da postoji povreda odredaba parnicnoga postupka, osim u slucajevima iz clanka 227. ovoga zakona;
2) ako je u sjednici vijeca drukcijom ocjenom isprava i posredno izvedenih dokaza vec izvedenih pred prvostupanjskim sudom ustanovio drukcije cinjenicno stanje nego što je ono u prvostupanjskoj presudi;
3) ako je nakon održane rasprave, na temelju novih dokaza ili ponovnog izvodenja vec izvedenih dokaza, ustanovio drukcije cinjenicno stanje nego što je ono u prvostupanjskoj presudi;
4) ako smatra da je cinjenicno stanje u prvostupanjskoj presudi pravilno utvrdeno, ali da je prvostupanjski sud pogrešno primijenio materijalno pravo;
5) ako je ustanovio da je prvostupanjskom presudom prekoracen tužbeni zahtjev.

Clanak 230.

Drugostupanjski sud ne može preinaciti presudu na štetu stranke koja se žalila, ako je samo ona podnijela žalbu.

Clanak 231.

U obrazloženju presude, odnosno rješenja, drugostupanjski sud ce ocijeniti žalbene navode koji su od odlucnog znacenja.

Clanak 232.

Drugostupanjski sud dostavit ce svoju odluku strankama i drugim zainteresiranim osobama, kao i sudu prvog stupnja.

2. Žalba protiv rješenja

Clanak 233.

(1) Protiv rješenja prvostupanjskog suda dopuštena je žalba, ako u ovom zakonu nije odredeno da žalba nije dopuštena.

(2) Ako ovaj zakon izrijekom odreduje da posebna žalba nije dopuštena, rješenje prvostupanjskog suda može se pobijati samo u žalbi protiv konacne odluke.

Clanak 234.

(1) Pravodobno podnesena žalba zadržava ovrhu rješenja, ako ovim zakonom nije drukcije propisano.

(2) Rješenje protiv kojeg nije dopuštena posebna žalba može se odmah ovršiti.

Clanak 235.

Rješavajuci o žalbi drugostupanjski sud može:

1) odbaciti žalbu kao nepravodobnu, nepotpunu ili nedopuštenu;
2) odbiti žalbu kao neutemeljenu i potvrditi rješenje prvostupanjskog suda;
3) uvažiti žalbu i rješenje preinaciti ili ukinuti, te prema potrebi predmet vratiti na ponovni postupak.

Clanak 236.

U postupku po žalbi protiv rješenja na odgovarajuci ce se nacin primjenjivati odredbe ovoga zakona koje važe za žalbu protiv presude, osim odredaba o održavanju rasprave pred drugostupanjskim sudom.

IX - IZVANREDNI PRAVNI LIJEKOVI

1. Revizija

Clanak 237.

(1) Stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravomocne presude donesene u drugom stupnju u roku od 30 dana od dana dostave prijepisa presude.

(2) Revizija nije dopuštena ako vrijednost pobijanog dijela pravomocne presude ne prelazi 10.000 KM.

(3) Iznimno, Vrhovni sud Federacije može dopustiti reviziju u svim predmetima, ako ocijeni da bi odlucivanje po reviziji bilo od znacaja za primjenu prava u drugim slucajevima.

Clanak 238.

O reviziji odlucuje Vrhovni sud Federacije.

Clanak 239.

Podnesena revizija ne zadržava ovrhu pravomocne presude protiv koje je izjavljena.

Clanak 240.

(1) Revizija se može izjaviti:

1) zbog povrede odredaba parnicnoga postupka iz clanka 209. ovoga zakona koja je ucinjena u postupku pred drugostupanjskim sudom;
2) zbog pogrešne primjene materijalnog prava;
3) zbog prekoracenja tužbenog zahtjeva, ako je ta povreda ucinjena u postupku pred drugostupanjskim sudom.

(2) Revizija se ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrdenog cinjenicnog stanja.

Clanak 241.

Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u onom dijelu u kojemu se ona pobija revizijom, u granicama razloga navedenih u reviziji, pazeci po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava i povrede odredaba parnicnoga postupka koje se odnose na stranacku sposobnost i zastupanje.

Clanak 242.

Stranke mogu u reviziji iznositi nove cinjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na povrede odredaba parnicnoga postupka koje su ucinjene u postupku pred drugostupanjskim sudom.

Clanak 243.

Revizija se podnosi sudu koji je izrekao prvostupanjsku presudu, u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.

Clanak 244.

Nepravodobnu ili nepotpunu reviziju, odbacit ce rješenjem prvostupanjski sud, bez održavanja rocišta.

Clanak 245.

(1) Primjerak pravodobne i potpune revizije prvostupanjski ce sud dostaviti protivnoj stranci.

(2) U roku od osam dana od dana dostave revizije protivna stranka može podnijeti sudu odgovor na reviziju.

(3) Nakon primitka odgovora na reviziju ili nakon proteka roka za odgovor, prvostupanjski sud dostavit ce reviziju i odgovor na reviziju, ako je podnesen, sa svim spisima, revizijskom sudu.

(4) Primjerak revizije i odgovora na reviziju dostavlja se i drugostupanjskom sudu.

Clanak 246.

O reviziji revizijski sud odlucuje bez rasprave.

Clanak 247.

(1) Nedopuštenu reviziju odbacit ce revizijski sud rješenjem, kao i nepravodobnu ili nepotpunu reviziju, ako to, u granicama svojih ovlasti, nije ucinio prvostupanjski sud.

(2) Revizija je nedopuštena ako ju je izjavila osoba koja nije ovlaštena na podnošenje revizije, ili osoba koja je odustala od revizije, ili ako osoba koja je izjavila reviziju nema pravni interes za podnošenje revizije ili ako je revizija izjavljena protiv presude protiv koje se po zakonu ne može podnijeti.

Clanak 248.

Revizijski sud ce presudom odbiti reviziju kao neutemeljenu, ako ustanovi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija izjavljena.

Clanak 249.

(1) Ako ustanovi da postoji povreda odredaba parnicnoga postupka zbog koje se revizija može izjaviti, osim povreda odredenih u st. 2. i 3. ovoga clanka, revizijski sud ce, s obzirom na prirodu povrede, presudom preinaciti presudu drugostupanjskog suda ili rješenjem ukinuti u cijelosti ili djelomice presudu drugostupanjskog suda i predmet vratiti na ponovno sudenje istom ili drugom vijecu drugostupanjskog suda, odnosno drugom nadležnom sudu.

(2) Ako je u postupku pred prvostupanjskim ili drugostupanjskim sudom odluceno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o kojem je vec prije pravomocno presudeno ili kojega se tužitelj odrekao ili o kojem je vec zakljucena sudska nagodba, revizijski sud ce ukinuti rješenjem donesene odluke i odbaciti tužbu.

(3) Ako je u postupku pred prvostupanjskim ili drugostupanjskim sudom, kao tužitelj ili tuženik sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku ili ako stranku u postupku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnicno nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomocnik stranke nije imao potrebite ovlasti za vodenje parnice ili za pojedine radnje u postupku, ako vodenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, revizijski ce sud s obzirom na prirodu povrede, postupiti prema odredbama st. 1. ili 2. ovoga clanka.

Clanak 250.

(1) Ako revizijski sud ustanovi da je materijalno pravo pogrešno primijenjeno, presudom ce prihvatiti reviziju i preinaciti pobijanu presudu.

(2) Ako revizijski sud ustanovi da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava ili zbog povrede pravila postupka cinjenicno stanje nepotpuno utvrdeno i da zbog toga nema uvjeta za preinaku pobijane presude, rješenjem ce prihvatiti reviziju, ukinuti u cijelosti ili djelomice presudu drugostupanjskog suda i predmet vratiti na ponovno sudenje istom ili drugom vijecu drugostupanjskoga suda.

Clanak 251.

Ako ustanovi da je pravomocnom presudom donesenom u drugom stupnju prekoracen tužbeni zahtjev, revizijski sud ce presudom preinaciti pobijanu presudu.

Clanak 252.

Revizijski sud dostavlja svoje odluke strankama, kao i prvostupanjskom i drugostupanjskom sudu.

Clanak 253.

Ako u cl. 237. do 252. ovoga zakona nije što drugo odredeno, u postupku u povodu revizije na odgovarajuci ce se nacin primjenjivati odredbe ovog zakona o žalbi protiv presude, osim odredaba o održavanju rasprave pred drugostupanjskim sudom.

Clanak 254.

(1) Stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostupanjskoga suda kojim je postupak pravomocno završen.

(2) Revizija protiv rješenja iz stavka 1. ovoga clanka nije dopuštena u sporovima u kojima ne bi bila dopuštena revizija protiv pravomocne presude.

(3) Revizija je uvijek dopuštena protiv rješenja drugostupanjskog suda kojim se podnesena žalba odbacuje, odnosno kojim se potvrduje rješenje prvostupanjskog suda o odbacivanju revizije.

(4) U postupku u povodu revizije protiv rješenja na odgovarajuci ce se nacin primjenjivati odredbe ovoga zakona o reviziji protiv presude.

2. Ponavljanje postupka

Clanak 255.

Postupak koji je odlukom suda pravomocno završen može se na prijedlog stranke ponoviti:

1) ako je pri donošenju odluke sudjelovao sudac koji je po zakonu morao biti izuzet;
2) ako kojoj stranci nezakonitim postupanjem nije bila dana mogucnost da raspravlja pred sudom;
3) ako je u postupku kao tužitelj ili tuženik sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba, ili ako parnicno nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik odnosno punomocnik stranke nije imao potrebite ovlasti za vodenje parnice, ili za pojedine radnje u postupku, ako vodenje parnice, odnosno obavljanje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno;
4) ako se odluka suda temelji na lažnom iskazu svjedoka ili vještaka ili na ispravi koja je krivotvorena ili u kojoj je ovjerovljen neistinit sadržaj;
5) ako je do odluke suda došlo zbog kaznenog djela suca, zakonskog zastupnika ili punomocnika stranke, protivne stranke ili koje trece osobe;
6) ako stranka sazna za nove cinjenice ili nade ili stekne mogucnost upotrijebiti nove dokaze na temelju kojih je za stranku mogla biti donesena povoljnija odluka da su te cinjenice ili dokazi bili upotrijebljeni u prijašnjem postupku.

Clanak 256.

(1) Iz razloga navedenih u clanku 255. toc. 1. do 3. ovoga zakona, ne može se zahtijevati ponavljanje postupka ako je taj razlog bio bez uspjeha iznesen u prijašnjem postupku.

(2) Zbog okolnosti navedenih u clanku 255. toc.1 i 6. ovoga zakona, ponavljanje postupka može se dopustiti samo ako stranka bez svoje krivnje nije mogla te okolnosti iznijeti prije nego što je prijašnji postupak završen pravomocnom sudskom odlukom.

Clanak 257.

(1) Prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se u roku od 30 dana, i to:

1) u slucaju iz clanka 255. tocka 1. ovoga zakona od dana kad je stranka saznala za taj razlog;
2) u slucaju iz clanka 255. tocka 2. ovoga zakona od dana kad je odluka dostavljena stranci;
3) u slucaju iz clanka 255. tocka 3. ovoga zakona, ako je u postupku kao tužitelj ili tuženik sudjelovala osoba koja ne može biti stranka u postupku - od dana kad je odluka dostavljena toj osobi; ako stranku koja je pravna osoba nije zastupala ovlaštena osoba ili ako parnicno nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik - od dana kad je odluka dostavljena stranci odnosno njenom zakonskom zastupniku, ako zakonski zastupnik odnosno punomocnik stranke nije imao potrebitu ovlast za vodenje parnice ili za pojedine radnje u postupku - od dana kad je stranka saznala za taj razlog;
4) u slucajevima iz clanka 255. toc. 4. i 5. ovoga zakona - od dana kad je stranka saznala za pravomocnu presudu u kaznenom postupku, a ako se kazneni postupak ne može provesti, onda od dana kad je saznala za obustavu tog postupka ili za okolnosti zbog kojih se postupak ne može pokrenuti;
5) u slucaju iz clanka 255. tocka 6. ovoga zakona - od dana kad je stranka mogla iznijeti sudu nove cinjenice, odnosno nova dokazna sredstva.

(2) Ako bi rok odreden u stavku 1. ovoga clanka poceo teci prije nego što je odluka postala pravomocna, taj ce se rok racunati od pravomocnosti odluke ako protiv nje nije bio izjavljen pravni lijek, odnosno od dostave pravomocne odluke višeg suda izrecene u posljednjem stupnju.

(3) Nakon što protekne rok od pet godina od dana kad je odluka postala pravomocna, prijedlog za ponavljanje postupka ne može se podnijeti, osim ako se ponavljanje traži iz razloga navedenih u clanku 255. toc. 2. i 3. ovoga zakona.

Clanak 258.

O prijedlogu za ponavljanje postupka odlucuje drugostupanjski sud, i to sudac pojedinac koji nije sudjelovao u donošenju drugostupanjske odluke u prijašnjem postupku.

Clanak 259.

(1) Prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se uvijek sudu koji je donio odluku u prvom stupnju.

(2) U prijedlogu se posebno moraju navesti zakonska osnova po kojoj se traži ponavljanje, okolnosti iz kojih proizlazi da je prijedlog podnesen u zakonskom roku i dokazi kojima se potkrjepljuju navodi predlagatelja, te uciniti vjerojatnim da bi u ponovljenom postupku mogla za predlagatelja biti donesena povoljnija odluka.

Clanak 260.

(1) Nepravodobne, nepotpune ili nedopuštene prijedloge za ponavljanje postupka odbacit ce rješenjem prvostupanjski sud bez održavanja rocišta.

(2) Ako prvostupanjski sud ne odbaci prijedlog, dostavit ce primjerak prijedloga protivnoj stranci koja ima pravo u roku od 15 dana odgovoriti na prijedlog.

Clanak 261.

Nakon primitka odgovora na prijedlog ili nakon proteka roka za davanje odgovora, prvostupanjski sud ce prijedlog i odgovor na prijedlog, ako je podnesen, sa svim spisima dostaviti drugostupanjskom sudu najkasnije u roku od osam dana.

Clanak 262.

(1) Drugostupanjski sud odlucuje o prijedlogu za ponavljanje postupka u pravilu bez održavanja rasprave.

(2) Ako sud ocijeni da je održavanje rasprave nužno, postupit ce sukladno odredbama cl. 218. do 220. ovoga zakona.

Clanak 263.

(1) Nakon što drugostupanjski sud donese odluku o prijedlogu, sudu prvog stupnja vraca sve spise s dovoljnim brojem ovjerovljenih prijepisa svoje odluke.

(2) U rješenju kojim se dopušta ponavljanje postupka izreci ce se da se ukida odluka donesena u prijašnjem postupku.

(3) Protiv rješenja drugostupanjskog suda kojim se prihvaca prijedlog za ponavljanje postupka žalba nije dopuštena.

(4) Žalba protiv rješenja drugostupanjskog suda kojim se odbija prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se istom sudu, koji o žalbi odlucuje u vijecu trojice sudaca.

Clanak 264.

(1) U ponovnom postupku pred prvostupanjskim sudom ne može postupati sudac koji je odlucivao u prijašnjem postupku.

(2) Prvostupanjski ce sud odrediti pripremno rocište odmah po primitku rješenja drugostupanjskoga suda, a najkasnije u roku od osam dana.

3. Odnos izmedu prijedloga za ponavljanje postupka i revizije

Clanak 265.

(1) Ako u roku za izjavljivanje revizije stranka podnese prijedlog za ponavljanje postupka samo iz razloga iz kojih se može izjaviti i revizija, smatrat ce se da je stranka izjavila reviziju.

(2) Ako stranka izjavi reviziju iz razloga što je u prvostupanjskom ili drugostupanjskom postupku odluceno o zahtjevu o kojemu je vec prije pravomocno presudeno ili koga se tužitelj vec odrekao ili o kojem je sklopljena sudska nagodba, i istodobno ili nakon toga podnese prijedlog za ponavljanje postupka iz bilo kojeg razloga iz clanka 255. ovoga zakona, sud ce prekinuti postupak u povodu prijedloga za ponavljanje postupka do završetka postupka po reviziji.

(3) Ako stranka izjavi reviziju iz bilo kog razloga, osim iz razloga navedenih u stavku 2. ovoga clanka, i istodobno ili nakon toga podnese prijedlog za ponavljanje postupka iz razloga iz clanka 255. stavak 1. toc. 4. i 5. ovoga zakona, koji su potkrijepljeni pravomocnom presudom donesenom u kaznenom postupku, sud ce prekinuti postupak po reviziji do završetka postupka u povodu prijedloga za ponavljanje postupka.

(4) U svim ostalim slucajevima u kojima stranka izjavi reviziju i istodobno ili nakon toga podnese prijedlog za ponavljanje postupka, sud ce odluciti koji ce postupak nastaviti, a koji prekinuti, uzimajuci u obzir sve okolnosti, a osobito razloge zbog kojih su oba pravna lijeka podnesena i dokaze, koje su stranke predložile.

Clanak 266.

(1) Odredbe clanka 265. st. 1. i 3. ovoga zakona, primijenit ce se i kad je stranka najprije podnijela prijedlog za ponavljanje postupka, a nakon toga izjavila reviziju.

(2) U svim ostalim slucajevima u kojima stranka podnese prijedlog za ponavljanje postupka i nakon toga izjavi reviziju, sud ce, u pravilu, prekinuti postupak po reviziji do završetka postupka u povodu prijedloga za ponavljanje postupka, osim ako ustanovi da postoje ozbiljni razlozi da postupi drukcije.

Clanak 267.

(1) Rješenje iz clanka 265. ovoga zakona, donosi prvostupanjski sud ako prijedlog za ponavljanje postupka stigne prvostupanjskom sudu prije nego što je predmet u povodu revizije upucen revizijskom sudu. Ako prijedlog za ponavljanje postupka stigne pošto je predmet u povodu revizije upucen revizijskom sudu, rješenje iz clanka 265. ovoga zakona, donosi revizijski sud.

(2) Rješenje iz clanka 266. ovoga zakona donosi prvostupanjski sud, osim ako je predmet, u vrijeme kad revizija stigne prvostupanjskom sudu, u povodu prijedloga za ponavljanje postupka upucen višem sudu radi donošenja odluke,u kojem slucaju rješenje donosi viši sud.

(3) Protiv rješenja suda iz st. 1. i 2. ovoga clanka nije dopuštena žalba.

Dio treci

X - SUDSKE MJERE OSIGURANJA

Clanak 268.

(1) Za odlucivanje o prijedlogu za osiguranje, ukljucujuci i osiguranje na imovini protivnika osiguranja koja se nalazi izvan Federacije odnosno Bosne i Hercegovine, koji je podnesen prije pokretanja parnicnog postupka kao i tijekom tog postupka nadležan je sud koji postupa po tužbenom zahtjevu. Odluku o mjeri osiguranja donosi sud koji postupa u prvom stupnju, a neposredno viši sud kada je prijedlog za njezino donošenje podnesen nakon dostave predmeta tom sudu radi odlucivanja o pravnom lijeku.

(2) Nakon pravomocnosti odluke o tužbenom zahtjevu, o prijedlogu za osiguranje odlucuje sud koji bi bio nadležan za odlucivanje o tužbenom zahtjevu u prvom stupnju.

Clanak 269.

(1) Mjera osiguranja može se odrediti:

1) ako predlagatelj osiguranja ucini vjerojatnim postojanje tražbina ili prava, i

2) ako postoji opasnost da bi bez takve mjere protivnik osiguranja mogao sprijeciti ili znakovito otežati ostvarenje tražbine, posebice time što ce svoju imovinu otuditi, prikriti, opteretiti ili na drugi nacin njome raspolagati odnosno promijeniti postojece stanje stvari ili na koji drugi nacin štetno utjecati na prava predlagatelja osiguranja.

(2) Ako drukcije nije zakonom odredeno, sud ce odrediti mjeru osiguranja samo pod uvjetom da predlagatelj osiguranja, u roku koji odredi sud, prema odredbama zakona o ovršnom postupku, da jamstvo za štetu koja bi protivniku osiguranja mogla nastati odredivanjem i provedbom mjere osiguranja. Ako predlagatelj osiguranja ne da jamstvo u odredenom roku, sud ce odbiti prijedlog za odredivanje mjere osiguranja. Na njegov zahtjev, sud može osloboditi predlagatelja osiguranja od obveze davanja jamstva ako sud ustanovi da on nije u financijskoj mogucnosti dati jamstvo.

(3) Bosna i Hercegovina, njezini entiteti, Brcko Distrikt BiH, kantoni, grad i opcine su izuzeti od obveze iz stavka 2. ovoga clanka.

Clanak 270.

Jamstvo iz clanka 269. ovoga zakona vraca se u roku od osam dana od dana prestanka važenja mjere osiguranja. Ukoliko u meduvremenu protivnik osiguranja podnese tužbu za naknadu štete, nadležni sud za postupanje u tom predmetu odlucit ce o važenju odredenog jamstva.

Clanak 271.

(1) Radi osiguranja novcane tražbine mogu se odrediti sljedece mjere:

1) zabrana protivniku osiguranja da otudi, sakrije, optereti ili raspolaže odredenom imovinom u vrijednosti koja je dostatna za osiguranje tražbine predlagatelja osiguranja. Ova zabrana ce se zabilježiti u odgovarajucim javnim registrima;
2) cuvanje imovine na koju se odnosi zabrana iz tocke 1. ovoga stavka i to polaganjem u polog suda ako je to moguce ili predajom u posjed trecoj osobi;
3) zabrana dužniku protivnika osiguranja da isplati protivniku osiguranja tražbinu ili da mu preda stvar, kao i zabrana protivniku osiguranja da primi stvar, da naplati tražbinu i da njome raspolaže. Ova zabrana se može izreci i svakoj drugoj osobi od koje protivnik osiguranja može zahtijevati isplatu ili predaju stvari.
4) predbilježba založnog prava na nekretnini protivnika osiguranja ili na pravu uknjiženom na nekretnini do vrijednosti dosudene glavne tražbine s kamatama i troškovima.

(2) Mjera iz stavka 1. tocka 4. ovoga clanka može se odrediti samo ukoliko o tražbini vjerovnika vec postoji odluka suda koja nije postala ovršna.

(3) Rješenja o odredivanju mjera osiguranja iz stavka 1. ovoga clanka, dostavljaju se protivniku osiguranja, dužniku protivnika osiguranja, ako je potrebito, i odgovarajucim javnim registrima. Mjera osiguranja smatra se provedenom dostavom protivniku osiguranja ili dužniku protivnika osiguranja, ako mu se dostavlja, ili odgovarajucem javnom registru, ovisno o tome koji je od ova tri nadnevka primitka raniji po vremenu.

(4) Na podrucju gdje ne postoje zemljišne knjige, mjere osiguranja iz ovoga clanka provest ce se primjenom odgovarajucih pravila ovršnog postupka.

Clanak 272.

(1) Radi osiguranja tražbine koja je upravljena na odredenu stvar ili njezin dio mogu se odrediti sljedece mjere osiguranja:

1) zabrana protivniku osiguranja otudenja, skrivanja, opterecenja ili raspoložbe imovinom na koju je upravljena tražbina. Ako se imovina nalazi u Bosni i Hercegovini, ova ce se zabrana zabilježiti u odgovarajucim javnim registrima;
2) cuvanje imovine na koju se odnosi zabrana iz tocke 1. ovoga stavka i to pologanjem u polog suda, ako je to moguce, ili predajom u posjed trecoj osobi;
3) zabrana protivniku osiguranja da poduzima radnje koje mogu nanijeti štetu imovini na koju je upravljena tražbina ili nalog protivniku osiguranja da obavi odredene radnje potrebite da bi se sacuvala imovina ili da bi se održalo postojece stanje stvari;
4) ovlaštenje predlagatelju osiguranja da poduzme odredene aktivnosti.

(2) Odredbe st. 3. i 4. clanka 271. ovoga zakona primjenjuju se i u slucaju osiguranja tražbina usmjerenih na odredenu stvar ili jedan njezin dio.

(3) Mjere osiguranja iz ovoga clanka ne smiju u cijelosti obuhvatiti zahtjev koji se njima osigurava.

Clanak 273.

(1) Radi osiguranja drugih prava ili održavanja postojeceg stanja, mogu se izreci sljedece mjere osiguranja:

1) zabrana protivniku osiguranja da poduzima odredene aktivnosti ili nalog da poduzme odredene aktivnosti u cilju održavanja postojeceg stanja ili sprjecavanja nastanka štete suprotnoj stranci;
2) ovlaštenje predlagatelju osiguranja da poduzme odredene aktivnosti;
3) povjeravanje odredene imovine protivnika osiguranja trecoj osobi na cuvanje i skrb; i
4) odlaganje postupka ovrhe po prijedlogu trecih osoba, pod uvjetima predvidenim zakonom kojim se ureduje ovršni postupak; i
5) druge mjere koje sud odredi kao nužne za osiguranje tužbenog zahtjeva predlagatelja osiguranja.

(2) Odredba clanka 271. stavak 3. na odgovarajuci se nacin primjenjuje i na mjere osiguranja iz stavka 1. ovoga clanka.

Clanak 274.

(1) Protivnik osiguranja koji postupi suprotno odluci suda o zabrani da otudi, sakrije, optereti ili raspolaže imovinom odgovoran je po pravilima gradanskog prava. Nakon zabilježbe zabrane, sve dok takva zabrana traje, nije moguc upis u registar bilo kakvih promjena prava nastalih na temelju dragovoljne raspoložbe protivnika osiguranja.

(2) Otudenje ili opterecenje suprotno nalogu suda o zabrani da otudi, sakrije, optereti ili raspolaže imovinom nema pravni ucinak prema predlagatelju, osim ako ima mjesta primjeni pravila o zaštiti savjesnog stjecatelja.

(3) Odredbe st. 1. i 2. ovoga clanka, na odgovarajuci se nacin primjenjuju i u slucaju postupanja osoba suprotno odluci suda o odredivanju drugih mjera osiguranja.

(4) Mjerom osiguranja ne stjece se založno pravo, osim u slucaju opravdanja predbilježbe založnog prava iz tocke 4. stavka 1. clanka 271. ovoga zakona.

Clanak 275.

Sud može, s obzirom na okolnosti slucaja, odrediti više mjera osiguranja, ako je to potrebito.

Clanak 276.

(1) Mjera osiguranja može se predložiti prije pokretanja i tijekom sudskog postupka te nakon završetka tog postupka, sve dok ovrha ne bude provedena.

(2) Prijedlog se podnosi u pisanom obliku. Ako je vezan za parnicni postupak koji je u tijeku, prijedlog se može iznijeti i usmeno na rocištu.

(3) U prijedlogu za odredivanje mjere osiguranja predlagatelj osiguranja mora istaci zahtjev u kojem ce oznaciti tražbinu cije osiguranje traži, odrediti kakvu mjeru traži, sredstva i predmet mjera osiguranja. U prijedlogu se moraju navesti cinjenice na kojima se temelji tužbeni zahtjev, te predložiti dokazi kojima se ti navodi potkrepljuju. Predlagatelj osiguranja dužan je dokaze, ako je to moguce, priložiti uz prijedlog.

(4) Na usmeno podneseni prijedlog za odredivanje mjera osiguranja na odgovarajuci nacin se primjenjuju odredbe stavka 3. ovoga clanka.

Clanak 277.

(1) Osim u slucajevima odredenim ovim zakonom, mjera osiguranja ne može se odrediti ako protivnik osiguranja nije imao mogucnost ocitovati se o prijedlogu za njezino odredivanje.

(2) Prijedlog za odredivanje mjere osiguranja sud zajedno s prilozima dostavlja protivniku osiguranja uz obavijest da protivnik osiguranja može podnijeti pismeni odgovor na prijedlog za odredivanje mjere osiguranja u roku od osam dana.

Clanak 278.

(1) Na prijedlog predlagatelja osiguranja, istaknut s prijedlogom za odredivanje mjere osiguranja, sud može odrediti privremenu mjeru osiguranja bez prethodnog obavješcivanja i saslušanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja ucini vjerojatnim da je mjera osiguranja utemeljena i hitna i da bi se drukcijim postupanjem izgubila svrha mjere osiguranja.

(2) Sud dostavlja odluku iz stavka 1. ovoga clanka, protivniku osiguranja odmah. Protivnik osiguranja u roku od tri dana u svom odgovoru može osporiti razloge za odredivanje privremene mjere osiguranja, nakon cega sud mora zakazati rocište u naredna tri dana. Odgovor protivnika osiguranja mora biti obrazložen.

(3) Nakon održanog rocišta iz stavka 2. ovoga clanka sud ce posebnim rješenjem ukinuti rješenje o odredivanju privremene mjere ili zamijeniti to rješenje novim rješenjem o odredivanju mjere osiguranja, sukladno clanku 279. ovoga zakona. Protiv novog rješenja o odredivanju mjere osiguranja dopuštena je žalba sukladno clanku 282. ovoga zakona.

Clanak 279.

(1) U rješenju o odredivanju mjere osiguranja sud ce odrediti vrstu mjere, sredstva kojima ce se ona prisilno ostvariti i predmet mjere osiguranja, uz odgovarajucu primjenu pravila sudbenog ovršnog postupka. Sud ce po službenoj dužnosti dostaviti rješenje o odredivanju mjere osiguranja nadležnom ovršnom sudu radi njezine prisilne provedbe i odgovarajucim javnim registrima radi upisa.

(2) Ako je radi ostvarenja naloga ili zabrane koji su izreceni u rješenju o odredivanju mjere osiguranja potrebito izmijeniti sredstva ili predmete osiguranja predlagatelj osiguranja može predložiti tu izmjenu u istom postupku, na temelju vec izrecenih naloga ili zabrana.

(3) Rješenje o odredivanju mjere osiguranja ima ucinak rješenja o ovrsi iz zakona o ovršnom postupku. Mjera osiguranja obvezuje stranke u postupku, kao i osobe koje su u svezi s njima, nakon što prime obavijest o izdavanju mjere osiguranja.

(4) Rješenja iz st. 1. i 2. ovoga clanka, moraju biti obrazložena.

(5) U slucaju odredivanja mjere osiguranja po službenoj dužnosti, sud ce na odgovarajuci nacin primijeniti odredbe ovoga clanka.

Clanak 280.

(1) Kada je mjera osiguranja odredena prije podnošenja tužbe, odlukom o odredivanju mjere osiguranja odredit ce se rok ne duži od 30 dana u kojem predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu.

(2) Predlagatelj osiguranja podnosi sudu dokaz da je pokrenuo postupak sukladno stavku 1. ovoga clanka.

Clanak 281.

(1) Izrecena mjera osiguranja ostaje na snazi do naredne odluke suda o mjeri osiguranja.

(2) Ukoliko tužbeni zahtjev nije prihvacen prvostupanjskom presudom, nadležni sud može mjeru osiguranja ostaviti na snazi dok odluka o tužbenom zahtjevu ne postane pravomocna.

(3) Izrecena mjera osiguranja ostaje na snazi najduže do isteka roka od 30 dana po nastupanju uvjeta za prisilnu ovrhu.

(4) Mjeru osiguranja upisanu u javne knjige sud briše po službenoj dužnosti.

Clanak 282.

(1) Protiv prvostupanjskog rješenja o mjeri osiguranja može se izjaviti žalba u roku od osam dana od dana dostave rješenja.

(2) Žalba se dostavlja protivniku osiguranja koji može u roku od tri dana od njezina primitka podnijeti sudu odgovor na žalbu.

(3) O žalbi odlucuje drugostupanjski sud u roku od 15 dana od dana dostave prvostupanjskom sudu odgovora na žalbu ili isteka roka za podnošenje odgovora na žalbu.

(4) Žalba ne odlaže ovrhu rješenja iz stavka 1. ovoga clanka.

(5) Žalba protiv rješenja o odredivanju mjere osiguranja koje je u prvom stupnju izdao kantonalni sud ili Vrhovni sud Federacije, nije dopuštena.

(6) Žalba protiv rješenja o privremenoj mjeri osiguranja nije dopuštena.

Clanak 283.

(1) Ako su izrecene mjere odredene clankom 271. stavak 1. toc. 1. i 2. i clankom 272. stavak 1. toc. 1. i 2. ovoga zakona, sud ce na prijedlog protivnika osiguranja ili cuvara odrediti prodaju pokretnina koje su podložne brzom kvarenju ili ako postoji opasnost od znakovitog pada cijene tih stvari.

(2) Prodaja stvari iz stavka 1. ovoga clanka, obavit ce se po pravilima o ovrsi na pokretninama.

(3) Ako je odredena mjera osiguranja iz clanka 271. stavak 1. tocka 3. ovoga zakona, sud može, na prijedlog predlagatelja osiguranja ili protivnika osiguranja, odrediti da se na predlagatelja osiguranja prenese pravo na ispunjenje tražbine, u slucaju u kojem postoji opasnost da se ta tražbina, zbog zakašnjenja u njezinu ostvarenju, nece moci realizirati ili da ce se izgubiti pravo na regres prema trecim osobama.

(4) Svota koja se dobije prodajom pokretnina ili naplatom tražbine cuvat ce se u sudskom pologu dok se ne obustavi mjera osiguranja ili dok predlagatelj osiguranja ne predloži ovrhu, a najduže 30 dana pošto tražbina postane ovršna. Druge koristi dobivene ostvarenjem tražbina položit ce se u sudski polog ako je to moguce, ili ce se na koji drugi nacin odrediti njihovo cuvanje do obustave mjere osiguranja, odnosno dok predlagatelj osiguranja ne predloži ovrhu, ali najduže 30 dana pošto tražbina postane ovršna.

Clanak 284.

(1) Predlagatelj osiguranja može u prijedlogu za odredivanje mjere osiguranja ili naknadno izjaviti da se, umjesto mjere osiguranja, zadovoljava davanjem odredenog jamstva od strane protivnika osiguranja.

(2) Davanje jamstva umjesto mjere osiguranja može se odrediti i na prijedlog protivnika osiguranja ukoliko se s tim prijedlogom suglasi predlagatelj osiguranja.

Clanak 285.

(1) Ako predlagatelj osiguranja u roku odredenim rješenjem o odredivanju mjere osiguranja ne podnese dokaz iz clanka 280. ovoga zakona, sud ce obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje.

(2) Na prijedlog protivnika osiguranja postupak ce se obustaviti i ukinuti provedene radnje, ako su se okolnosti zbog kojih je mjera odredena kasnije promijenile tako da više nije potrebita.

(3) Sud ce na prijedlog protivnika osiguranja obustaviti postupak i ukinuti provedene radnje i u sljedecim slucajevima:

1) ako protivnik osiguranja položi sudu dužni iznos tražbine koja se osigurava, s kamatama i troškovima;
2) ako protivnik osiguranja ucini vjerojatnim da je tražbina u vrijeme donošenja rješenja o odredivanju mjere osiguranja vec bila naplacena ili dovoljno osigurana;
3) ako je pravomocno ustanovljeno da tražbina nije nastala ili da je prestala.

(4) U slucajevima iz st. 1. i 3. toc. 2. i 3. ovoga clanka, troškove prouzrocene odredivanjem i provedbom mjere osiguranja predlagatelj osiguranja dužan je naknaditi protivniku osiguranja.

Clanak 286.

(1) Troškove nastale u tijeku postupka osiguranja prethodno podmiruje predlagatelj osiguranja.

(2) Ako je prijedlog za odredivanje mjere osiguranja podnesen tijekom parnicnog ili drugog sudskog postupka, sud nadležan za odlucivanje o tužbenom ili drugom zahtjevu odlucit ce tko podmiruje troškove izdavanja i provedbe mjera osiguranja.

Clanak 287.

Predlagatelj osiguranja ima po opcim pravilima imovinskog prava pravo na naknadu štete koja mu je nanesena nepostupanjem osoba koje su bile dužne postupiti po rješenju o odredivanju mjere osiguranja.

Clanak 288.

Protivnik osiguranja ima po opcim pravilima imovinskog prava prema predlagatelju osiguranja pravo na naknadu štete koja mu je nanesena mjerom osiguranja za koju je ustanovljeno da je bila neutemeljena ili koju predlagatelj osiguranja nije opravdao.

Clanak 289.

Tražbine naknade štete iz cl. 287. i 288. ovoga zakona zastarijevaju u roku od godinu dana od prestanka važenja rješenja kojim je mjera osiguranja izrecena.

Clanak 290.

Mjere osiguranja provodi sud koji bi bio nadležan za provedbu ovrhe pravomocne presude.

Dio cetvrti

OPCE ODREDBE

XI - STRANKE I NJIHOVI ZAKONSKI ZASTUPNICI

Clanak 291.

(1) Stranka u postupku može biti svaka fizicka i pravna osoba.

(2) Posebnim se propisima može odrediti tko može biti stranka u postupku osim fizickih i pravnih osoba.

(3) Parnicni sud može, iznimno, s pravnim ucinkom u odredenoj parnici, priznati svojstvo stranke i onim oblicima udruživanja koji nemaju stranacku sposobnost prema odredbama st. 1. i 2. ovoga clanka, ako ustanovi da, s obzirom na predmet spora, u biti udovoljavaju bitnim uvjetima za stjecanje stranacke sposobnosti, a osobito ako raspolažu imovinom na kojoj se može provesti ovrha.

(4) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga clanka, kojim se priznaje svojstvo stranke u parnici nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 292.

(1) Stranka koja je potpuno poslovno sposobna može sama obavljati radnje u postupku (parnicna sposobnost).

(2) Punoljetna osoba kojoj je djelomice ogranicena poslovna sposobnost parnicno je sposobna u granicama svoje poslovne sposobnosti.

(3) Malodobnik koji nije stekao potpunu poslovnu sposobnost parnicno je sposoban u granicama u kojima mu se priznaje poslovna sposobnost.

Clanak 293.

(1) Stranku koja nema parnicnu sposobnost zastupa njezin zakonski zastupnik.

(2) Zakonski zastupnik odreduje se zakonom ili aktom nadležnog tijela vlasti donesenim na temelju zakona.

(3) U tijeku cijelog postupka sud ce, po službenoj dužnosti, paziti može li osoba koja se pojavljuje kao stranka u postupku biti stranka u postupku i je li parnicno sposobna, zastupa li parnicno nesposobnu stranku njezin zakonski zastupnik i ima li zakonski zastupnik posebne ovlasti kad su one potrebite.

Clanak 294.

(1) Zakonski zastupnik može u ime stranke poduzimati sve radnje u postupku, ali ako je za podnošenje ili povlacenje tužbe, za priznanje odnosno za odricanje od tužbenog zahtjeva, za zakljucenje nagodbe ili za poduzimanje drugih radnji u postupku u posebnim propisima odredeno da zastupnik mora imati posebne ovlasti, on može te radnje poduzimati samo ako ima takve ovlasti.

(2) Osoba koja se pojavljuje kao zakonski zastupnik dužna je na zahtjev suda dokazati da je zakonski zastupnik. Kad je za poduzimanje odredenih radnji u postupku potrebito posebno ovlaštenje, zakonski zastupnik dužan je dokazati da ima takvo ovlaštenje.

(3) Kad sud ustanovi da zakonski zastupnik osobe pod skrbinštvom ne pokazuje potrebitu pozornost u zastupanju, obavijestit ce o tome tijelo skrbništva. Ako bi zbog propuštanja zastupnika mogla nastati šteta za osobu pod skrbništvom, sud ce zastati s postupkom i predložiti da se odredi drugi zakonski zastupnik.

Clanak 295.

(1) Kad sud ustanovi da osoba koja se pojavljuje kao stranka ne može biti stranka u postupku, a taj se nedostatak može otkloniti, pozvat ce tužitelja da obavi potrebite ispravke u tužbi ili ce poduzeti druge mjere da bi se postupak mogao nastaviti s osobom koja može biti stranka u postupku.

(2) Isto tako, kad sud ustanovi da stranka nema zakonskog zastupnika ili da zakonski zastupnik nema posebne ovlasti kad su one potrebite, zatražit ce da nadležno tijelo skrbništva postavi skrbinka parnicno nesposobnoj osobi, odnosno pozvat ce zakonskog zastupnika da pribavi posebne ovlasti ili ce poduzeti druge mjere koje su potrebite da bi parnicno nesposobna strana bila pravilno zastupana.

(3) Sud ce odrediti stranci rok za otklanjanje nedostataka iz st. 1. i 2. ovoga clanka. Dok se ne otklone ti nedostaci, mogu se u postupku poduzimati samo one radnje zbog cije bi odgode mogle nastati štetne posljedice za stranku.

(4) Ako se nedostaci iz st. 1. i 2. ovoga clanka ne mogu otkloniti ili ako odredeni rok bezuspješno protekne, sud ce rješenjem ukinuti radnje provedene u postupku ako su zahvacene tim nedostacima i odbaciti tužbu ako su nedostaci takve prirode da sprjecavaju daljnje vodenje parnice.

(5) Protiv rješenja kojim se nareduju mjere za otklanjanje nedostataka nije dopuštena žalba.

Clanak 296.

(1) Ako se tijekom postupka pred prvostupanjskim sudom pokaže da bi redoviti postupak oko postavljanja zakonskog zastupnika tuženiku trajao dugo, tako da bi zbog toga za jednu ili obje stranke mogle nastati štetne posljedice, sud ce tuženiku postaviti privremenog zastupnika.

(2) Uz uvjet iz stavka 1. ovoga clanka, sud ce postaviti tuženiku privremenog zastupnika osobito u slucajevima:

1) ako tuženik nije parnicno sposoban, a nema zakonskoga zastupnika,
2) ako postoje protivni interesi tuženika i njegova zakonskog zastupnika,
3) ako obje stranke imaju istog zakonskog zastupnika,
4) ako je boravište tuženika nepoznato, a tuženik nema punomocnika,
5) ako se tuženik ili njegov zakonski zastupnik, koji nemaju punomocnika u Federaciji, nalaze u inozemstvu, a dostava se nije mogla obaviti.

(3) O postavljanju privremenog zastupnika, sud ce bez odgode obavijestiti tijelo skrbništva, a i stranke kad je to moguce.

Clanak 297.

(1) Privremeni zastupnik ima u postupku za koji je postavljen sva prava i dužnosti zakonskog zastupnika.

(2) Ta prava i dužnosti privremeni zastupnik obavlja sve dok se tuženik ili njegov punomocnik ne pojavi pred sudom, odnosno dok tijelo skrbništva ne obavijesti sud da je postavilo skrbnika.

Clanak 298.

Ako je privremeni zastupnik postavljen tuženiku iz razloga navedenih u clanku 296. stavak 2. toc. 4. i 5. ovoga zakona, sud ce u roku od osam dana izdati oglas koji ce objaviti u "Službenim novinama Federacije BiH", službenom glasilu kantona i na oglasnoj ploci suda.

Clanak 299.

Parnicna sposobnost u Federaciji procjenjuje se po zakonima Federacije.

XII – PUNOMOCNICI

Clanak 300.

(1) Stranke mogu poduzimati radnje u postupku osobno ili preko punomocnika.

(2) Stranka koju zastupa punomocnik može uvijek doci pred sud i davati izjave pored svog punomocnika, ali suprotnu stranu, svjedoke i vještake može ispitivati samo preko punomocnika, ako je on nazocan na glavnoj raspravi.

Clanak 301.

(1) Punomocnik može biti odvjetnik, odvjetnicko društvo ili uposlenik službe za besplatnu pravnu pomoc, kao i, za pravne osobe uposlenik te pravne osobe, a za fizicke osobe bracni odnosno izvanbracni drug stranke ili srodnik stranke po krvi ili po tazbini.

(2) Ako ustanovi da punomocnik koji je odvjetnik ne obavlja svoju dužnost sukladno Zakonu o odvjetništvu, sud ce o tome izvijestiti nadležnu odvjetnicku komoru i, ako je to moguce, stranku koju odvjetnik zastupa.

Clanak 302.

Radnje u postupku što ih punomocnik poduzima u granicama punomoci imaju isti pravni ucinak kao da ih je poduzela sama stranka.

Clanak 303.

(1) Stranka može izmijeniti ili opozvati izjavu svoga punomocnika na rocištu na kom je ta izjava dana.

(2) Ako je punomocnik priznao koju cinjenicu na rocištu na kojem stranka nije bila nazocna ili je koju cinjenicu priznao u podnesku, a stranka to priznanje kasnije izmijeni ili opozove, sud ce cijeniti obje izjave prema clanku 125. stavak 2. ovoga zakona.

Clanak 304.

Stranka može ovlastiti punomocnika da poduzima samo odredene radnje ili da poduzima sve radnje u postupku.

Clanak 305.

Ako je stranka izdala odvjetniku punomoc za vodenje parnice, a nije pobliže odredila ovlasti u punomoci, odvjetnik je na temelju takve punomoci ovlašten:

1) obavljati sve radnje u postupku, a osobito podnijeti tužbu, povuci je, dati odgovor na tužbu, priznati tužbeni zahtjev ili se odreci tužbenog zahtjeva, zakljuciti nagodbu, podnijeti pravni lijek i odreci se ili odustati od njega, te zahtijevati izdavanje mjera osiguranja;
2) stavljati zahtjev za ovrhu ili osiguranje i poduzimati potrebite radnje u postupku, u povodu takovoga zahtjeva;
3) od protivne stranke primiti dosudene troškove;
4) pismeno ovlastiti drugog odvjetnika na poduzimanje samo pojedinih radnji u postupku, osim zastupanja na glavnoj raspravi.

Clanak 306.

Odvjetnika kojem je stranka izdala punomoc može, uz izricitu ovlast stranke, zamjenjivati drugi odvjetnik, a pred sudom prvog stupnja i odvjetnicki pripravnik koji je kod njega uposlen.

Clanak 307.

Ako stranka u punomoci nije pobliže odredila ovlasti punomocnika, punomocnik koji nije odvjetnik može na temelju takve punomoci obavljati sve radnje u postupku, ali mu je uvijek potrebita izricita ovlast za povlacenje tužbe, za priznanje ili za odricanje od tužbenog zahtjeva, za zakljucenje nagodbe, za odricanje ili odustanak od pravnoga lijeka i za prenošenje punomoci na drugu osobu, te za podnošenje izvanrednih pravnih lijekova.

Clanak 308.

(1) Stranka izdaje punomoc pismeno ili usmeno na raspravni zapisnik.

(2) Stranka koja nije pismena ili nije u stanju potpisati se stavit ce na pismenu punomoc umjesto potpisa otisak prsta. Ako se u tom slucaju punomoc izdaje osobi koja nije odvjetnik, potrebita je nazocnost dvojice svjedoka koji ce se potpisati na punomoci.

(3) Ako posumnja u istinitost pismene punomoci, sud može rješenjem odrediti da se podnese ovjerovljena punomoc. Protiv tog rješenja nije dopuštena žalba.

Clanak 309.

(1) Punomocnik je dužan pri prvoj radnji u postupku podnijeti punomoc.

(2) Sud može dopustiti da radnje u postupku za stranku privremeno obavi osoba koja nije podnijela punomoc, ali ce istodobno narediti toj osobi da naknadno u odredenom roku podnese punomoc ili odobrenje stranke za obavljanje parnicnih radnji.

(3) Dok ne protekne rok za podnošenje punomoci, sud ce odgoditi donošenje odluke. Ako taj rok bezuspješno protekne, sud ce nastaviti postupak, ne uzimajuci u obzir radnje koje je obavila osoba bez punomoci.

(4) Sud je dužan tijekom cijeloga postupka paziti je li osoba koja se pojavljuje kao punomocnik ovlaštena za zastupanje. Ako sud ustanovi da osoba koja se pojavljuje kao punomocnik nije ovlaštena za zastupanje, ukinut ce parnicne radnje što ih je ta osoba poduzela, ako te radnje nije stranka naknadno odobrila.

Clanak 310.

(1) Stranka može punomoc u svako vrijeme opozvati, a punomocnik je može u svako vrijeme otkazati.

(2) Opoziv, odnosno otkaz punomoci mora se priopciti sudu pred kojim se vodi postupak pismeno ili usmeno na raspravni zapisnik.

(3) Opoziv, odnosno otkaz punomoci važi za protivnu stranku od trenutka kad joj je priopcen.

(4) Nakon otkaza punomoci, punomocnik je dužan još 15 dana obavljati radnje za osobu koja mu je izdala punomoc, ako je potrebito da od nje otkloni kakvu štetu koja bi u to vrijeme mogla nastati.

Clanak 311.

(1) Ako je punomocniku dana ovlast da može obavljati sve radnje u postupku, a stranka, odnosno njezin zakonski zastupnik, umre ili postane poslovno nesposobna ili ako zakonski zastupnik bude razriješen dužnosti, punomocnik je ovlašten i nadalje poduzimati radnje u postupku, ali nasljednik, odnosno novi zakonski zastupnik, može opozvati punomoc.

(2) U slucajevima navedenim u stavku 1. ovoga clanka, punomocniku koji nije odvjetnik uvijek prestaju ovlasti koje se u punomoci moraju izrijekom navesti (clanak 307.).

Clanak 312.

(1) Prestankom pravne osobe prestaje i punomoc koju je ona izdala.

(2) U slucaju stecaja, punomoc koju je izdao stecajni dužnik prestaje kad prema važecim propisima nastupe pravne posljedice otvaranja stecajnoga postupka.

(3) Iznimno od odredaba st. 1. i 2. ovoga clanka, punomocnik je dužan još 15 dana obavljati radnje u postupku ako je potrebito da od stranke otkloni štetu.

XIII – JEZIK U POSTUPKU

Clanak 313.

Pozivi, odluke i druga sudska pismena upucuju se strankama i drugim sudionicima u postupku na jednom od jezika iz clanka 6. ovoga zakona.

Clanak 314.

Stranke i drugi sudionici u postupku pri sudjelovanju u postupku rabe jedan od jezika iz clanka 6. ovoga zakona.

Clanak 315.

(1) Stranke i umješaci koji ne poznaju nijedan od jezika iz clanka 6. ovoga zakona osigurat ce o svom trošku usmeno i pismeno prevodenje procesnih radnji koje poduzimaju, kao i druge usmene i pismene prijevode za svoje potrebe.

(2) Stranke i umješaci dužni su osigurati i prijevod u svezi izvodenja dokaza koje su predložili.

(3) Prijevod obavljaju tumaci.

XIV - VRIJEDNOST SPORA

Clanak 316.

(1) Tužitelj je dužan u tužbi oznaciti vrijednost predmeta spora, osim u slucajevima u kojima se vrijednost spora ne može iskazati u novcu.

(2) Kao vrijednost predmeta spora uzima se u obzir samo vrijednost glavnoga zahtjeva.

(3) Kamate, ugovorna kazna i ostala sporedna traženja ne uzimaju se u obzir pri odredivanju vrijednosti spora ako ne cine glavni zahtjev.

Clanak 317.

Ako se zahtjev odnosi na buduca davanja koja se ponavljaju, vrijednost predmeta spora racuna se po njihovom zbiru, ali najviše do iznosa koji odgovara zbiru davanja za vrijeme od pet godina.

Clanak 318.

(1) Ako jedna tužba protiv istog tuženika obuhvaca više zahtjeva koji se temelje na istoj cinjenicnoj i pravnoj osnovi, vrijednost se odreduje po zbiru vrijednosti svih zahtjeva.

(2) Ako zahtjevi u tužbi proizilaze iz raznih osnova, ili su istaknuti protiv više tuženika, vrijednost se odreduje prema vrijednosti svakog pojedinog zahtjeva.

Clanak 319.

Kad se spor vodi o postojanju najamnog ili zakupnog odnosa, ili iz odnosa korištenja stana, odnosno poslovnih prostorija, vrijednost se racuna prema jednogodišnjoj najamnini, odnosno zakupnini, osim ako je rijec o najamnom ili zakupnom odnosu zakljucenom na krace vrijeme.

Clanak 320.

Ako se tužbom zahtijeva samo davanje osiguranja odredene tražbine ili ustanovljenje založnog prava, vrijednost predmeta spora odreduje se prema iznosu tražbine koju treba osigurati, ali ako predmet zaloga ima manju vrijednost od tražbine koju treba osigurati, kao vrijednost predmeta spora uzet ce se vrijednost predmeta zaloga.

Clanak 321.

(1) Ako se tužbeni zahtjev ne odnosi na novcanu svotu, ali tužitelj u tužbi navede da pristaje da umjesto udovoljenja tom zahtjevu primi odredenu novcanu svotu, kao vrijednost predmeta spora uzet ce se ta svota.

(2) U drugim slucajevima, kad se tužbeni zahtjev ne odnosi na novcanu svotu, mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju je tužitelj u tužbi naznacio.

(3) Ako je u slucaju iz stavka 2. ovoga clanka, tužitelj vrijednost predmeta spora suviše visoko ili suviše nisko naznacio, sud ce najkasnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno rocište nije održano, onda na glavnoj raspravi prije pocetka rasprave o glavnoj stvari, brzo i na prikladan nacin provjeriti tocnost naznacene vrijednosti, te rješenjem odrediti vrijednost predmeta spora.

(4) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga clanka, nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 322.

Ako novcana svota nije iskazana u konvertibilnim markama, vec u drugoj valuti, vrijednost predmeta spora utvrduje se u konvertibilnim markama, po srednjem tecaju odnosne valute koji je ustanovila nadležna financijska organizacija u vrijeme podnošenja tužbe.

XV – ROKOVI I ROCIŠTA

1. Rokovi

Clanak 323.

(1) Ako rok nije odreden zakonom, odreduje ga sud s obzirom na okolnosti slucaja.

(2) Rok koji sud odredi iznimno se može produžiti na prijedlog zainteresirane osobe ako za to postoje opravdani razlozi.

(3) Prijedlog za produžetak roka se mora podnijeti prije proteka roka cije se produžetak traži.

(4) Protiv rješenja o produžetku roka nije dopuštena žalba.

Clanak 324.

(1) Rokovi se racunaju na dane, mjesece i godine.

(2) Ako je rok odreden na dane, u rok se ne uracunava dan kad je obavljena dostava ili priopcenje, odnosno dan u koji pada dogadaj otkad treba racunati trajanje roka, vec se za pocetak roka uzima prvi iduci dan.

(3) Rokovi odredeni na mjesece, odnosno na godine završavaju se protekom onoga dana posljednjeg mjeseca, odnosno godine, koji po svom broju odgovara danu kad je rok otpoceo. Ako nema tog dana u posljednjem mjesecu, rok se završava posljednjega dana toga mjeseca.

(4) Ako posljednji dan roka pada na državni blagdan ili u nedjelju ili u koji drugi dan kad sud ne radi, rok istjece protekom prvog iduceg radnog dana.

Clanak 325.

(1) Kad je podnesak vezan za rok, smatra se da je podnesen u roku ako je prije no što rok protekne predan nadležnom sudu.

(2) Ako je podnesak upucen preko pošte preporucenom pošiljkom ili telegrafski, dan predaje pošti smatra se danom predaje sudu kojem je upucen, a ako je podnesak upucen telefaksom, danom predaje smatra se dan primitka telefaksa u sudu.

(3) Ako je podnesak upucen elektronickom poštom, kao vrijeme predaje sudu smatra se vrijeme koje je naznaceno na verifikaciji kvalificiranog elektronickog potpisa.

(4) Ako je podnesak upucen telegrafski, a ne sadrži sve što je potrebito da bi se po njemu moglo postupiti, smatrat ce se da je podnesen u roku ako uredan podnesak naknadno bude predan

sudu ili bude upucen sudu preporucenom pošiljkom u roku od tri dana od dana predaje brzojava pošti.

(5) Za osobe koje se nalaze na obveznoj vojnoj službi u vojsci Federacije, dan predaje podneska vojnoj postrojbi, odnosno vojnoj ustanovi smatra se danom predaje sudu.

(6) Odredba stavka 4. ovoga clanka odnosi se i na ostale osobe koje se nalaze u službi u vojnim postrojbama odnosno vojnim ustanovama ili stožerima vojske Federacije u mjestima u kojima ne postoji redovita pošta.

(7) Za osobe lišene slobode dan predaje podneska upravi zatvora, odnosno ustanove za izvršenje kaznenih i prekršajnih sankcija smatra se danom predaje sudu.

(8) Ako je podnesak koji je vezan za rok predan ili upucen nenadležnom sudu prije proteka roka, a stigne nadležnom sudu nakon proteka roka, smatrat ce se da je na vrijeme podnesen.

(9) Odredbe st. 1. do 7. ovoga clanka primjenjuju se i na rok u kojem se prema posebnim propisima mora podici tužba, te na rok zastare tražbine ili kojeg drugog prava.

2. Rocište

Clanak 326.

(1) Rocište odreduje sud kad je to zakonom propisano.

(2) Sud ce na rocište pozvati stranke i ostale osobe cija se nazocnost cijeni potrebitom.

(3) U pozivu sud ce naznaciti mjesto, prostoriju i vrijeme održavanja rocišta, te navesti stranke i predmet spora.

(4) Sud ce u pozivu osobito upozoriti stranke i ostale sudionike u postupku na zakonske posljedice izostanka s rocišta.

Clanak 327.

(1) Rocište se, u pravilu, održava u sudskoj zgradi.

(2) Sud može odluciti da se rocište održi izvan sudske zgrade kad ustanovi da je to nužno ili da ce se na taj nacin uštedjeti u vremenu ili u troškovima postupka. Protiv takvog rješenja nije dopuštena žalba.

3. Povrat u prijašnje stanje

Clanak 328.

(1) Ako stranka propusti rocište ili rok za poduzimanje koje radnje u postupku i zbog toga izgubi pravo na poduzimanje te radnje, sud ce toj stranci na njezin prijedlog dopustiti da naknadno obavi tu radnju (povrat u prijašnje stanje) ako ocijeni da je do propuštanja došlo usljed opravdanih razloga koji se nisu mogli predvidjeti niti izbjeci.

(2) Kad se dopusti povrat u prijašnje stanje, parnica se vraca u ono stanje u kojem se nalazila prije propuštanja i ukidaju se sve odluke koje je sud zbog propuštanja donio.

Clanak 329.

(1) Prijedlog za povrat u prijašnje stanje podnosi se sudu kod kojeg je trebalo obaviti propuštenu radnju.

(2) Prijedlog se podnosi u roku od osam dana, racunajuci od dana kad je prestao razlog koji je uzrocio propust, a ako je stranka tek kasnije saznala za propuštanje – od dana kad je za to saznala.

(3) Nakon proteka 60 dana od dana propusta ne može se tražiti povrat u prijašnje stanje.

(4) Ako se povrat u prijašnje stanje predlaže zbog propusta roka, predlagatelj je dužan istodobno s podnošenjem prijedloga obaviti i propuštenu radnju.

Clanak 330.

Ne može se zahtijevati povrat u prijašnje stanje ako je propušten rok za stavljanje prijedloga da se dopusti povrat u prijašnje stanje, ili ako je propušteno rocište odredeno u povodu prijedloga za povrat u prijašnje stanje.

Clanak 331.

Sud ce odmah odluciti o prijedlogu za povrat u prijašnje stanje i nastaviti postupak.

Clanak 332.

(1) Nepravodobne i nedopuštene prijedloge za povrat u prijašnje stanje, odbacit ce sud rješenjem.

(2) U svezi s prijedlogom za povrat u prijašnje stanje sud ce zakazati rocište, osim ako su cinjenice na kojima se prijedlog temelji opcepoznate.

Clanak 333.

(1) Protiv rješenja kojim se prihvaca prijedlog za povrat u prijašnje stanje nije dopuštena posebna žalba.

(2) Protiv rješenja kojim se odbija prijedlog za povrat u prijašnje stanje nije dopuštena posebna žalba, osim ukoliko je prijedlog podnesen zbog donošenja presude zbog propuštanja.

XVI – PODNESCI

Clanak 334.

(1) Tužba, odgovor na tužbu, protutužba, odgovor na protutužbu, pravni lijekovi i druge izjave, prijedlozi i priopcenja koji se daju izvan rasprave, podnose se pismeno (podnesci). Uvjet pisanog oblika ispunjavaju i podnesci upuceni brzojavom, telefaksom ili elektronskom poštom. Ovakvi podnesci se smatraju potpisanim, ako je u njima oznacen pošiljatelj.

(2) Podnesci moraju biti razumljivi i moraju sadržati sve ono što je potrebito da bi se u svezi s njima moglo postupiti. Osobito trebaju sadržati: oznaku suda, ime i prezime odnosno naziv pravne osobe, prebivalište ili boravište, odnosno sjedište stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomocnika, ako ih imaju, predmet spora, sadržaj izjave i potpis podnositelja.

(3) Ako izjava sadrži kakav zahtjev, stranka mora u podnesku navesti cinjenice i dokaze na kojima temelji svoj zahtjev.

(4) Podnesci koji se dostavljaju elektronickom poštom moraju biti ovjerovljeni kvalificiranim elektronickim potpisom.

(5) Podnesci s prilozima koji se dostavljaju protivnoj stranci, predaju se sudu u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.

Clanak 335.

(1) Isprave koje se prilažu podnesku podnose se u izvorniku, prijepisu ili presliku.

(2) Ako stranka priloži ispravu u izvorniku, sud ce takvu ispravu zadržati, a protivnoj stranci dopustiti da je razgleda. Kad prestane potreba da se takova isprava drži u spisima predmeta, vratit ce se podnositelju na njegov zahtjev, ali sud može tražiti od podnositelja da spisima priloži prijepis ili preslik isprave.

(3) Ako je isprava priložena u prijepisu ili presliku, sud ce na zahtjev protivne stranke pozvati podnositelja da podnese sudu ispravu u izvorniku, a protivnoj stranci dopustiti da je pregleda. Sud ce odrediti rok u kojem se isprava ima predati odnosno pregledati.

(4) Protiv tih rješenja nije dopuštena žalba.

Clanak 336.

(1) Ako je podnesak nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebito da bi se po njemu moglo postupiti, sud ce podnositelju vratiti podnesak radi ispravke ili dopune, uz navode što treba ispraviti ili dopuniti i odredit ce rok za ispravku ili dopunu podneska, koji ne može biti duži od osam dana.

(2) Ako podnesak vezan za rok bude ispravljen odnosno dopunjen i predan sudu u roku odredenom za dopunu ili ispravku, smatrat ce se da je podnesen sudu onoga dana kad je prvi put bio podnesen.

(3) Smatrat ce se da je podnesak povucen ako ne bude vracen sudu u odredenom roku, a ako bude vracen bez ispravke odnosno dopune, odbacit ce se.

(4) Ako podnesci ili prilozi nisu podneseni u dovoljnom broju primjeraka, sud ce pozvati podnositelja da ih u odredenom roku podnese. Ako podnositelj ne postupi po tom nalogu, sud ce podnesak odbaciti.

XVII– DOSTAVA PISMENA

1. Opce odredbe

a) Nacin dostave pismena

Clanak 337.

Pismena se dostavljaju preko pošte, preko ovlaštene pravne osobe registrirane za obavljanje poslova dostave ili preko ovlaštene službene osobe suda.

Clanak 338.

(1) Kad dostavu treba obaviti osobama ili ustanovama u inozemstvu ili strancima koji uživaju pravo imuniteta, dostava ce se obaviti diplomatskim putem, ako u medunarodnom ugovoru ili u ovom zakonu nije što drugo odredeno.

(2) Državljanima Bosne i Hercegovine u inozemstvu dostava se obavlja putem pošte ili preko nadležnog konzularnog, odnosno diplomatskog predstavništva Bosne i Hercegovine u toj državi.

b) Dostava fizickim i pravnim osobama

Clanak 339.

(1) Dostava fizickim osobama obavlja se predajom pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti, ako ovim zakonom nije drukcije odredeno.

(2) Ako ovim zakonom nije drukcije odredeno, dostava tijelima vlasti i pravnim osobama obavlja se predajom pismena osobi ovlaštenoj za primanje pismena, ili, ako se takva osoba ne zatekne u uredu odnosno poslovnoj prostoriji, uposleniku koji se tu zatekne.

Clanak 340.

(1) Kad stranku zastupa zakonski zastupnik, odnosno punomocnik, dostava se obavlja zakonskom zastupniku odnosno punomocniku.

(2) Kad tijela vlasti ili pravne osobe za svog punomocnika odrede osobu koja je njihov uposlenik, dostava se može obaviti i sukladno odredbi clanka 339. stavak 2. ovoga zakona.

(3) Ako stranka ima više zakonskih zastupnika, odnosno punomocnika, dovoljno je dostavu obaviti jednom od njih.

(4) Dostava odvjetniku kao punomocniku može se obaviti i predajom pismena osobi koja je zaposlena u njegovom odvjetnickom uredu.

Clanak 341.

(1) Vojnim osobama, pripadnicima policije i pripadnicima kopnenog, rijecnog, pomorskog i zracnog prometa dostava se može obaviti i preko njihova stožera, odnosno neposrednog starješine.

(2) Osobama lišenim slobode dostava se obavlja preko uprave zatvora, odnosno uprave ustanove za izvršenje kaznenih i prekršajnih sankcija.

Clanak 342.

(1) Dostava pravnoj osobi može se obaviti i putem njezine poslovne jedinice, ako spor proizlazi iz pravnog odnosa te jedinice.

(2) Dostava pravnoj osobi koja ima sjedište u inozemstvu, može se obaviti i putem njezina zastupstva, odnosno predstavništva u Bosni i Hercegovini ili Federaciji.

c) Vrijeme i mjesto dostave

Clanak 343.

(1) Dostava se obavlja svakim danom, u bilo koje vrijeme, u stanu ili na radnom mjestu fizicke osobe, u sjedištu tijela vlasti, u uredu odnosno poslovnim prostorijama pravne osobe kojoj se dostava ima obaviti, ili u sudu kad se osoba kojoj se dostava ima obaviti tamo zatekne.

(2) Dostava se može obaviti na bilo kojem mjestu, ako se obavlja osobnim urucenjem pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti.

2. Dostava putem pošte

Clanak 344.

Dostava putem pošte obavlja se:

1) preporucenom pismonosnom pošiljkom s povratnicom, ili
2) obicnom pismonosnom pošiljkom, u kojoj se uz pismeno dostavlja i obrazac o potvrdi primitka, koji osoba kojoj se pismeno dostavlja mora potpisati i vratiti sudu.

3. Dostava preko ovlaštene pravne osobe ili ovlaštene službene osobe suda

a) Dostava fizickim osobama

Clanak 345.

(1) Ovlaštena pravna osoba registrirana za obavljanje poslova dostave i ovlaštena službena osoba suda dostavu fizickim osobama, u pravilu obavljaju predajom pismena osobi kojoj se dostava ima obaviti.

(2) Ako se osoba kojoj se pismeno ima dostaviti ne zatekne u svom stanu, dostava se obavlja predajom pismena kome od njezinih odraslih clanova domacinstva koji je dužan primiti pismeno, a ako se oni ne zateknu u stanu, pismeno ce se predati kucepazitelju ili susjedu ako oni na to pristanu.

(3) Ako se dostava obavlja na radnom mjestu osobe kojoj se pismeno ima dostaviti, a ta osoba se tu ne zatekne, dostava se može obaviti osobi koja na istom mjestu radi, ako ona pristane primiti pismeno.

(4) Predaja pismena drugoj osobi nije dopuštena ako ona sudjeluje u parnici kao protivnik osobe kojoj se dostava ima obaviti.

(5) Osobe kojima se prema odredbama st. 2. i 3. ovoga clanka, dostava obavi umjesto osobi kojoj se pismeno ima dostaviti, dužne su pismeno predati toj osobi, na što ce ih dostavljac i upozoriti prigodom urucenja pismena.

(6) Kad se dostava obavi prema odredbama st. 2. ili 3. ovoga clanka, osoba kojoj se pismeno imalo dostaviti o tome ce biti obaviještena slanjem pismene obavijesti preko pošte, obicnom pismonosnom pošiljkom. U pismenoj obavijesti navodi se predmet spora, vrsta pismena koje se ima dostaviti, nadnevak, sat i mjesto dostave pismena, te ime i prezime osobe koja je

primila pismeno. Obavijest se mora poslati tijekom istog dana ili sljedeceg radnog dana nakon obavljene dostave.

Clan 346.

(1) Ako se pismeno ne može dostaviti na nacin previden clankom 345. ovoga zakona, a dostavljac ustanovi da osoba kojoj se pismeno ima dostaviti stanuje na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti, ostavit ce u stanu ili u prostorijama gdje ta osoba radi, ili pribiti na vrata stana ili prostorije, pismenu obavijest da ce pismeno biti ostavljeno u sudu i da ga ta osoba tamo može preuzeti u roku od 15 dana od dana pokušaja dostave. U pismenoj obavijesti navodi se i predmet spora, vrsta pismena koje se ima dostaviti, nadnevak i sat kada je obavijest ostavljena, te naziv i adresa suda gdje se pismeno može preuzeti.

(2) Tijekom istog dana ili sljedeceg radnog dana nakon pokušaja dostave iz stavka 1. ovoga clanka, pismena obavijest s podacima navedenim u tom stavku poslat ce se osobi kojoj se dostava ima obaviti i preko pošte, obicnom pismonosnom pošiljkom.

(3) Dostava ce se smatrati obavljenom na dan kada osoba kojoj se pismeno ima dostaviti preuzme pismeno u sudu, a ako pismeno ne bude preuzeto, protekom roka iz stavka 1. ovoga clanka.

Clanak 347.

(1) Ako se dostavlja tužba, a tuženik kojem se tužba ima dostaviti se ne zatekne tamo gdje se dostava ima obaviti, dostavljac ce se obavijestiti kad bi i na kojem mjestu mogao tuženika zateci, te ce mu kod jedne od osoba navedenih u clanku 345. st. 2. i 3. ovog zakona ostaviti, ili, ako to nije moguce, na vrata stana ili prostorije gdje se dostava obavlja pribiti, pismenu obavijest da radi primanja tužbe bude u odredeni dan i sat u svom stanu, odnosno na svom radnom mjestu.

(2) Ako dostavljac, i nakon što je postupio na nacin predviden u stavku 1. ovoga clanka, u vrijeme odredeno u obavijesti ne zatekne tuženika kojem se tužba ima dostaviti, dostava ce se obaviti prema odredbama cl. 345. i 346. ovoga zakona.

(3) Druga pismena, osim tužbe, mogu se dostaviti prema odredbama st. 1. i 2. ovoga clanka, ako je to ovim zakonom izrijekom odredeno ili ako sud cijeni da je prigodom dostave potreban veci oprez.

Clanak 348.

(1) Ako se ustanovi da je osoba kojoj se pismeno ima dostaviti privremeno odsutna i da joj osobe navedene u clanku 345. st. 2. i 3. ovoga zakona ne mogu pismeno na vrijeme predati, vratit ce pismeno sudu uz naznaku gdje se odsutni nalazi, a dostava ce ponovo biti pokušana u odgovarajuce vrijeme.

(2) Ako dostavljac utvrdi da osoba kojoj se pismeno ima dostaviti ne stanuje na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti, ali istodobno ustanovi tocnu adresu te osobe, dostava ce se obaviti na naknadno ustanovljenoj adresi. Ako dostavljac ne može ustanoviti tocnu adresu osobe kojoj se pismeno ima dostaviti, pismeno ce vratiti sudu, a sud ce od stranke, koja je prvotno sud obavijestila o adresi te osobe, zatražiti da dostavi tocnu adresu.

(3) Ako je ustanovljeno da tuženik kome se dostava ima obaviti ne stanuje na adresi svog posljednjeg poznatog boravišta ili prebivališta, a njegovo sadašnje boravište ili radno mjesto se ne mogu ustanoviti, dostava pismena ce se obaviti istodobnim objavljivanjem pismena na oglasnoj ploci suda i u najmanje jednim dnevnim novinama koje se distribuiraju u Federaciji.

(4) Dostava se smatra obavljenom protekom roka od 15 dana od dana objavljivanja.

(5) U objavi se, osim pismena koje se ima dostaviti, navodi i ime i prezime osobe kojoj se dostava obavlja, predmet spora i obavijest o tome kada se dostava pismena smatra obavljenom. Prigodom objave u dnevnim novinama, ako je pismeno koje se dostavlja predugo da bi bilo objavljeno u cjelosti, objavljuje se samo kratak sadržaj pismena.

(6) Osoba kojoj se dostava obavlja, bit ce obaviještena o objavi slanjem pismene obavijesti preko pošte, obicnom pismonosnom pošiljkom, na adresu njezinog posljednjeg poznatog boravišta.

(7) Troškove objave u dnevnim novinama predujmljuje tužitelj.

b) Dostava pravnim osobama

Clanak 349.

(1) Ovlaštena pravna osoba registrirana za obavljanje poslova dostave i ovlaštena službena osoba suda dostavu tijelima vlasti i pravnim osobama, u pravilu, obavljaju predajom pismena jednoj od osoba iz clanka 339. stavak 2. ovoga zakona.

(2) Ako se dostava ne može obaviti prema odredbi stavka 1. ovoga clanka, a dostavljac ustanovi da se sjedište tijela vlasti odnosno ured ili poslovne prostorije pravne osobe nalaze na adresi na kojoj se dostava pokušava obaviti, na odgovarajuci se nacin primjenjuju odredbe clanka 346. ovoga zakona.

(3) Ako se ustanovi da se ured ili poslovne prostorije pravne osobe ne nalaze na adresi koja je upisana kao sjedište te pravne osobe u odgovarajucem registru pravnih osoba, a njezino novo sjedište nije poznato, na odgovarajuci se nacin primjenjuju odredbe clanka 348. st. 3. do 7. ovoga zakona.

c) Odbijanje primitka pismena

Clanak 350.

Kad osoba kojoj je pismeno upuceno, odnosno odrasli clan njezina domacinstva, odnosno ovlaštena osoba ili uposlenik tijela vlasti ili pravne osobe odbije primiti pismeno, dostavljac ce pismeno ostaviti u prostoriji gdje se dostava obavlja ili ce ga pribiti na vrata te prostorije. Na dostavnici ce zabilježiti dan, sat i razlog odbijanja primitka, te mjesto gdje je pismeno ostavljeno, i time se smatra da je dostava obavljena.

d) Dostavnica

Clanak 351.

(1) Potvrdu o obavljenoj dostavi (dostavnicu) potpisuju primatelj i dostavljac. Primatelj ce na dostavnici citko, slovima, napisati dan primitka, svoje ime i prezime i u kojem svojstvu prima pismeno.

(2) Ako je primatelj nepismen ili se nije u stanju potpisati, dostavljac ce postupiti kao u stavku 1. ovoga clanka, te staviti napomenu zašto primatelj nije stavio svoj potpis.

(3) Ako primatelj odbije potpisati dostavnicu, dostavljac ce to zabilježiti na dostavnici i ispisati slovima dan predaje i time se smatra da je dostava obavljena.

(4) Ako je dostava obavljena prema odredbi clanka 347. stavak 1. ovoga zakona, na dostavnici ce se pored potvrde o primitku pismena naznaciti da je prethodila pismena obavijest.

(5) Kad je prema odredbama ovoga zakona pismeno predano drugoj osobi, a ne onoj kojoj se pismeno imalo dostaviti, na dostavnici ce dostavljac naznaciti odnos tih dviju osoba.

(6) Ako se dostava obavlja prema odredbama clanka 346. ovoga zakona, dostavljac ce to naznaciti na dostavnici, kao i dan i sat kada je dostava pokušana i mjesto gdje je ostavljena pismena obavijest.

(7) Ako je na dostavnici netocno ili necitko naznacen nadnevak dostave ili je dostavnica nestala, dostava se može dokazivati i na drugi nacin.

4. Promjena adrese

Clanak 352.

(1) Ako stranka ili njezin zastupnik u tijeku postupka ili prije proteka roka od šest mjeseci nakon pravomocnog okoncanja postupka promijene adresu na koju se dostava obavlja, dužni su o tome odmah obavijestiti sud.

(2) Ako protiv pravomocne odluke, unutar roka iz stavka 1. ovoga clanka, bude izjavljena revizija, taj se rok produžuje sve dok ne protekne šest mjeseci od dostave stranci odluke u povodu revizije kojom se revizija odbacuje ili odbija ili pobijana odluka preinacuje.

(3) Ako je protiv pravomocne odluke unutar roka iz stavka 1. ovoga clanka, podnesen prijedlog za ponavljanje postupka, taj se rok produžuje do proteka roka od šest mjeseci nakon pravomocnosti prvostupanjske odluke u tom postupku protiv kojeg nije izjavljena žalba, odnosno do proteka roka od šest mjeseci od dostave stranci odluke o žalbi kojom se postupak za ponavljanje postupka pravomocno završava.

(4) Ako u povodu izvanrednog pravnog lijeka pravomocna odluka bude ukinuta i predmet vracen na ponovno sudenje, smatrat ce se da rok iz stavka 1. ovoga clanka, nije ni poceo teci.

(5) Ako stranka ili njezin zastupnik ne obavijeste odmah sud o promjeni adrese, sud ce odrediti da se daljnje dostave u parnici obavljaju objavom pismena na oglasnoj ploci suda, sve dok stranka ili njezin zastupnik ne obavijeste sud o svojoj novoj adresi.

(6) Dostava iz stavka 5. ovoga clanka smatra se obavljenom nakon proteka 15 dana od dana objave pismena na oglasnoj ploci suda.

(7) Kad punomocnik za primanje pismena do proteka rokova iz st. 1. do 3. ovoga clanka promijeni svoju adresu, a o tome ne obavijesti sud, sud ce stranci na njezin trošak imenovati zastupnika za primanje pismena preko kojeg ce obavljati sve dostave, dok ne primi obavijest stranke o postavljanju novoga punomocnika.

5. Punomocnik i zastupnik za primanje pismena

Clanak 353.

(1) Tužitelj ili njegov zastupnik koji se nalaze u inozemstvu, a nemaju punomocnika u Bosni i Hercegovini, dužni su vec prigodom podnošenja tužbe imenovati punomocnika za primanje pismena u Bosni i Hercegovini. Ako oni tako ne postupe, sud ce ih pozvati da u odredenom roku imenuju punomocnika za primanje pismena, uz upozorenje da ce u suprotnom sud tužbu odbaciti.

(2) Tuženika ili njegovog zastupnika koji se nalaze u inozemstvu, a nemaju punomocnika u Bosni i Hercegovini, sud ce vec prigodom dostave prvog pismena pozvati da u primjerenom roku postave punomocnika za primanje pismena u Bosni i Hercegovini, uz upozorenje da ce u suprotnom sud tuženiku na njegov trošak postaviti zastupnika za primanje pismena i preko toga zastupnika obavijestiti tuženika odnosno njegova zastupnika o tom postavljanju.

(3) Stranci koja opozove punomoc punomocniku za primanje pismena i istodobno ne postavi drugog takvog punomocnika, sud ce dostavu obavljati objavom pismena na oglasnoj ploci suda, sve dok ta stranka ne postavi drugog punomocnika za primanje pismena.

(4) Ako punomocnik za primanje pismena otkaže punomoc, a stranka ne imenuje drugog takvog punomocnika u roku od 30 dana od dana kada je sud obaviješten o otkazu punomoci, sud ce stranci na njezin trošak imenovati zastupnika za primanje pismena, te obavljati sve dostave preko imenovanoga zastupnika dok ne primi obavijest stranke o postavljanju novoga punomocnika.

(5) Sredstva za pokrice troškova postavljenoga zastupnika tuženika za primanje pismena dužan je predujmiti tužitelj.

Clanak 354.

(1) Ako više osoba zajednicki tuže, a nemaju zajednickog zakonskog zastupnika, odnosno punomocnika, sud ih može pozvati da u odredenom roku imenuju zajednickog punomocnika za primanje pismena. Ako sami tužitelji u ostavljenom roku ne imenuju takvog punomocnika, sud ce jednog od njih odrediti za zajednickog punomocnika za primanje pismena i o tome obavijestiti stranke.

(2) Odredbe stavka 1. ovoga clanka primjenjivat ce se i kad je više osoba tuženo, kao jedinstveni suparnicari.

6. Dostava od strane stranaka

Clanak 355.

(1) Dostavu podneska protivnoj strani, osim tužbe, protutužbe i pravnih lijekova, može obaviti i sama stranka.

(2) U slucaju iz stavka 1. ovoga clanka, stranka ce jedan primjerak dostaviti osobno protivnoj stranci, odnosno njezinu zakonskom zastupniku, odnosno punomocniku, a jedan primjerak ce predati sudu uz napomenu i dokaz da je dostava drugoj strani vec obavljena.

(3) Na dostavu iz stavka 2. ovoga clanka na odgovarajuci se nacin primijenjuju odredbe cl. 337. do 354. ovoga zakona, osim odredaba clanka 345. st. 2. do 6., cl. 346. do 348., clanka 349. st. 2. i 3., clanka 350. i clanka 351. st. 2. do 6. ovoga zakona.

(4) Dostava obavljena na nacin iz stavka 2. ovoga clanka smatra se urednom dostavom.

XVIII – PREGLEDANJE I PREPISIVANJE SPISA

Clanak 356.

(1) Stranke imaju pravo pregledati i prepisivati spise parnice u kojoj sudjeluju.

(2) Ostalim osobama koje imaju opravdan interes može se dopustiti pregledanje i prepisivanje pojedinih spisa.

(3) Kad je postupak u tijeku, dopuštenje za pregledanje i prepisivanje spisa daje sudac, a kad je postupak završen – predsjednik suda, odnosno uposlenik u sudu koga odredi predsjednik suda.

XIX - IZUZECE

Clanak 357.

Sudac ne može suditi:

1) ako je sam stranka, zakonski zastupnik ili punomocnik stranke, ako je sa strankom u odnosu suovlaštenika, suobveznika ili regresnog obveznika ili ako je u istom predmetu saslušan ili predložen kao svjedok ili vještak;
2) ako mu je stranka ili zakonski zastupnik ili punomocnik stranke srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stupnja, a u pobocnoj liniji do cetvrtog stupnja ili mu je bracni odnosno izvanbracni drug ili srodnik po tazbini, odnosno srodnik izvanbracnog druga, do drugog stupnja, bez obzira na to jesu li brak odnosno izvanbracna zajednica prestali ili ne;
3) ako je skrbnik, posvojitelj ili posvojenik stranke, njezinog zakonskog zastupnika ili punomocnika;
4) ako je u istom predmetu sudjelovao u donošenju odluke nižega suda ili drugoga tijela;
5) ako postoje druge okolnosti koje dovode u sumnju njegovu nepristranost.

Clanak 358.

(1) Stranka podnosi zahtjev za izuzece suca cim sazna da postoji koji od razloga za izuzece, a najkasnije do završetka rasprave, a ako nije bilo rasprave - do donošenja odluke.

(2) Stranka može u pravnom lijeku ili u odgovoru na pravni lijek poimenice navesti suca koji ne bi mogao sudjelovati u donošenju odluke zbog razloga iz clanka 357. ovoga zakona.

(3) Stranka može tražiti izuzece samo poimenice odredenog suca koji u predmetu postupa.

(4) Stranka je dužna u zahtjevu navesti okolnosti zbog kojih smatra da postoji koja od zakonskih osnova za izuzece.

Clanak 359.

(1) O zahtjevu za izuzece suca odlucuje predsjednik suda.

(2) Ako stranka traži izuzece predsjednika suda, odluku o izuzecu donosi predsjednik neposredno višeg suda.

(3) O zahtjevu stranaka za izuzece predsjednika Vrhovnog suda Federacije, odlucuje opca sjednica toga suda.

(4) Prije donošenja rješenja o izuzecu uzet ce se izjava od suca cije se izuzece traži, a prema potrebi obavit ce se i drugi izvidaji.

(5) Protiv rješenja kojim se zahtjev za izuzece prihvaca nije dopuštena žalba, a protiv rješenja kojim se zahtjev odbija, nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 360.

Kad sudac sazna da je stavljen zahtjev za njegovo izuzece ili cim sazna da postoji koji od razloga za izuzece iz clanka 357. ovoga zakona, dužan je odmah o tome obavijestiti predsjednika suda, a postupak nastaviti bez odlaganja do donošenja odluke o izuzecu. Ako se radi o izuzecu predsjednika suda, on ce sebi odrediti zamjenika iz reda sudaca toga suda, a ako to nije moguce, postupit ce po clanku 49. ovoga zakona.

Clanak 361.

(1) Odredbe ovoga zakona o izuzecu sudaca, primjenjivat ce se na odgovarajuci nacin i na zapisnicare.

(2) O izuzecu zapisnicara odlucuje sudac.

XX – SUPARNICARI

Clanak 362.

(1) Više osoba mogu jednom tužbom tužiti, odnosno biti tuženi (suparnicari):

1) ako su glede predmeta spora u pravnoj zajednici ili ako njihova prava, odnosno obveze proistjecu iz iste cinjenicne i pravne osnove (materijalni suparnicari);
2) ako su predmet spora zahtjevi, odnosno obveze iste vrste koji se temelje na bitno istorodnoj cinjenicnoj i pravnoj osnovi, te ako postoji stvarna i mjesna nadležnost istog suda za svaki zahtjev i za svakog tuženika (formalni suparnicari);
3) ako je to drugim zakonom odredeno.

(2) Do zakljucenja pripremnoga rocišta, može, uz uvjete iz stavka 1. ovoga clanka, uz tužitelja pristupiti novi tužitelj, ili tužba može biti proširena na novog tuženika s njegovim pristankom.

(3) Osoba koja pristupa tužbi, odnosno na koju se tužba proširuje, mora primiti parnicu u onom stanju u kojem se ona nalazi kad ona u nju stupa.

Clanak 363.

(1) Tužitelj može tužiti dva ili više tuženika i tako što ce tražiti da tužbeni zahtjev bude prihvacen prema sljedecem tuženiku u slucaju da bude odbijen prema onome koji je u tužbi naveden prije njega.

(2) Na nacin predviden u stavku 1. ovoga clanka, tužitelj može tužbom obuhvatiti dva ili više tuženika samo ako prema svakom od njih istice isti zahtjev ili ako prema pojedinom od njih istice razlicite zahtjeve koji su u medusobnoj svezi, te ako je isti sud stvarno i mjesno nadležan za svaki od zahtjeva.

Clanak 364.

Osoba koja u cijelosti ili djelomice traži stvar ili pravo o kojem izmedu drugih osoba vec tece parnica, može pred sudom pred kojim ta parnica tece tužiti obje stranke jednom tužbom, sve dok se postupak pravomocno ne završi.

Clanak 365.

Svaki je suparnicar u parnici samostalna stranka i njegove radnje ili propusti niti koriste niti štete drugim suparnicarima.

Clanak 366.

Ako se prema zakonu ili zbog prirode pravnog odnosa spor može riješiti samo na jednak nacin prema svim suparnicarima (jedinstveni suparnicari) smatraju se oni kao jedna parnicna stranka, tako da ako pojedini suparnicari propuste koju parnicnu radnju ucinak parnicnih radnji koje su poduzeli drugi suparnicari proteže i na one koji te radnje nisu poduzeli.

Clanak 367.

Ako rokovi za obavljanje odredene parnicne radnje za pojedine jedinstvene suparnicare istjecu u razno vrijeme, tu parnicnu radnju može svaki suparnicar poduzeti sve dok ma i za jednog od njih još tece rok za poduzimanje te radnje.

Clanak 368.

Svaki suparnicar ima pravo podnositi prijedloge koji se ticu tijeka parnice.

XXI– SUDJELOVANJE TRECIH OSOBA U PARNICI

1. Sudjelovanje umješaca

Clanak 369.

(1) Osoba koja ima pravni interes da u parnici koja tece medu drugim osobama jedna od stranaka uspije, može se pridružiti toj stranci.

(2) Umješac može stupiti u parnicu u tijeku cijelog postupka sve do pravomocnosti odluke o tužbenom zahtjevu, te u tijeku postupka nastavljenog podnošenjem izvanrednog pravnog lijeka.

(3) Izjavu o stupanju u parnicu umješac može dati na ročištu ili pismenim podneskom.

(4) Podnesak umješaca dostavlja se objema parnicnim strankama, a ako je izjava umješaca dana na ročištu, prijepis toga dijela zapisnika dostavit ce se samo onoj stranci koja je s ročišta izostala.

Clanak 370.

(1) Svaka stranka može osporiti umješacu pravo da sudjeluje u postupku i predložiti da se umješac odbije.

(2) Do pravomocnosti rješenja kojim se odbija sudjelovanje umješaca, umješac može sudjelovati u postupku i njegove parnicne radnje ne mogu se iskljuciti.

(3) Protiv odluke suda kojom se prihvaca sudjelovanje umješaca nije dopuštena posebna žalba.

Clanak 371.

(1) Umješac mora primiti parnicu u onom stanju u kakvom se nalazi u trenutku kad se umiješa u parnicu. U daljem tijeku parnice on je ovlašten stavljati prijedloge i poduzimati sve ostale parnicne radnje u rokovima u kojima bi te radnje mogla poduzimati stranka kojoj se pridružio.

(2) Ako je umješac stupio u parnicu do pravomocnosti odluke o tužbenom zahtjevu, ovlašten je podnijeti i izvanredni pravni lijek.

(3) Ako umješac podnese pravni lijek, primjerak njegova podneska dostavit ce se i stranci kojoj se pridružio.

(4) Parnicne radnje umješaca imaju za stranku kojoj se pridružio pravni ucinak ako nisu u protivnosti s radnjama stranke.

(5) Nakon pristanka svih parnicnih stranaka, umješac može stupiti u parnicu kao stranka umjesto stranke kojoj se pridružio.

2. Obavjest trece osobe o parnici

Clanak 372.

(1) Ako tužitelj ili tuženik treba trecu osobu obavijestiti o zapocetoj parnici, kako bi se time utemeljilo odredeno gradansko-pravno djelovanje, oni mogu, sve dok se parnica pravomocno ne dovrši, to uciniti podneskom preko parnicnoga suda, u kojem ce navesti razlog obavjesti i u kakvom se stanju nalazi parnica.

(2) Stranka koja je trecu osobu obavijestila o parnici ne može zbog toga tražiti prekid zapocete parnice, produženje rokova, odgodu ili odlaganje rocišta.

XXII– ZAPISNICI

Clanak 373.

(1) Zapisnik se sastavlja o radnjama poduzetim na rocištu.

(2) Zapisnik se sastavlja i o važnijim izjavama ili priopcenjima koje stranke ili drugi sudionici daju izvan rocišta. O manje važnim izjavama ili priopcenjima nece se sastavljati zapisnik nego ce se samo staviti službena bilješka u spisu.

(3) Zapisnik piše zapisnicar.

Clanak 374.

(1) U zapisnik se unosi: naziv suda, mjesto gdje se obavlja radnja, dan i sat kad se obavlja radnja, naznaka predmeta spora i imena nazocnih stranaka, odnosno trecih osoba, i njihovih zakonskih zastupnika odnosno punomocnika.

(2) Zapisnik treba sadržati bitne podatke o sadržaju poduzete radnje. U zapisnik o glavnoj raspravi osobito ce se unijeti: je li rasprava bila javna ili je javnost bila iskljucena, sadržaj izjava stranaka, njihovi prijedlozi, dokazi koje su ponudile, dokazi koji su izvedeni, uz navodenje sadržaja iskaza svjedoka i vještaka, te odluke suda donesene na rocištu, odnosno izvornik odluke nakon zakljucenja glavne rasprave.

(3) Zapisnik se mora voditi uredno, u njemu se ne smije ništa brisati, dodati ili mijenjati. Prekrižena mjesta moraju ostati citka.

Clanak 375.

(1) Zapisnik se sastavlja tako da sudac kazuje glasno zapisnicaru što ce se unijeti u zapisnik, a po odobrenju suca, stranka ili njezin punomocnik glasno kazuju što ce se unijeti u zapisnik.

(2) Stranke imaju pravo procitati zapisnik ili zahtijevati da im se procita, te staviti svoje prigovore na sadržaj zapisnika.

(3) To pravo imaju i druge osobe cija je izjava unesena u zapisnik glede onog dijela zapisnika koji sadrži njihovu izjavu.

(4) Ispravci ili dodaci glede sadržaja zapisnika koje treba obaviti u povodu prigovora stranaka ili drugih osoba ili po službenoj dužnosti unijet ce se na kraju zapisnika. Na zahtjev tih osoba unijet ce se i prigovori koji nisu prihvaceni.

Clanak 376.

(1) Zapisnik potpisuju sudac, zapisnicar, stranke, odnosno njihovi zakonski zastupnici ili punomocnici, kao i tumaci.

(2) Svjedok i vještak potpisuju svoj iskaz na zapisniku kad se saslušavaju pred zamoljenim sudom.

(3) Nepismena osoba ili osoba koja se ne može potpisati stavit ce na zapisnik otisak prsta, a zapisnicar ce ispod otiska upisati njezino ime i prezime.

(4) Ako se koja stranka, njen zakonski zastupnik ili punomocnik, svjedok ili vještak udalji prije potpisivanja zapisnika ili ne želi potpisati zapisnik, zabilježit ce se to u zapisnik i navesti razlog koji je iznesen.

Clanak 377.

(1) Ako se odluka donosi u vijecu, o vijecanju i glasovanju sastavlja se poseban zapisnik. Ako je kod višega suda u postupku u svezi s pravnim lijekom odluka donesena jednoglasno, nece se sastaviti zapisnik, nego ce se u izvorniku odluke staviti bilješka o vijecanju i glasovanju.

(2) Zapisnik o vijecanju i glasovanju sadrži tijek glasovanja i odluku koja je donesena.

(3) Zapisnik potpisuju svi clanovi vijeca i zapisnic ar. Zapisnik o vijecanju i glasanju zatvorit ce se u poseban omot. Taj zapisnik može razgledati samo viši sud kad rješava o pravnom lijeku i u tom slucaju zapisnik ce se ponovo zatvoriti u poseban omot i na omotu naznaciti da je zapisnik razgledan.

(4) Bilješku o glasovanju potpisuju svi clanovi vijeca.

XXIII – PREKID POSTUPKA

Clanak 378.

Postupak se prekida:

1) kad stranka umre ili izgubi parnicnu sposobnost, a nema punomocnika u toj parnici;

2) kad zakonski zastupnik stranke umre ili prestane njegovo ovlaštenje za zastupanje, a stranka nema punomocnika u toj parnici;
3) kad stranka koja je pravna osoba prestane postojati, odnosno kad nadležno tijelo pravomocno odluci o zabrani rada;
4) kad nastupe pravne posljedice otvaranja stecajnog postupka;
5) kad zbog rata ili drugih uzroka prestane rad u sudu;
6) kad je to drugim zakonom odredeno.

Clanak 379.

(1) Osim slucajeva posebice predvidenih u ovom zakonu, prekid postupka sud ce odrediti:

1) ako je odlucio da sam ne rješava o prethodnom pitanju;
2) ako se stranka nalazi na podrucju koje je zbog izvanrednih dogadaja, kao što su poplave i slicno, odsjeceno od suda.

(2) Sud može odrediti prekid postupka ako se odluka o tužbenom zahtjevu ne može donijeti prije no što bude donesena odluka u postupku u povodu privrednog prijestupa ili u kaznenom postupku.

Clanak 380.

(1) Za vrijeme trajanja prekida postupka prestaju teci svi rokovi odredeni za obavljanje parnicnih radnji.

(2) Za vrijeme trajanja prekida postupka sud ne može poduzimati nikakve radnje u postupku, ali ako je prekid nastupio nakon zakljucenja glavne rasprave, sud može na temelju te rasprave donijeti odluku.

(3) Parnicne radnje koje je stranka poduzela dok traje prekid postupka nemaju prema drugoj stranci nikakav pravni ucinak. Njihov ucinak pocinje tek nakon što postupak bude nastavljen.

Clanak 381.

(1) Postupak koji je prekinut iz razloga navedenih u clanku 378. toc. 1. do 4. ovoga zakona nastavit ce se kad nasljednik ili skrbnik ostavine, novi zakonski zastupnik, stecajni upravitelj ili pravni sljedbenici pravne osobe preuzmu postupak ili kad ih sud na prijedlog protivne strane pozove da to ucine.

(2) Ako je sud prekinuo postupak iz razloga navedenih u clanku 379. stavak 1. tocka 1. i stavak 2. ovoga zakona, postupak ce se nastaviti kad se pravomocno završi postupak pred sudom ili drugim nadležnim tijelom ili kad sud ustanovi da više ne postoje razlozi da se ceka na njegov završetak.

(3) U svim ostalim slucajevima prekinuti postupak nastavit ce se na prijedlog stranke cim prestanu razlozi prekida.

(4) Rokovi koji su zbog prekida postupka prestali teci pocinju za zainteresiranu stranku teci u cijelosti iznova od dana kada joj sud dostavi rješenje o nastavljanju postupka.

(5) Stranci koja nije stavila prijedlog za nastavak postupka, rješenje o nastavku postupka dostavlja se prema odredbama clanka 347. ovoga zakona.

Clanak 382.

(1) Žalba protiv rješenja kojim se utvrduje (clanak 378.) ili odreduje (clanak 379.) prekid postupka ne zadržava ovrhu rješenja.

(2) Ako je sud na ročištu odbio prijedlog za prekid postupka i odlucio da se postupak odmah nastavi, protiv tog rješenja nije dopuštena posebna žalba.

XXIV – TROŠKOVI POSTUPKA

1. Parnicni troškovi

Clanak 383.

(1) Parnicne troškove cine izdaci ucinjeni u tijeku ili u povodu postupka.

(2) Parnicni troškovi obuhvacaju i nagradu za rad odvjetnika i drugih osoba kojima zakon priznaje pravo na nagradu.

Clanak 384.

Svaka stranka prethodno sama podmiruje troškove koje je prouzrocila svojim radnjama.

Clanak 385.

(1) Kad stranka predloži izvodenje dokaza, dužna je po nalogu suda unaprijed položiti svotu potrebitu za podmirenje troškova koji ce nastati u povodu izvodenja dokaza.

(2) Kad izvodenje dokaza predlože obje stranke, sud ce odrediti da svotu potrebitu za podmirenje troškova polože obje stranke na jednake dijelove.

(3) Sud ce odustati od izvodenja dokaza ako svota potrebita za podmirenje troškova ne bude položena u roku koji odredi sud.

(4) Iznimno od odredbe stavka 3. ovoga clanka, ako sud po službenoj dužnosti odredi izvodenje dokaza radi utvrdivanja cinjenica u svezi s primjenom clanka 3. stavak 2. ovoga zakona, a stranke ne polože odredenu svotu, predujam troškova za izvodenje dokaza isplatit ce se iz sredstava suda.

Clanak 386.

(1) Stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna je protivnoj stranci naknaditi troškove.

(2) Ako stranka djelomice uspije u parnici, sud može, s obzirom na postignuti uspjeh, odrediti da svaka stranka podmiruje svoje troškove ili da jedna stranka naknadi drugoj razmjeran dio troškova.

(3) Sud može odluciti da jedna stranka naknadi sve troškove koje je druga stranka imala, ako protivna stranka nije uspjela samo u razmjerno neznatnom dijelu svoga zahtjeva, a zbog toga dijela nisu nastali posebni troškovi.

(4) Prema rezultatu dokazivanja sud ce odluciti hoce li troškove iz clanka 385. stavak 4. ovoga zakona, podmiriti jedna ili obje stranke ili ce ti troškovi pasti na teret troškova suda.

Clanak 387.

(1) Pri odlucivanju koji ce se troškovi stranci naknaditi, sud ce uzeti u obzir samo troškove koji su bili potrebiti radi vodenja parnice. O tome koji su troškovi bili potrebiti, te o visini troškova odlucuje sud ocjenjujuci pozorno sve okolnosti.

(2) Ako je propisana tarifa za nagrade odvjetnika ili za druge troškove, odmjerit ce se takvi troškovi sukladno tarifi.

Clanak 388.

Stranka je dužna neovisno o ishodu parnice naknaditi protivnoj stranci troškove koje je prouzrocila svojom krivnjom ili slucajem koji se njoj dogodio.

Clanak 389.

Ako nije bilo povoda za podnošenje tužbe, zbog toga što je tuženik vec priznao svoju obvezu i bio je spreman ispuniti, ili zbog drugih razloga, tužitelj ce naknaditi tuženiku parnicne troškove.

Clanak 390.

(1) Tužitelj koji povuce tužbu dužan je protivnoj stranci naknaditi parnicne troškove, osim ako je povlacenje tužbe uslijedilo nakon udovoljenja zahtjevu od tuženika.

(2) Stranka koja odustane od pravnog lijeka dužna je protivnoj stranci naknaditi troškove nastale u povodu pravnoga lijeka.

Clanak 391.

(1) Svaka stranka podmiruje svoje troškove ako je parnica završena sudskom nagodbom, a u nagodbi nije drukcije ugovoreno.

(2) Troškovi nagodbe koja je pokušana, ali nije uspjela, ulaze u parnicne troškove.

Clanak 392.

Ako u izlucnoj parnici bude prihvacen tužbeni zahtjev za izlucenje stvari, a sud ustanovi da je tuženik kao vjerovnik u ovršnom postupku imao opravdanih razloga da smatra da ne postoje prava trecih osoba na tim stvarima, odredit ce da svaka stranka podmiruje svoje troškove.

Clanak 393.

(1) Suparnicari podmiruju troškove na jednake dijelove.

(2) Ako postoji znatna razlika glede njihova udjela u predmetu spora, sud ce prema razmjeru tog udjela odrediti koliki ce dio troškova naknaditi svaki od suparnicara.

(3) Suparnicari koji su solidarno odgovorni u glavnoj stvari, odgovaraju solidarno i za troškove dosudene protivnoj strani.

(4) Za troškove prouzrocene posebnim parnicnim radnjama pojedinih suparnicara, ostali suparnicari ne odgovaraju.

Clanak 394.

Kad ombudsman sudjeluje u postupku kao stranka, on ima pravo na naknadu troškova prema odredbama ovoga zakona, ali ne i pravo na nagradu.

Clanak 395.

Odredbe o troškovima primjenjuju se i na stranke koje zastupa pravobraniteljstvo. U tom slucaju troškovi postupka obuhvacaju i iznos koji bi se stranci priznao na ime nagrade odvjetniku.

Clanak 396.

(1) O naknadi troškova odlucuje sud na odreden zahtjev stranke bez raspravljanja.

(2) Stranka je dužna u zahtjevu odredeno navesti troškove za koje traži naknadu. Zahtjev za naknadu troškova stranka je dužna staviti najkasnije do završetka raspravljanja koje prethodi odlucivanju o troškovima, a ako je rijec o donošenju odluke bez prethodnog raspravljanja, stranka je dužna zahtjev za naknadu troškova staviti u prijedlogu o kojem sud treba odluciti.

(3) O zahtjevu za naknadu troškova sud ce odluciti u presudi ili rješenju kojim se završava postupak pred tim sudom.

(4) U tijeku postupka sud ce posebnim rješenjem odluciti o naknadi troškova samo kad pravo na naknadu troškova ne ovisi o odluci o glavnoj stvari.

(5) U slucaju iz clanka 390. ovoga zakona, ako povlacenje tužbe ili odustanak od pravnog lijeka nisu obavljeni na raspravi, zahtjev za naknadu troškova može se staviti u roku od 15 dana nakon primitka obavijesti o odustanku, odnosno povlacenju tužbe.

Clanak 397.

(1) Kad sud odbaci ili odbije pravni lijek, odlucit ce i o troškovima nastalim u postupku u povodu tog pravnog lijeka.

(2) Kad sud preinaci odluku protiv koje je podnesen pravni lijek ili ukine tu odluku i odbaci tužbu, odlucit ce o troškovima cijeloga postupka.

(3) Kad se ukine odluka protiv koje je podnesen pravni lijek i predmet vrati na ponovno sudenje, ostavit ce da se o troškovima postupka u povodu pravnog lijeka odluci u konacnoj odluci.

(4) Sud može postupiti prema odredbi stavka 3. ovoga clanka i kad odluku protiv koje je podnesen pravni lijek samo djelomice ukine.

Clanak 398.

Odluka o troškovima sadržana u presudi može se napadati samo žalbom na rješenje ako se istodobno ne napada i odluka o glavnoj stvari.

2. Troškovi u postupku za osiguranje dokaza

Clanak 399.

(1) Troškove postupka za osiguranje dokaza podmiruje stranka koja je podnijela prijedlog za osiguranje dokaza. Ona je dužna naknaditi i troškove protivnoj stranci odnosno postavljenom privremenom zastupniku.

(2) Te troškove stranka može naknadno ostvarivati kao dio parnicnih troškova, prema uspjehu u parnici.

3. Oslobodenje od placanja troškova postupka

Clanak 400.

(1) Sud ce osloboditi placanja troškova postupka stranku koja prema svom opcem imovnom stanju ne može podmiriti te troškove bez štete za nužno uzdržavanje svoje i svoje obitelji.

(2) Oslobodenje od placanja troškova postupka obuhvaca oslobodenje od placanja pristojbi i oslobodenje od polaganja predujma za troškove svjedoka, vještaka, ocevida, prijevoda i sudskih oglasa. Sud može osloboditi stranku placanja svih troškova ili jednog dijela troškova postupka.

Clanak 401.

Pri donošenju odluke o oslobodenju od placanja troškova postupka sud ce pozorno ocijeniti sve okolnosti, a osobito ce uzeti u obzir vrijednost predmeta spora, broj osoba koje stranka uzdržava i prihode koje imaju stranka i clanovi njezine obitelji.

Clanak 402.

(1) Odluku o oslobodenju od placanja troškova postupka donosi prvostupanjski sud na prijedlog stranke.

(2) Stranka je dužna uz prijedlog podnijeti dokaze o imovnom stanju.

(3) Kad je to potrebito, sud može po službenoj dužnosti pribaviti potrebite podatke i obavijesti o imovnom stanju stranke koja traži oslobodenje, a može o tome saslušati i protivnu stranku.

(4) Protiv rješenja suda kojim se prihvaca prijedlog stranke za oslobodenje od placanja troškova postupka nije dopuštena žalba.

Clanak 403.

Predujam za troškove od cijeg je placanja stranka oslobodena isplatit ce se iz sredstava suda.

Clanak 404.

(1) Rješenje o oslobadanju od placanja troškova postupka prvostupanjski sud može tijekom postupka ukinuti ako ustanovi da je stranka u stanju podmirivati troškove postupka. Tom prigodom sud ce riješiti hoce li stranka u cijelosti ili djelomice naknaditi i one troškove i pristojbe od kojih je prije bila oslobodena.

(2) U prvom redu imaju se naknaditi svote isplacene iz sredstava suda.

Clanak 405.

(1) Pristojbe i troškovi isplaceni iz sredstava suda cine dio parnicnih troškova.

(2) O naknadi tih troškova od strane protivnika stranke koja je oslobodena placanja troškova postupka sud ce odluciti prema odredbama o naknadi troškova.

(3) Pristojbe i troškove isplacene iz sredstava suda naplacuje po službenoj dužnosti prvostupanjski sud od stranke koja je dužna naknaditi te troškove.

(4) Ako je protivnik stranke koja je oslobodena placanja troškova postupka odlukom suda obvezan naknaditi parnicne troškove, a ustanovi se da on nije u stanju te troškove platiti, sud može naknadno odrediti da troškove iz stavka 1. ovoga clanka plati u cijelosti ili djelomice stranka koja je oslobodena placanja troškova postupka iz onog što joj je dosudeno. Time se ne dira u pravo te stranke da za ono što je platila traži naknadu od protivnika.

XXV – NEPOŠTIVANJE SUDA

Clanak 406.

Sud ce tijekom postupka kazniti novcanom kaznom od 100 do 1.000 KM stranku, zakonskoga zastupnika, punomocnika ili umješaca koji su svojim parnicnim radnjama teže zlorabili prava priznata ovim zakonom.

Clanak 407.

(1) Novcanom kaznom od 100 do 1.000 KM sud ce kazniti osobu koja u podnesku vrijeda sud, stranku ili drugoga sudionika u postupku.

(2) Ako osoba koja sudjeluje u postupku ili osoba koja je kao slušatelj nazocna raspravi vrijeda sud ili druge sudionike u postupku, ometa rad ili se ne pokorava naredbama suda za održavanje reda, sud ce je opomenuti. Ako opomena bude bezuspješna, sud ce opomenutu osobu udaljiti iz sudnice ili kazniti novcanom kaznom od 100 do 1.000 KM, a može je i udaljiti i kazniti novcanom kaznom.

(3) Ako stranka bude udaljena iz sudnice, rocište ce se održati i bez njezine nazocnosti.

(4) Ako iz sudnice bude udaljen punomocnik, sud ce na zahtjev stranke odložiti rocište, a ako stranka nije nazocna na rocištu, sud ce uvijek odložiti rocište i obavijestiti stranku da je njezin punomocnik udaljen s rocišta zbog narušavanja reda.

(5) Kad sud kazni novcanom kaznom ili udalji iz sudnice odvjetnika ili odvjetnickog pripravnika kao punomocnika, obavijestit ce o tome odvjetnicku komoru.

Clanak 408.

(1) Sud ce novcanom kaznom od 100 do 1.000 KM kazniti punomocnika za primanje pismena koji protivno odredbi clanka 352. stavak 7. ovoga zakona ne obavijesti sud o promjeni adrese.

(2) Sud ce na zahtjev stranke narediti punomocniku za primanje pismena da naknadi troškove koje je prouzrocio neopravdanom nedostavom obavijesti o promjeni adrese.

Clanak 409.

(1) Osobu koja neutemeljeno odbije primiti pismeno, te osobu koja na koji drugi nacin ometa dostavu pismena, svjesno onemogucujuci ili otežavujuci primjenu odredaba ovoga zakona o dostavi, sud ce kazniti novcanom kaznom od 100 do 1.000 KM.

(2) Sud ce na zahtjev stranke narediti osobi iz stavka 1. ovoga clanka, da naknadi troškove što ih je svojim ponašanjem opisanim u stavku 1. ovoga clanka prouzrocila.

Clanak 410.

(1) Ako svjedok koji je uredno pozvan ne dode, a izostanak ne opravda ili se bez odobrenja ili opravdanog razloga udalji s mjesta gdje treba biti saslušan, sud ce narediti da se prisilno dovede i podmiri troškove dovodenja i kazniti ga novcanom kaznom od 100 do 1.000 KM.

(2) Ako svjedok dode i nakon što je upozoren na posljedice uskrati svjedocenje ili odgovor na pojedino pitanje, a sud ocijeni da su razlozi uskracivanja neopravdani, kaznit ce ga novcanom kaznom od 100 do 1.000 KM, a ako i nakon toga odbije svjedociti, može ga zatvoriti. Zatvor traje sve dok svjedok ne pristane svjedociti ili dok njegovo saslušanje ne postane nepotrebno, ali najduže 15 dana.

(3) Sud ce na zahtjev stranke narediti svjedoku da naknadi troškove što ih je uzrokovao svojim neopravdanim izostankom odnosno neopravdanim odbijanjem da svjedoci.

(4) Ako svjedok naknadno opravda svoj izostanak sud ce opozvati svoje rješenje o kazni, a može svjedoka sasvim ili djelomice osloboditi naknade troškova. Sud može opozvati svoje rješenje o kazni i kad svjedok naknadno pristane svjedociti.

Clanak 411.

(1) Sud ce novcanom kaznom od 100 do 1.000 KM kazniti vještaka koji ne dostavi nalaz i mišljenje u ostavljenom roku ili ne dode na rocište iako je uredno pozvan, a izostanak ne opravda.

(2) Sud ce novcanom kaznom iz stavka 1. ovoga clanka, kazniti i vještaka koji bez opravdanog razloga odbije vještaciti.

(3) Sud ce na zahtjev stranke narediti vještaku da naknadi troškove što ih je prouzrocio svojom neopravdanom nedostavom nalaza i mišljenja, neopravdanim izostankom, odnosno neopravdanim odbijanjem da vještaci.

(4) Rješenje o kazni sud može opozvati uz uvjete iz clanka 410. stavak 4. ovoga zakona.

(5) Odredbe ovoga clanka na odgovarajuci se nacin primjenjuju i na tumace.

Clanak 412.

Ako osoba koja je novcano kažnjena prema odredbama ovoga zakona ne plati tu kaznu u odredenom roku, ona ce se zamijeniti kaznom zatvora, cije trajanje odmjerava sud razmjerno visini izrecene kazne sukladno odredbama kaznenog zakona, ali koje ne može biti duže od 15 dana.

Clanak 413.

(1) Žalba protiv rješenja iz cl. 406., 407., clanka 408. stavak 1., clanka 410. stavak 1. i clanka 411. stavak 1. ovoga zakona, ne odlaže ovrhu rješenja.

(2) Žalba protiv rješenja iz clanka 410. stavak 2. i clanka 411. stavak 2. ne zadržava ovrhu rješenja, osim ako se u toj žalbi pobija i odluka suda kojom nisu prihvaceni razlozi svjedoka za uskracivanje svjedocenja ili odgovora na pojedino pitanje, odnosno razlozi vještaka za uskracivanje vještacenja.

XXVI - PRAVNA POMOC

Clanak 414.

(1) Sudovi u Federaciji dužni su u parnicnom postupku pružati pravnu pomoc svim sudovima u Bosni i Hercegovini.

(2) Ako zamoljeni sud nije nadležan obaviti radnju za koju je zamoljen, ustupit ce zamolbu nadležnom sudu, odnosno drugom tijelu vlasti i o tome obavijestiti sud od koga je primio zamolbu, a ako mu nadležni sud, odnosno tijelo vlasti nije poznato, vratit ce zamolbu sudu koji je podnio zamolbu.

(3) Ako u jednom mjestu postoji više sudova stvarno nadležnih za davanje pravne pomoci, zamolba za davanje pravne pomoci može se podnijeti bilo kojem od tih sudova.

Clanak 415.

(1) Sudovi ce pružati pravnu pomoc inozemnim sudovima u slucajevima predvidenim medunarodnim ugovorom, kao i kad postoji uzajamnost u pružanju pravne pomoci. U slucaju sumnje o postojanju uzajamnosti objašnjenje daje Federalno ministarstvo pravde.

(2) Sud ce uskratiti pravnu pomoc inozemnom sudu ako se traži ovrha radnje koja je protivna javnom poretku Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije. U takvom ce slucaju sud nadležan za davanje pravne pomoci po službenoj dužnosti dostaviti predmet Vrhovnom sudu Federacije, radi donošenja konacne odluke.

(3) Odredbe clanka 414. st. 2. i 3. ovoga zakona, važe i za postupanje s zamolbom inozemnog suda.

Clanak 416.

Sudovi ukazuju pravnu pomoc inozemnim sudovima na nacin predviden u domacem zakonu. Radnja koja je predmet molbe inozemnog suda može se obaviti i na nacin koji zahtijeva inozemni sud, ako takav postupak nije protivan javnom poretku Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije.

Clanak 417.

Ako medunarodnim ugovorom nije što drugo odredeno, sudovi ce uzimati u postupak zamolbe za pravnu pomoc inozemnih sudova samo ako su zamolba i prilozi sastavljeni na jeziku u službenoj upotrebi u Federaciji, ili ako je priložen ovjerovljeni prijevod na tom jeziku.

Clanak 418.

Ako medunarodnim ugovorom nije što drugo odredeno, molbe sudova iz Federacije za pravnu pomoc dostavljaju se inozemnim sudovima diplomatskim putem preko tijela uprave nadležnog za vanjske poslove Bosne i Hercegovine. Molbe i prilozi moraju biti sastavljeni na jeziku zamoljene države ili uz njih mora biti priložen njihov ovjerovljeni prijevod na tom jeziku.

Dio peti

POSEBNI POSTUPCI

XXVII - POSTUPAK U PARNICAMA IZ RADNIH ODNOSA

Clanak 419.

Ako u glavi XXVII ovoga zakona, ne postoje posebne odredbe, u parnicama iz radnih odnosa primjenjivat ce se ostale odredbe ovoga zakona.

Clanak 420.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a osobito pri odredivanju rokova i rocišta, sud ce uvijek obracati osobitu pozornost na potrebu žurnog rješavanja radnih sporova.

Clanak 421.

Sud ce u presudi kojom nalaže obavljanje koje cinidbe odrediti rok od 15 dana za njezinu ovrhu.

Clanak 422.

Rok za podnošenje žalbe na presudu odnosno rješenje iz radnih odnosa je 15 dana.

XXVIII - POSTUPAK U PARNICAMA ZBOG SMETANJA POSJEDA

Clanak 423.

Ako u glavi XXVIII ovoga zakona, ne postoje posebne odredbe, u parnicama zbog smetanja posjeda primjenjivat ce se ostale odredbe ovoga zakona.

Clanak 424.

Pri odredivanju rokova i rocišta u svezi tužbi zbog smetanja posjeda sud ce uvijek obracati osobitu pozornost na potrebu žurnog rješavanja prema prirodi svakoga pojedinog slucaja. Pri tome, sud može odrediti i rokove krace od onih predvidenih odredbama ovoga zakona o redovitom postupku.

Clanak 425.

Raspravljanje o tužbi zbog smetanja posjeda ogranicit ce se samo na raspravljanje i dokazivanje cinjenica posljednjeg stanja posjeda i nastalog smetanja. Iskljuceno je raspravljanje o pravu na posjed, o pravnoj osnovi, savjesnosti ili nesavjesnosti posjeda ili o zahtjevima za naknadu štete.

Clanak 426.

(1) Rok za udovoljenje dužnostima koje su naložene strankama sud ce odrediti prema okolnostima pojedinog slucaja.

(2) Rok za podnošenje žalbe jest 15 dana.

(3) U iznimnim okolnostima sud može odluciti da žalba ne zadržava ovrhu rješenja.

(4) Protiv rješenja donesenih u parnicama zbog smetanja posjeda revizija nije dopuštena.

Clanak 427.

Tužitelj gubi pravo da u ovršnom postupku zahtijeva ovrhu rješenja kojim se tuženiku po tužbi zbog smetanja posjeda nalaže obavljanje odredene radnje, ako nije zahtijevao ovrhu u roku od 60 dana nakon proteka roka koji je rješenjem odreden za obavljanje te radnje.

XXIX– POSTUPAK U SPOROVIMA MALE VRIJEDNOSTI

Clanak 428.

Ako u glavi XXIX ovoga zakona, ne postoje posebne odredbe, u postupku u sporovima male vrijednosti primjenjivat ce se ostale odredbe ovoga zakona.

Clanak 429.

(1) Sporovi male vrijednosti, u smislu odredaba ovoga zakona, jesu sporovi u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na tražbinu u novcu koja ne prelazi svotu od 3.000 KM.

(2) Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima se tužbeni zahtjev ne odnosi na tražbinu u novcu, a tužitelj je u tužbi naveo da pristaje da umjesto udovoljenja odredenom zahtjevu primi odredenu novcanu svotu koja ne prelazi svotu iz stavka 1. ovoga clanka (clanak 321. stavak 1.).

(3) Sporovima male vrijednosti smatraju se i sporovi u kojima predmet tužbenog zahtjeva nije novcana svota, vec predaja pokretnine cija vrijednost, koju je tužitelj u tužbi naveo, ne prelazi svotu iz stavka 1. ovoga clanka. (clanak 321. stavak 2.).

Clanak 430.

Ne smatraju se sporovima male vrijednosti, u smislu odredaba ovoga zakona, sporovi o nekretninama, sporovi iz radnih odnosa i sporovi zbog smetanja posjeda.

Clanak 431.

(1) U postupku u sporovima male vrijednosti dopuštena je posebna žalba samo protiv rješenja kojim se završava postupak.

(2) Ostala rješenja protiv kojih je po ovom zakonu dopuštena žalba mogu se pobijati samo žalbom protiv odluke kojom se postupak završava.

(3) Rješenja iz stavka 2. ovoga clanka ne dostavljaju se strankama vec se objavljuju na ročištu.

Clanak 432.

(1) Ako tužitelj preinaci tužbeni zahtjev tako da vrijednost predmeta spora prelazi iznos od 3.000 KM, postupak ce se dovršiti prema odredbama ovoga zakona o redovitom postupku.

82) Ako tužitelj do zakljucenja glavne rasprave koja se vodi prema odredbama ovog zakona o redovitom postupku smanji tužbeni zahtjev tako da više ne prelazi svotu od 3.000 KM daljnji postupak provest ce se prema odredbama ovoga zakona o postupku u sporovima male vrijednosti.

Clanak 433.

(1) Presuda ili rješenje kojim se završava spor male vrijednosti može se pobijati samo zbog povrede odredaba parnicnoga postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

(2) U presudi odnosno rješenju iz stavka 1. ovoga clanka, sud je dužan navesti razloge iz kojih se može izjaviti žalba.

(3) Protiv prvostupanjske presude odnosno rješenja iz stavka 1. ovoga clanka, stranke mogu podnijeti žalbu u roku od 15 dana.

(4) U postupku u sporovima male vrijednosti, rok iz clanka 179. stavak 2. i clanka 192. stavak 1. ovoga zakona, je 15 dana.

XXX – POSTUPAK PRED IZBRANIM SUDOM

Clanak 434.

Stranke se mogu sporazumjeti da rješavanje spora povjere izbranom sudu, osim ako se radi o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati u smislu clanka 3. stavak 2. ovoga zakona.

Clanak 435.

(1) Ugovor o izbranom sudu može se sklopiti glede odredenog spora i glede buducih sporova koji mogu proizaci iz odredenog pravnog odnosa. Ugovor o izbranom sudu pravovaljan je samo ako je sklopljen u pisanom obliku i ako su ga potpisale sve stranke.

(2) Ugovor o izbranom sudu sklopljen je u pismenom obliku i kada je sklopljen razmjenom pisama, brzojava, teleksa ili drugih telekomunikacijskih sredstava koja omogucuju pisani dokaz o sklopljenom ugovoru.

(3) Ugovor o izbranom sudu sklopljen je u pismenom obliku i kada je sklopljen razmjenom tužbe u kojoj tužitelj navodi postojanje tog ugovora i odgovora na tužbu u kojem tuženik to ne osporava.

(4) Ugovor o izbranom sudu može se dokazivati samo ispravama.

Clanak 436.

Ugovor o izbranom sudu pravovaljano je sklopljen i kad je odredba o nadležnosti izbranog suda sadržana u opcim uvjetima za sklapanje pravnog posla.

Clanak 437.

(1) Broj sudaca izbranog suda mora biti neparan.

(2) Ako ugovorom stranaka nije odreden broj sudaca, svaka stranka postavlja po jednog suca, a oni biraju predsjednika.

Clanak 438.

(1) Ako su stranke za rješavanje odredenog spora ugovorile nadležnost izbranog suda, sud kojemu je podnesena tužba u istom sporu i medu istim strankama, na prigovor tuženika oglasit ce se nenadležnim, ukinuti provedene radnje u postupku i odbaciti tužbu.

(2) Prigovor iz stavka 1. ovoga clanka, tuženik može staviti najkasnije u odgovoru na tužbu.

Clanak 439.

(1) Stranku koja na temelju ugovora o izbranom sudu treba postaviti suca može pozvati protivna stranka da u roku od 15 dana obavi to postavljanje i da je o tome obavijesti.

(2) Poziv prema stavku 1. ovoga clanka pravovaljan je samo ako je stranka koja ga upucuje postavila svog suca i o tome obavijestila protivnu stranku.

(3) Kad na temelju ugovora o izbranom sudu postavljanje izbranog suca treba obaviti treca osoba, svaka stranka može uputiti poziv iz stavka 2. ovoga clanka toj osobi.

(4) Osoba koja je pozvana da postavi suca izbranog suda vezana je za postavljanje koje je obavljeno cim je to postavljanje priopceno protivniku, odnosno jednoj od stranaka.

Clanak 440.

(1) Ako sudac izbranog suda ne bude na vrijeme postavljen, a iz ugovora ne proizilazi što drugo, suca ce na prijedlog stranke postaviti sud.

(2) Ako se izbrani suci ne mogu složiti o izboru predsjednika, a iz ugovora ne proizilazi što drugo, predsjednika ce na prijedlog svakog izbranog suca ili stranke, postaviti sud.

(3) Za postavljanje izbranog suca, odnosno predsjednika izbranog suda, nadležan je sud koji bi za spor bio nadležan u prvom stupnju da nije sklopljen ugovor o izbranom sudu.

(4) Protiv rješenja suda nije dopuštena žalba.

(5) Stranka koja se ne želi koristiti ovlaštenjem iz stavka 1. ili stavka 2. ovoga clanka može tužbom zahtijevati da sud nadležan za postavljanje proglasi prestanak važenja ugovora o izbranom sudu.

Clanak 441.

(1) Osim slucaja iz clanka 440. ovoga zakona, svaka stranka može tužbom zahtijevati da sud proglasi prestanak važenja ugovora o izbranom sudu:

1) ako se stranke ne mogu složiti o izboru sudaca koje one zajednicki trebaju postaviti;
2) ako osoba koja je u samom ugovoru o izbranom sudu postavljena za suca izbranog suda nece ili ne može obnašati tu dužnost.

(2) O zahtjevu odlucuje sud predviden u clanku 440. stavak 3. ovoga zakona.

(3) Na rocište za raspravljanje o zahtjevu sud ce pozvati stranke.

Clanak 442.

(1) Sudac izbranog suda dužan je izuzeti se kad postoje razlozi za izuzece iz clanka 357. ovoga zakona. Iz istih razloga mogu stranke zahtijevati izuzece suca izbranog suda.

(2) Stranka koja je sama ili zajedno s protivnom strankom postavila izbranog suca može zahtijevati njegovo izuzece samo ako je razlog za izuzece nastao ili je stranka za njega saznala nakon što je sudac postavljen.

(3) Ako se stranke nisu drukcije sporazumjele, o izuzecu odlucuje sud predviden u clanku 440. stavak 3. ovoga zakona.

Clanak 443.

Ako se stranke nisu drukcije sporazumjele, suci izbranog suda odredit ce postupak pred izbranim sudom.

Clanak 444.

(1) Prema svjedocima, strankama i drugim osobama koje sudjeluju u postupku, izbrani sud ne može upotrijebiti prisilna sredstva niti izricati kazne.

(2) Izbrani sud može zatražiti od suda mjesno nadležnog za davanje pravne pomoci da se pred njim izvedu pojedini dokazi koji se pred izbranim sudom ne mogu izvesti.

(3) Na postupak za izvodenje dokaza primjenjivat ce se odredbe ovoga zakona o izvodenju dokaza pred zamoljenim sudom.

Clanak 445.

Izbrani sud može donijeti presudu po pravicnosti samo ako su mu stranke dale takvu ovlast.

Clanak 446.

(1) Kad se izbrani sud sastoji od više od jednog izbranog suca, presuda se donosi vecinom glasova, ako u ugovoru o izbranom sudu nije drukcije odredeno.

(2) Ako se ne može postici potrebita vecina glasova, izbrani sud je dužan o tome obavijestiti stranke.

(3) Ako se za slucaj iz stavka 2. ovoga clanka stranke nisu drukcije sporazumjele, svaka od stranaka može tužbom zahtijevati da sud predviden u clanku 440. stavak 3. ovoga zakona, izrekne prestanak važenja ugovora o izbranom sudu.

Clanak 447.

(1) Presuda izbranog suda mora biti obrazložena, ako stranke nisu što drugo ugovorile.

(2) Izvornik presude i sve prijepise potpisuju svi izbrani suci. Presuda važi i kad koji sudac uskrati da je potpiše ako je presudu potpisala vecina sudaca i na presudi ustanovila to uskracivanje potpisa.

(3) Strankama se dostavljaju prijepisi presude preko suda predvidenog u clanku 440. stavak 3. ovoga zakona.

Clanak 448.

Izvornik presude i potvrde o obavljenoj dostavi cuvaju se kod suda predvidenog u clanku 440. st. 3. ovoga zakona.

Clanak 449.

(1) Presuda izbranog suda ima prema strankama snagu pravomocne presude, ako ugovorom nije predvidena mogucnost pobijanja presude pred izbranim sudom višega stupnja.

(2) Na zahtjev stranke sud predviden u clanku 440. stavak 3. ovoga zakona, stavit ce na prijepisu presude potvrdu o pravomocnosti i ovršnosti.

Clanak 450.

(1) Presuda izbranog suda može se poništiti po tužbi stranke.

(2) Za rješavanje o tužbi nadležan je sud predviden u clanku 440. stavak 3. ovoga zakona.

Clanak 451.

Poništaj presude izbranog suda može se zahtijevati:

1) ako uopce nije sklopljen ugovor o izbranom sudu ili ako taj ugovor nije pravovaljan;
2) ako je glede sastava izbranog suda ili glede odlucivanja povrijedena koja odredba ovoga zakona ili ugovora o izbranom sudu;
3) ako presuda nije obrazložena prema clanku 447. stavak 1. ovoga zakona ili ako izvornik i prijepisi presude nisu potpisani na nacin odreden u clanku 447. stavak 2. ovoga zakona;
4) ako je izbrani sud prekoracio granicu svoga zadatka;
5) ako je izreka presude nerazumljiva ili je sama sebi proturjecna;
6) ako je presuda izbranog suda u protivnosti s Ustavom Bosne i Hercegovine ili Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine;
7) ako postoji koji od razloga za ponavljanje postupka iz clanka 255. ovoga zakona.

Clanak 452.

(1) Tužba za poništaj presude izbranog suda može se podnijeti nadležnom sudu u roku od 30 dana.

(2) Ako se poništaj presude zahtijeva iz razloga navedenih u clanku 451. toc. 1. do 6. ovoga zakona, rok za tužbu se racuna od dana kada je presuda dostavljena stranci, a ako je stranka za razlog saznala kasnije, rok se racuna od dana saznanja.

(3) Glede racunanja roka, kad se poništaj zahtijeva iz razloga navedenog u clanku 451. tocka 7. ovoga zakona, primjenjivat ce se odgovarajuce odredbe clanka 257. st. 1. i 2. ovoga zakona.

(4) Nakon proteka jedne godine od pravomocnosti presude izbranog suda ne može se zahtijevati poništaj presude.

Clanak 453.

Stranke se ne mogu sporazumno odreci primjene odredaba clanka 442. st. 1. i 2., clanka 447. st. 2. i 3. i cl. 450. do 452. ovoga zakona.

Dio šesti

XXXI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Clanak 454.

(1) Ako je prije dana stupanja na snagu ovoga zakona zapocet postupak pred prvostupanjskim sudom, daljnji postupak provest ce se prema odredbama ovoga zakona.

(2) U predmetima iz stavka 1. ovoga clanka u kojima je vec zakazano pripremno rocište ili rocište za glavnu raspravu, ali rasprava još uvijek nije otvorena, sud ce opozvati svoje rješenje o odredivanju rocišta i o tome obavijestiti stranke, a tuženika pozvati da dostavi odgovor na tužbu sukladno odredbama ovoga zakona.

(3) U predmetima iz stavka 1. ovoga clanka u kojima je vec otvorena glavna rasprava, sud je dužan na prvom sljedecem rocištu za glavnu raspravu provesti sve radnje koje bi prema odredbama ovoga zakona bio dužan provesti na pripremnom rocištu. Održavanje tog rocišta imat ce, glede prava i obveza stranaka, sve pravne posljedice koje, prema odredbama ovoga zakona, ima održavanje pripremnoga rocišta.

(4) Sud ce upozoriti stranke u postupku da nakon održavanja rocišta iz stavka 3. ovoga clanka nece moci poduzimati radnje za koje je odredbama ovoga zakona predvideno da se mogu poduzeti najkasnije do zakljucenja pripremnoga rocišta.

Clanak 455.

U predmetima u kojima je do dana stupanja na snagu ovoga zakona nastupilo mirovanje postupka, istekom mirovanja nastupaju pravne posljedice iz clanka 201. stavak 3. Zakona o parnicnom postupku («Službene novine Federacije BiH» br. 42/98 i 3/99).

Clanak 456.

(1) Ako je prije stupanja na snagu ovoga zakona donesena prvostupanjska odluka kojom se postupak pred prvostupanjskim sudom završava, daljnji postupak provest ce se prema dosadašnjim propisima.

(2) Iznimno od odredbe stavka 1. ovoga clanka, u postupku po pravnim lijekovima u predmetima u kojima je donesena prvostupanjska odluka prije stupanja na snagu ovoga zakona, umjesto odredaba cl. 344. do 346., cl. 351. do 355. i cl. 377. do 379. Zakona o parnicnom postupku («Službene novine Federacije BiH» br. 42/98 i 3/99) primjenjivat ce se odredbe cl. 217. do 220., cl. 227. do 229. i cl. 249. do 251. ovoga zakona.

(3) Ako nakon stupanja na snagu ovoga zakona bude ukinuta prvostupanjska odluka iz stavka 1. ovoga clanka, daljnji postupak provest ce se prema ovom zakonu.

Clanak 457.

Odredbe clanka 86. ovoga zakona pocet ce se primjenjivati nakon stupanja na snagu posebnog zakona kojim se ureduje postupak medijacije.

Clanak 458.

(1) Do dana donošenja posebnog zakona sudovi ce u parnicnom postupku primjenjivati odredbe cl. 46. do 68. i cl. 79. do 101. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u odredenim odnosima («Službeni list SFRJ», br. 43/82 i 72/82) preuzetog Uredbom sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuju kao republicki propisi («Službeni list R BiH» broj 2/92).

(2) U odredbama clanaka navedenih u stavku 1. ovoga clanka rijeci: “Socijalisticka Federativna Republika Jugoslavija” zamjenjuju se rijecima “Bosna i Hercegovina” u odgovarajucem padežu.

Clanak 459.

Danom stupanja na snagu ovoga zakona prestaje važiti Zakon o parnicnom postupku («Službene novine Federacije BiH» br. 42/98 i 3/99), osim odredaba cl. 404. do 424. tog zakona, koje ce se nastaviti primjenjivati do donošenja posebnog zakona.

Clanak 460.

U razdoblju od tri mjeseca nakon stupanja na snagu ovoga zakona, rokovi iz clanka 75. stavak 4., clanka 94. stavak 2. i clanka 217. stavak 3. ovoga zakona, mogu se iznimno produžiti za najduže 30 dana, ako, s obzirom na postojeci raspored rocišta svakog pojedinacnog suca, zakazivanje rocišta u navedenim rokovima ne bi bilo moguce.

Clanak 461.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

PREDSJEDATELJ DOMA NARODA PARLAMENTA FEDERACIJE BiH	PREDSJEDATELJ ZASTUPNICKOG DOMA PARLAMENTA FEDERACIJE BiH
Slavko Matic	Muhamed Ibrahimovic